

Rekenkameronderzoek

Vestigingsbeleid bedrijven Amersfoort

Rekenkamer Amersfoort

29 oktober 2019



Colofon

Uitgavedatum: 29 oktober 2019



Rekenkamer Amersfoort
Stadhuisplein 5
Postbus 4000
3800 EA Amersfoort

T 033 469 43 12
E rekenkamer@amersfoort.nl
I www.amersfoort.nl/rekenkamer



I&O Research
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

T 053 200 52 00
E info@ioresearch.nl
I www.ioresearch.nl

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst.....	5
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Doel en onderzoeksvragen.....	6
1.3 Normenkader	8
1.4 Scope, tijdvak en afbakening	8
1.5 Onderzoeksfases	8
1.6 Leeswijzer.....	9
Hoofdstuk 2 Ontstaan en opzet vestigingsbeleid	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Amersfoortse vestigingsbeleid	10
2.3 Regionaal vestigingsbeleid en regionale samenwerking.....	15
2.4 Samenhang Amersfoorts en regionaal vestigingsbeleid	18
2.5 Betrokkenheid van de raad bij het vestigingsbeleid	21
Hoofdstuk 3 Uitvoering vestigingsbeleid.....	24
3.1 Inleiding	24
3.2 Uitvoering en middelen vestigingsbeleid Amersfoort	24
3.3 Uitvoering en middelen regionaal vestigingsbeleid	32
Hoofdstuk 4 Effecten vestigingsbeleid.....	38
4.1 Inleiding	38
4.2 Herleidbare resultaten van het vestigingsbeleid.....	38
4.3 Effecten van het vestigingsbeleid	40
Hoofdstuk 5 Waardering vestigingsbeleid.....	49
5.1 Inleiding	49
5.2 Steekproef en respons telefonische interviews	49
5.3 Amersfoortse bedrijven over het vestigingsbeleid.....	51
5.4 Amersfoortse bedrijvenkringen over het vestigingsbeleid.....	56
5.5 Ervaren verbeterpunten in het vestigingsbeleid	59

Hoofdstuk 6 Antwoorden en aanbevelingen.....	62
6.1 Inleiding	62
6.2 Antwoorden op de vier clusters van vragen	62
6.3. Antwoord op de centrale onderzoeksvraag	72
6.4 Aanbevelingen.....	73
Bijlage 1. Overzicht deelvragen.....	76
Bijlage 2. Normenkader	78
Bijlage 3. Overzicht geraadpleegde stukken	82
Bijlage 4. Lijst met geïnterviewde betrokkenen, bedrijven en raadsleden	85
Bijlage 5. Vragenlijst telefonische interviews bedrijven	89

AFKORTINGENLIJST

ABT	Amersfoort Business Team
AOEZ	Ambtelijk Overleg Economische Zaken (van Regio Amersfoort)
ATEZ	Account Team Economische Zaken (van Regio Amersfoort)
BOEZ	Bestuurlijk Overleg Economische Zaken (van Regio Amersfoort)
BRA	Bureau Regio Amersfoort
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
EBU	Economic Board Utrecht
Fte	Fulltime-equivalent (1 fte is een volledige werkweek)
IV3	Informatie voor Derden (van Bureau KREDO van CBS)
KREDO	Kwaliteitsslag Rapportage EU Decentrale Overheden
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
MKB	Midden- en Kleinbedrijf (doorgaans: van 50-250 werknemers)
NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency
NV Utrecht	Noordvleugel Utrecht
PAR	Provinciaal Arbeidsplaatsen Register (van provincie Utrecht)
PWE	Provinciaal Werkgelegenheidsregister (van provincie Gelderland)
ROM	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
RUD	Regionale Uitvoerings Dienst
VAB	Vereniging Amersfoortse Bedrijven
VAO	Vereniging Amersfoortse Ondernemers
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WP	Werkzame Personen
WSJG	Waarstaatjegemeente.nl (benchmark van VNG Realisatie)
WSP	Werkgeversservicepunt
ZZP'er	Zelfstandige Zonder Personeel

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 Inleiding

Vestigingsbeleid is gemeentelijk beleid om bedrijven (commerciële en niet-commerciële organisaties), al dan niet actief, binnen te halen of te behouden. Dat kan bijvoorbeeld door aantrekkelijke vestigingslocaties, accountmanagement richting bedrijven en het optimaliseren van het vestigingsklimaat. Dit rekenkameronderzoek richt zich op de opzet, de uitvoering, de effecten en de waardering van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid in de periode 2010-2018.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

De rekenkamer wil met het onderzoek inzicht bieden in de effectiviteit van het gemeentelijk beleid als het gaat om het aantrekken en behouden van bedrijven. De rekenkamer betreft daarbij de relatie tussen het vestigingsbeleid en de beroepsbevolking van Amersfoort. De rekenkamer wil namelijk ook zicht op de ‘match’ tussen vraag en aanbod binnen de (regionale) Amersfoortse arbeidsmarkt en de rol van de gemeente en andere stakeholders bij dat vraagstuk. Daarbij wordt specifiek aandacht geschonken aan het deel van de beroepsbevolking met een afstand tot de arbeidsmarkt. De rekenkamer wil met dit onderzoek een bijdrage leveren aan het verder verbeteren van het vestigingsbeleid van de gemeente Amersfoort.

In dit rekenkameronderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Hoe effectief is de gemeente Amersfoort (al dan niet in regionaal verband) in het aantrekken en behouden van bedrijven? En in hoeverre sluit het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan aan op ontwikkelingen in de beroepsbevolking van Amersfoort?

Om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn deelvragen opgesteld:

Opzet beleid

1. Hoe is het Amersfoortse vestigingsbeleid ontstaan, hoe is het opgezet en wat zijn de doelstellingen?
2. Hoe is het regionale vestigingsbeleid ontstaan, hoe is het opgezet en wat zijn de doelstellingen?
3. Hoe is de opzet van de regionale samenwerking en wat zijn de doelstellingen en afspraken?
4. Welke spelers zijn actief in de regio en wat is de rol van gemeente Amersfoort in de regio?
5. Zijn er andere gemeenten in de regio Amersfoort die aanvullend of afwijkend beleid hebben? En zo ja, welke gemeenten zijn dat en wat is de aanvulling/afwijking?
6. Voorziet het vestigingsbeleid van Amersfoort en de regio, en de uitvoering daarvan, in de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en wordt er bij het aantrekken van bedrijven voldoende rekening gehouden met het aanbod op de arbeidsmarkt?
7. Zijn er onderwerpen in het Amersfoortse en/of regionale vestigingsbeleid die onderbelicht zijn? En zo ja welke zijn dat?
8. Wat is de speelruimte van het lokale beleid in relatie tot regio en provincie?
9. Wat is de rol van de Amersfoortse gemeenteraad en het regiobestuur (geweest) bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het beleid?

Uitvoering beleid

10. Hoe is de Amersfoortse beleidsuitvoering georganiseerd, wie voeren het beleid uit, wat zijn de activiteiten en welke middelen zijn hiermee gemoeid?
11. Hoe is de regionale beleidsuitvoering georganiseerd, wie voeren het beleid uit, wat zijn de activiteiten en welke middelen zijn hiermee gemoeid?
12. Hoe werken de gemeente Amersfoort en de regio samen met stakeholders aan de uitvoering en afstemming van het beleid?
13. Kan van de Amersfoortse en regionale beleidsuitvoering worden verwacht dat zij leiden tot het behalen van de gestelde doelen?

Beroepsbevolking, bedrijven en werkgelegenheid

14. Beroepsbevolking (aanbod)
 - Hoe groot is de Amersfoortse beroepsbevolking?
 - Wat is de samenstelling van de Amersfoortse beroepsbevolking (o.a. leeftijd, opleiding, afstand tot de arbeidsmarkt)?
 - Wat zijn tussen 2008-2018 de ontwikkelingen in de Amersfoortse beroepsbevolking geweest (o.a. omvang, opleiding, afstand tot de arbeidsmarkt)?
 - Wat zijn de (beschikbare) prognoses van de omvang en samenstelling van de Amersfoortse beroepsbevolking?
 - In hoeverre wijkt de Amersfoortse beroepsbevolking af van de regionale beroepsbevolking?
15. Vestigingen
 - Hoeveel bedrijven zijn gevestigd in Amersfoort?
 - In welke sectoren en branches zijn Amersfoortse bedrijven actief?
 - Wat zijn tussen 2008-2018 de ontwikkelingen in het aantal vestigingen in Amersfoort geweest?
 - In hoeverre wijkt de sectorale samenstelling van en ontwikkeling in het aantal Amersfoortse bedrijven af van die in de regio?
16. Werkgelegenheid (vraag)
 - Hoeveel arbeidsplaatsen zijn er in Amersfoort?
 - Wat kan er kwalitatief worden gezegd over die arbeidsplaatsen? (o.a. opleiding, afstand tot de arbeidsmarkt)?
 - Wat zijn tussen 2008-2018 de ontwikkelingen in de Amersfoortse werkgelegenheid geweest?
 - Hoeveel arbeidsplaatsen worden ingenomen door inwoners van Amersfoort en door inwoners van de regio?
 - Hoeveel en wat voor soort werkgelegenheid biedt de regio aan inwoners van Amersfoort?
 - Hoe lopen stromen van en naar Amersfoort?
 - In hoeverre past de vraag in de arbeidsmarkt van (regio) Amersfoort bij het aanbod in de arbeidsmarkt van (regio) Amersfoort?

Effecten en resultaten

17. Wat zijn de herleidbare resultaten van de uitvoering van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid geweest van 2010-2018?
18. Welke resultaten zijn er de komende jaren te verwachten?
19. Wat is de meerwaarde van de regionale samenwerking geweest tussen 2010-2018?
20. Heeft het beleid tot onvoorziene (on-)gewenste neveneffecten geleid?

21. Hoe verhouden zich de opbrengsten van het beleid tot de ingezette personele en financiële middelen.
22. In hoeverre zijn bedrijven tevreden over het Amersfoortse vestigingsbeleid en uitvoering ervan (b.v. profilering, activiteiten)?
23. Wat zijn de voornaamste redenen geweest voor Amersfoortse vestigers en vertrekkers om zich als bedrijf te vestigen resp. te vertrekken?
24. Waar lopen bedrijven tegenaan bij hun keuze al dan niet naar Amersfoort te komen/in Amersfoort te blijven/uit Amersfoort te vertrekken?

Toekomst

25. Kan het (regionale) vestigingsbeleid (nog) slimmer worden georganiseerd en uitgevoerd?

1.3 Normenkader

Voor dit onderzoek is een normenkader gehanteerd. Het uitgebreide normenkader is terug te vinden in bijlage 2 en laat zich vertalen als voorwaarden voor effectief beleid. In verkorte vorm gaat het om:

- Vaststelling: Is er een actueel, door alle stakeholders gedragen beleid met realistische en concrete doelstellingen?
- Uitvoering: Is de uitvoering goed georganiseerd, in lijn met de doelstellingen en zijn de middelen passend bij de opgave?
- Monitoring en evaluatie: Dragen de acties bij aan de gewenste effecten en zet men de budgetten doelmatig in?
- Bijsturing: Stelt de raad kaders, ontvangt de raad informatie over doelrealisatie en stuurt de raad bij?

1.4 Scope, tijdvak en afbakening

Dit rekenkameronderzoek richt zich op het vestigingsbeleid in de periode 2010-2018. Voor de afbakening van het vestigingsbeleid wordt in dit onderzoek aangesloten bij dat deel van het Programma Economie dat betrekking heeft op het aantrekken of behouden van bedrijven. De inspanningen op het gebied van duurzaamheid en circulaire economie blijven daarmee buiten beschouwing. De inspanningen op andere beleidsthema's die van invloed zijn op het vestigingsbeleid (bijvoorbeeld aanpak Knooppunt Hoevelaken) blijven ook buiten beschouwing. Het vestigingsbeleid sluit daarmee grotendeels aan bij de Economische Agenda. Leegstand, detailhandel (uitgezonderd grootschalige detailhandel) en ZZP'ers vallen buiten de scope van het onderzoek. Hiervoor zijn verschillende redenen. De leegstand heeft door de aantrekkende economie op dit moment geen prioriteit. ZZP'ers hebben wel een duidelijke relatie met de arbeidsmarkt maar in mindere mate met het vestigingsbeleid van gemeenten. Ook de detailhandel (met uitzondering van grootschalige detailhandel) heeft slechts beperkt een relatie met het vestigingsbeleid van gemeenten.

1.5 Onderzoeksfases

Het rekenkameronderzoek is in een aantal fases uitgevoerd.

Fase 1: Start van het onderzoek

In deze fase heeft de rekenkamer het plan van aanpak opgesteld en is het onderzoek door de rekenkamer aangekondigd bij de verantwoordelijke portefeuillehouder.

Fase 2: Deskresearch

De uitvoering van het onderzoek startte met een deskresearch waarbij diverse (beleids)stukken zijn geraadpleegd en informatie verzameld is over het economisch beleid van de gemeente en de regio. In deze fase is ook informatie over Amersfoortse bedrijven en arbeidsplaatsen in de periode 2008-2018 verzameld, evenals gegevens over de beroepsbevolking. De geraadpleegde documenten zijn opgenomen in bijlage 3.

Fase 3: Interviews

Er zijn 20 interviews gehouden met betrokkenen bij het (regionale) Amersfoortse vestigingsbeleid. Er zijn daarnaast 65 telefonische interviews gehouden met bedrijven die zijn vertrokken, gebleven of gevestigd in Amersfoort, waaronder bedrijven die personen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben. Ten slotte is op 27 mei 2019 voor dit rekenkameronderzoek een bijeenkomst georganiseerd waarin met raadsleden over het onderzoeksonderwerp is gesproken. Bijlage 4 bevat een lijst met de geïnterviewde betrokkenen, bedrijven en raadsleden. In bijlage 5 is de vragenlijst opgenomen die is gebruikt voor de telefonische interviews.

Fase 4: Rapportage

In deze fase is het rekenkamerrapport (exclusief de aanbevelingen) geschreven en heeft het technisch wederhoor (normaliter twee weken, dit is verlengd vanwege het zomerreces) plaatsgevonden. Daarna heeft de rekenkamer de aanbevelingen opgesteld.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt het ontstaan en de opzet van het (regionale) vestigingsbeleid beschreven. In hoofdstuk drie volgt de uitvoering van dat beleid door de verschillende partijen. In hoofdstuk vier worden de resultaten en de toerekenbare effecten van het vestigingsbeleid uiteengezet en de rol van de gemeenteraad bij de totstandkoming en bijsturing van het beleid komt hier aan bod. In hoofdstuk vijf wordt de waardering voor het (regionale) vestigingsbeleid door bedrijven en bedrijvenverenigingen beschreven. In hoofdstuk zes worden de deelvragen en de centrale onderzoeksvraag beantwoord en geeft de rekenkamer de aanbevelingen tot welke zij naar aanleiding van dit rekenkameronderzoek is gekomen.

Dit rekenkamerrapport heeft de volgende bijlagen:

- Bijlage 1: Overzicht deelvragen
- Bijlage 2: Normenkader
- Bijlage 3: Overzicht geraadpleegde stukken en databronnen
- Bijlage 4: Lijst met geïnterviewde betrokkenen, bedrijven en raadsleden
- Bijlage 5: Vragenlijst telefonische interviews bedrijven

HOOFDSTUK 2 ONTSTAAN EN OPZET VESTIGINGSBELEID

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden het ontstaan, de opzet en de doelstellingen van het (regionale) vestigingsbeleid beschreven. De informatie uit dit hoofdstuk is opgehaald uit geraadpleegde stukken en bronnen en uit interviews die voor dit rekenkameronderzoek gehouden zijn. Aan de orde komen: het Amersfoortse vestigingsbeleid, het regionale vestigingsbeleid, het vestigingsbeleid van de regiogemeenten en de samenhang tussen het Amersfoortse en het regionale vestigingsbeleid. In de laatste paragraaf wordt de betrokkenheid van de gemeenteraad bij de totstandkoming en bijsturing van het beleid beschreven.

2.2 Amersfoortse vestigingsbeleid

2.2.1 Aanleiding: Commissie Van Ek

Op verzoek van het college heeft de Commissie Van Ek in 2009 een rapport opgesteld: *Een vitale stad in een complete regio, economische visie Amersfoort 2030*. De commissie heeft aanbevelingen gedaan voor het vergroten van de regionale samenwerking met Amersfoort als centrumgemeente in de regio en binnen de NV Utrecht¹ voor een goede balans tussen wonen en werken (kwalitatief en kwantitatief) en een duurzame economische groei met minder woon-werkverkeer. Duurzaam had zowel betrekking op schoon en innovatief als op conjunctuuronafhankelijkheid. De boodschap van de commissie was: 'Economische groei is geen automatisme, daar moet keihard aan gewerkt worden. Sinds 2001 hapert de economie. De urgentie is groot om aan de slag te gaan. Amersfoort moet als centrumstad het initiatief nemen om samen met de regio aan de slag te gaan met de economische toekomst.'

Het rapport was de opmaat voor het huidige vestigingsbeleid en de regionale samenwerking. Dit blijkt uit de verwijzing in coalitieakkoorden en begrotingen naar de uitkomsten van de commissie, en ook in de interviews voor dit rekenkameronderzoek is vaak aangegeven dat het rapport een belangrijke impuls is geweest.

2.2.2 Ontwikkelingen Amersfoortse vestigingsbeleid vanaf 2009

In 2010 stond Amersfoort voor een zware financiële opgave. Het coalitieakkoord 'Verbonden, slagvaardig en duurzaam' legde de nadruk op eigen verantwoordelijkheid van ondernemers, inwoners en organisaties. In 2010 voegde de gemeenteraad het thema *Ruimte Voor Bedrijvigheid* toe aan het Programma Economie van de Programmabegroting, met daarin: ontwikkelen Economische Agenda, aanbieden voldoende en gevarieerde vestigingsruimte op diverse locaties² en onderzoek naar ruimte voor bedrijvigheid op de langere termijn in het kader van de NV Utrecht. In de gemeentelijke begroting 2011-2014 werden acht thema's omschreven die de Economische Agenda omvatten. Deze thema's zijn in figuur 2.1 opgesomd, in relatie tot de thema's in eerdere begrotingen.

¹ De NV (Noordvleugel) Utrecht was een vrijwillig samenwerkingsverband van de provincie Utrecht en de grote gemeenten met hun omliggende gewesten: Utrecht, Amersfoort, Hilversum, het Bestuur Regio Utrecht, de Regio Amersfoort en het gewest Gooi en Vechtstreek.

² Zoals bedrijventerrein De Wieken en bedrijvenpark Vathorst.

Figuur 2.1 – Acht thema's binnen de Economische Agenda

De acht thema's van de Economische Agenda	Was in vorige begrotingen:
1. Regionale samenwerking	Ruimte voor bedrijvigheid
2. Dienstverlening en accountmanagement	Dienstverlening en acquisitie
3. Ruimte en bereikbaarheid (inclusief het beleid voor de binnenstad, detailhandel en horeca)	Ruimte voor bedrijvigheid & Commerciële voorzieningen
4. Ondernemerschap, kennis, onderwijs en innovatie	Innovatie
5. Arbeidsmarktbeleid	Algemeen
6. Citymarketing en vrijetijdseconomie	Goede commerciële voorzieningen
7. Duurzaamheid	Algemeen
8. Zorgeconomie	Algemeen

Bron: Gemeente Amersfoort (2010): Begroting 2011-2014

De Economische Agenda³ werd in 2011 geactualiseerd met als resultaat dat de acht thema's naar vijf thema's werden geclusterd:

1. Dienstverlening en accountmanagement: Bedrijven hebben behoefte aan goede dienstverlening van de gemeente en wij zetten hiervoor o.a. onze accountmanagers in;
2. Ruimte en bereikbaarheid: Bedrijven willen een goede en bereikbare vestigingsplek;
3. Ondernemerschap, kennis en innovatie: Bedrijven profiteren van netwerken en andere faciliteiten die ondernemerschap, toegang tot kennis en innovatie bevorderen;
4. Arbeidsmarkt en onderwijs: Bedrijven hebben geschikt personeel nodig;
5. Citymarketing en vrijetijdseconomie: Bedrijven hebben er baat bij als Amersfoort op de kaart staat en bewoners, bedrijven en bezoekers blijvend aan de stad worden gebonden.

In 2011 stelde de gemeenteraad de Visie Werklocaties 'Amersfoort, stad om in te werken' vast. In deze visie werd de ambitie uitgesproken om nadrukkelijk een woon- én werkstad te blijven met een goede balans tussen wonen en werken. De Economische Agenda werd geconcretiseerd in aanvalsplan Economische Agenda 2013-2014 met daarin:

1. 'Be good and tell it': in Amersfoort liggen economische kansen voor bedrijven. Marketing van de regio (Rode Loper voor nieuwe bedrijven, acquisitie en ondernemersplaza);
2. Verruiming vestigingsbeleid;
3. Samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen, onderwijs en overheid intensiveren, onder andere via de Economic Board Utrecht (EBU).

In de zomerrapportage van 2012 die op 26 juni 2012 door de gemeenteraad werd vastgesteld, werd geld gereserveerd voor het uitvoeren en het actualiseren van de Economische Agenda.

In 2013 stelde de gemeenteraad de Structuurvisie Amersfoort 2030 vast. Op economisch gebied zette Amersfoort in op de kenniseconomie, het mengen van wonen en werken en vitale werklocaties. Op dat moment was er zowel op de bedrijfsruimtemarkt als de kantorenmarkt meer aanbod dan vraag. In hetzelfde jaar stelde de gemeenteraad de geactualiseerde visie Werklocaties vast, met als ondertitel *Ruimte voor Ondernemen*. In aansluiting op de Structuurvisie Amersfoort 2030 is hier de overgang ingezet naar

³ Gemeente Amersfoort (2011): Raadsinformatiebrief 2011-68, Actualisatie Economische Agenda 2011 - 2012

flexibilisering van bestemmingsplannen. Dit zodat functiemenging op bedrijventerreinen vaker mogelijk werd en er meer mogelijkheden voor vestiging van kantoren in *bestaand* vastgoed zouden komen. In de geactualiseerde visie werd uiteengezet dat de gemeente, om de leegstand van kantoren terug te dringen, welwillend stond tegenover het omzetten van de kantoorfunctie naar andere werkfuncties of wonen⁴ en experimenten met woon-werkcombinaties.

In 2014 werd in het coalitieakkoord 'Samen maken we de stad' (2014 – 2018) extra geld vrijgemaakt voor de Economische Agenda ten behoeve van versterking van de acquisitiekracht en de regionaal-economische samenwerking⁵. Het ging destijds om €1.000.000 per jaar (waarbij de scope iets breder was dan het vestigingsbeleid). Wat opvalt, is dat de Economische Agenda geen zelfstandig beleidsdocument, werkplan of jaarplan is. De Economische Agenda is uitsluitend de beschrijving van de Economische Agenda binnen de programmabegrotingen.

In 2015 heeft de gemeenteraad het Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt ingesteld, dat €250.000 per schooljaar beschikbaar heeft⁶. Het fonds is bedoeld om nieuwe samenwerkingsinitiatieven te stimuleren, met als doel:

- Het verhogen van perspectieven van minder kansrijke jongeren op de arbeidsmarkt.
- Een snellere en betere match van stages en leerbanen bij MKB-bedrijven.
- Het vergroten van enthousiasme en instroom van jongeren voor sectoren waar personeelstekorten zijn of dreigen.
- Meer inbreng van kennis uit de praktijk in opleidingen.

In april 2016 is met Raadsinformatiebrief 2016-043 verslag gedaan van de voortgang van de Economische Agenda. Dit naar aanleiding van motie 2016-015M⁷ die de wethouder opriep de gemeenteraad jaarlijks te informeren over de voortgang. De Economische Agenda werd in deze raadsinformatiebrief geformuleerd als:

Er zijn volop kansen die we willen benutten. Dat gaat niet vanzelf en vraagt continue inzet op lange termijn. Met de Economische Agenda werken we aan een vitale en duurzame economie. De Economische Agenda kent drie sporen:

1. *Rode Loper: we zetten via marketing, acquisitie en accountmanagement in op het aantrekken en behouden van bedrijven.*
2. *Vitale werklocaties: we hebben een aanpak om de kantorenleegstand terug te dringen. Dit is onderdeel van de aanpak sociale woningbouw*
3. *Regionale stimulering: we stimuleren de economie verder door regionaal het innovatieklimaat te verbeteren, de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren en door het toeristisch klimaat te verbeteren zodat we elders bezoekers en bestedingen aantrekken.*

De kernboodschap van de raadsinformatiebrief was dat de economische ontwikkeling in Amersfoort een gemengd beeld laat zien. De werkgelegenheidstrend 2005-2015 was positief maar in 2015 nam de werkgelegenheid af, de werkloosheid toe en de kantorenleegstand liep verder op. Tegelijkertijd constateerde het college dat de

⁴ Zoals in De Hoef Zuidwest.

⁵ Via Citymarketing, de EBU en de inmiddels opgeheven Raad voor Economische Ontwikkeling.

⁶ Vanaf schooljaar 2018-2019 gaat het om € 200.000.

⁷ Motie 2016-015M VVD, D66, ChristenUnie en PvdA: Invest in Amersfoort

uitgangspositie van Amersfoort goed is en dat een vitale economie belangrijk is voor een goed woon- en leefklimaat. Het college wilde zich met partners in het kader van de Economische Agenda inzetten voor het behouden en aantrekken van bedrijven, het vitaler maken van de werklocaties, het verbeteren van het innovatieklimaat, het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en het verbeteren van het toeristisch klimaat. Het college gaf aan dat dit een lange adem vergt. Er is in deze raadsinformatiebrief een aanzet gedaan voor een Economische Monitor met kernindicatoren (banen, vestigingen, werkloosheid en banen per inkomen) en er is een aanzet gedaan om de voortgang op de Economische Agenda aan te duiden in acties op drie sporen.

In 2017 werd geen raadsinformatiebrief over de Economische Agenda naar de gemeenteraad gestuurd. In 2018 ook niet maar toen is in het kader van de permanente beleidsevaluatie van Programma Economie gerapporteerd over de inspanningen. Dit komt verderop in deze paragraaf aan de orde.

Het coalitieakkoord 2018-2022 koppelt het belang van economische groei aan het realiseren van belangrijke maatschappelijke opgaven, zoals de versnelling van de energietransitie, de circulaire economie en het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Er komt meer inzet op regionale samenwerking voor een goede aansluiting op Europese en nationale fondsen zoals Invest NL. De gemeente verkent hierbij op initiatief van provincie Utrecht, gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, gemeente Hilversum en Universiteit Utrecht de mogelijkheid voor een regionaal investeringsfonds voor innovaties voor het bedrijfsleven gericht op oplossingen voor een gezond stedelijk leven op de thema's 'Groen, gezond en slim'. In het akkoord is opgenomen dat een verkenning plaatsvindt naar de mogelijkheden voor het opzetten van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). Hiervoor heeft de gemeenteraad voor 2019 budget vrijgemaakt.

Begin 2018 presenteerden twee leden van het Amersfoort Business Team (ABT) tijdens een De Ronde de resultaten en de inspanningen van het team. Daarna zijn de raadsleden met het ABT en de wethouder in gesprek gegaan over de leerpunten van het ABT, de feedback van bedrijven, de (mis)match tussen banen en arbeidspotentieel en de behoefte aan inzicht in realisatie afgezet tegen de doelen van het ABT. Er zijn hierover geen concrete afspraken gemaakt.

Eind 2018 vond in het kader van de permanente beleidsevaluatie de evaluatie van het programma Economie plaats. Onderdeel hiervan was de rapportage Economische Trends Amersfoort 2015-2018. De hoofdconclusie was dat de economie van Amersfoort na een periode van recessie weer duidelijk in de lift zat. Het aantal arbeidsplaatsen steeg tussen april 2017 en april 2018 met 4 procent en ook het aantal banen per inwoner in de leeftijd van 15 tot 65 jaar (de zogenaamde banenindex) steeg, van 0,8 naar 0,83. De werkloosheid nam in deze periode af en tegelijk steeg het aantal vacatures dat geregistreerd is door het UWV. Het UWV constateert daarbij dat werkgevers in de regio Amersfoort in toenemende mate moeite hebben om aan geschikt personeel te komen⁸. De evaluatie heeft geresulteerd in een aantal aanbevelingen:

- Standvastig profileren
- Samenwerking met het onderwijs verdiepen

⁸ Gemeente Amersfoort, Onderzoek en Statistiek (2018): Economische Trends 2015-2018.

- Ruimte voor ondernemerschap en bedrijfsleven
- Benut de economische kansen van de duurzaamheidstransitie
- Cultuur als drager en stimulant voor economische ontwikkeling
- Verschil maken in de interne en externe samenwerking

In De Ronde van 27 november 2018 heeft de raad de uitkomsten van de evaluatie besproken. Na een introductie van de wethouder en een presentatie door Platform31 zijn vragen beantwoord van woordvoerders over:

- Vast profiel voor de stad waarin verschillende kwaliteiten worden benadrukt;
- Mobiliteit en dan in het bijzonder nieuwe vervoersstromen die het gevolg zijn van een aantrekkelijker wordende stad;
- Het belang van een goede balans tussen wonen en werken;
- Focus op nieuwe technologieën (o.a. bij inzet op werkgelegenheid);
- Kantorenleegstand in relatie tot nieuwe behoefte aan werklocaties;
- Waarom blijven of vertrekken bedrijven?

Vervolgens zijn de aanwezigen in kleinere groepen uiteen gegaan om in twee rondes te spreken over bovenstaande discussiepunten. Bij de centrale terugkoppeling werd het volgende meegegeven aan de wethouder:

1. ruimte voor bedrijven - hoe behouden we bedrijven?

- zorg voor betrokkenheid van bedrijven bij stad als geheel en wijk waar zij gevestigd zijn in het bijzonder
- zorg voor goede relatie met het bedrijfsleven
- kijk naar passende ruimte voor bedrijven - kijk bij nieuwe initiatieven/ontwikkelingen naar hoeveel banen deze per m2 opleveren

2. functioneren arbeidsmarkt - aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt:

- onderzoek mogelijkheden voor langer lopende projectsubsidies, deze sorteren mogelijk meer effect op de lange termijn
- zet in op het aanleren van vaardigheden i.p.v. op een vak
- MBO is goed vertegenwoordigd in Amersfoort, zet daarom ook in op banen op dit niveau en betaalbare woningen voor deze groep

3. profilering stad en regio

- belang van inclusiviteit: werkgelegenheid voor iedereen
- veel innovatiekracht bij bedrijfsleven: blijf als stad inspelen op veranderingen
- probeer meer trots op je stad durven zijn
- ga profiel van Healthy Urban Living uitwerken op een manier die bij Amersfoort past

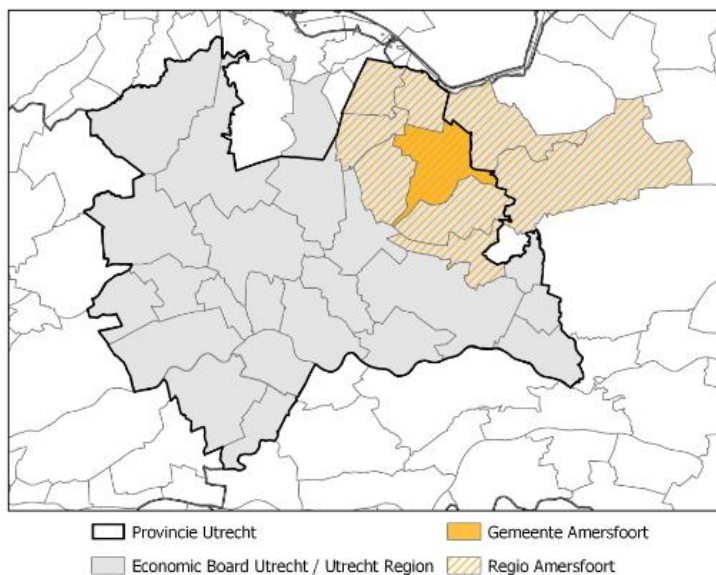
In de Raadsinformatiebrief 2019-037 heeft het college vervolgens de gemeenteraad geïnformeerd hoe de aanbevelingen uit de evaluatie verwerkt zijn in de Economische Agenda vanaf 2019. Namelijk dat het college vanaf 2019 kiest voor zes sporen, ter vervanging van de eerdere drie sporen. De zes sporen sluiten aan op de begrotingsdoelen 2019-2022. De zes sporen zijn:

1. ABT voor ondernemers: accountmanagement en acquisitie gericht op behoud van het huidige bedrijfsleven en het aantrekken van nieuwe bedrijven (en werkgelegenheid).
2. Vitale werklocaties: voldoende en passende ruimte voor groei en vestiging van bedrijven en kantoren op geschikte locaties.
3. Verbinding onderwijs en arbeidsmarkt: bijdragen aan een betere aansluiting van het onderwijs op de praktijk waar jongeren en werkgevers van profiteren.
4. Sterk innovatieklimaat: versterken van het innovatieklimaat in samenwerking met de EBU en Utrecht Region partners, gericht op een groene, gezonde en slimme regio (smart city).
5. Circulair ondernemen: versterken en ondersteunen van het circulair ondernemen van bedrijven en instellingen in de bouw- en demontage sector.
6. Profileren en goede voorzieningen: versterken van de aantrekkelijkheid van Amersfoort en de regio voor (toekomstige) bewoners, bedrijven en (zakelijke) toeristen, met goede voorzieningen.

2.3 Regionaal vestigingsbeleid en regionale samenwerking

In deze paragraaf staat het regionale vestigingsbeleid en de daarbij behorende samenwerking centraal. Hiertoe zijn diverse stukken geraadpleegd en zijn interviews gehouden. Amersfoort werkt op het vlak van vestigingsbeleid op verschillende regionale niveaus samen: Regio Amersfoort, EBU en Utrecht Region. In figuur 2.2 zijn deze niveaus in kaart gebracht.

Figuur 2.2 - Regionale samenwerkingsverbanden en hun begrenzing



Bron: Interviews en deskresearch

2.3.1 Regio Amersfoort

Het samenwerkingsverband Regio Amersfoort bestaat uit de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg. Dit wordt veelal

aangevuld met de Gelderse gemeenten Nijkerk en Barneveld⁹. Regio Amersfoort heeft de doelstelling als volgt verwoord¹⁰: *“Zonder doelgerichte aanpak van grensoverschrijdende vraagstukken in onze regio kunnen we niet de hoge kwaliteit van leven voor al onze inwoners stimuleren en de economische motor van deze regio laten lopen. Daarom werken in Regio Amersfoort de gemeenten aan een gezamenlijke toekomst. De doelstelling is een bijdrage leveren aan de versterking van Regio Amersfoort als unieke plek om te wonen, werken en te leven.”*

Bureau Regio Amersfoort faciliteert de samenwerking van de regiogemeenten binnen Regio Amersfoort en werkt aan de hand van een strategische agenda. Eerdere strategische agenda's werden door de colleges vastgesteld maar sinds de collegeperiode 2014-2018 worden de raden nadrukkelijker bij dit proces betrokken. Eind 2015 hebben de gemeenteraden van de regiogemeenten de Strategische Agenda 2016–2018 vastgesteld. Dit leidde onder andere tot een Regionale Ruimtelijke Visie (2017), die de leidraad vormt voor de ruimtelijke ontwikkeling van Regio Amersfoort.

Voor de versterking van de regionaal economische structuur kiezen de gemeenten er volgens deze visie voor om de logistieke dienstverlening bij voorkeur een plek te geven op de goed bereikbare locaties langs de corridors van de A1 en A28, zoals in Barneveld en Nijkerk.

Voor versterking van de 'kenniseconomie'¹¹ is vestiging rondom station Amersfoort gewenst. De gemeenten die (ook) vallen binnen de Foodvalley zijn de voorkeursgebieden voor vestiging van bedrijven in de voedselproductie, waarbij Bunschoten in beeld kan komen voor bijvoorbeeld een industriële bakkerij.

Regio Amersfoort werkt momenteel aan de opstelling van een nieuwe Strategische Agenda 2019-2022. Op 29 mei 2018 vond de startbijeenkomst voor de gemeenteraden plaats voor de vaststelling van de kaders van deze nieuwe agenda.

2.3.2 Economic Board Utrecht (EBU)

De provincie Utrecht zocht naar een effectievere manier om de innovatiesubsidies in te zetten voor economische ontwikkeling, om netwerkvorming te bevorderen en om een goede regionale economie en arbeidsmarkt te ondersteunen. Hieruit is in 2012 de Economic Board Utrecht (EBU) ontstaan. De provincie Utrecht nam hiertoe het initiatief, samen met gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort en de regionale Kamer van Koophandel.

De EBU wil aanhaken op het innovatieve, maatschappelijke en gevarieerde karakter van de bedrijvigheid in deze regio. In de EBU worden economische ontwikkelingen besproken en adviezen uitgebracht over pilots en projecten. De EBU wordt ondersteund door een kleine uitvoeringsorganisatie. Daarbij is het de bedoeling dat de uitvoeringsorganisatie kan samenwerken met -en kan voortbouwen op- de inspanningen van provincie en gemeenten. De EBU heeft tijdens een interview voor dit

⁹ Regio Amersfoort is een samenwerking op basis van een bestuursconvenant, geen WGR-regeling. De Gelderse gemeenten zijn via een WGR-regeling verbonden aan Regio FoodValley en werken daarnaast samen binnen Regio Amersfoort op de thema's waar zij raakvlakken zien, zoals de thema's economie, acquisitie, verkeer en ruimtelijke ordening.

¹⁰ <https://bureau.regioamersfoort.nl/regio-amersfoort/>.

¹¹ Ook wel informatiemaatschappij, een vrij abstract begrip waarmee wordt bedoeld dat een substantieel deel van de economische groei in de samenleving voortkomt uit kennis. In relatie tot het vestigingsbeleid kan het gaan om bedrijven in zakelijke dienstverlening, hoofdkantoren, bedrijven met veel hoogopgeleid personeel, innovatieve bedrijven en (hogere) onderwijs.

rekenkameronderzoek aangegeven dat er in tegenstelling tot veel andere regio's geen structurele overleggen op ambtelijk of managementniveau zijn.¹²

2.3.3 Utrecht Region: Team Trade & Invest

Op 15 februari 2016 werd het *Convenant Samen meer Rendement* ondertekend door de gemeenten Amersfoort, Baarn, De Bilt, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Zeist, de provincie Utrecht, de EBU en het Utrecht Science Park. Deze partners verenigden zich in de Utrecht Region.

Het doel van het convenant was om internationaal ook in de toekomst een sterke regio te blijven. Daarvoor vindt Utrecht Region het van groot belang om nieuwe arbeidsplaatsen te creëren. De naderende Brexit was één van de aanleidingen om hier sterker op in te zetten. Een van de activiteiten is het welkom heten van expats en het aantrekken en begeleiden van internationale bedrijven bij vestiging in de regio. De achterliggende gedachte was dat door (bestuurlijk) samen te werken de slagkracht wordt versterkt. Utrecht Region is de (internationale) 'vlag' naar buiten. InvestUtrecht is onderdeel van de Provincie Utrecht. Via InvestUtrecht werkt de provincie op het gebied van internationalisering samen met de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA). Ook Team Trade & Invest is onderdeel van Utrecht Region, de werkzaamheden zijn beschreven in hoofdstuk 3.

2.3.4 De doelen van vestigingsbeleid in de regiogemeenten

De regiogemeenten hebben in hun coalitieakkoorden (2018-2022) diverse doelen opgenomen die samenhangen met het (regionale) vestigingsbeleid en de arbeidsmarkt. Voor dit rekenkameronderzoek is een overzicht gemaakt van de doelen van de gemeenten op aspecten van vestigingsbeleid. Om aan te sluiten bij de scope van dit onderzoek is gekeken naar wat in de akkoorden is opgenomen over accountmanagement, vestigingslocaties, werkgelegenheid, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en regionale samenwerking. In figuur 2.3 zijn de doelen per gemeente opgenomen.

Figuur 2.3 – Overzicht doelen vestigingsbeleid regiogemeenten

	Account-management	Vestigings-locaties	Werkgelegenheid	Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt	Regionale samenwerking
Baarn				Garantiebanen en sociaal ondernemerschap	
Barneveld		Versneld ontwikkelen bedrijventerreinen		Beschut werk, intensiveren inspanningen om mensen (weer) aan het werk te krijgen	FoodValley en Regio Amersfoort
Bunschoten	MKB-vriendelijk	Realisatie nieuw bedrijventerrein		Stimuleren bedrijven	EBU, regio Amersfoort en FoodValley
Eemnes				Ondersteunen werkgevers	

¹² Tijdens het technisch wederhoor heeft de ambtelijke organisatie van Amersfoort het volgende aangegeven. Jaarlijks vinden er board meetings en clusteroverleggen plaats, waar o.a. gemeenten en provincie in vertegenwoordigd zijn. Op bestuurlijk niveau dus wel overleg.

Leusden	Aantrekken grotere bedrijven	Richten op lokale MKB en ZZP en bovenlokale grote partijen	Streven naar stabiele, werkgelegenheid	Samenlevingsakkoord voor stages, werkervaringsplaatsen en banen	Intensiveren regionale samenwerking
Nijkerk		Kwaliteit en duurzaamheid van nieuwe bedrijventerreinen	Groei werkgelegenheid faciliteren, inzetten op kennisintensieve bedrijven	Groei werkgelegenheid en sociaal akkoord voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt,	FoodValley
Soest		Verbeteren vestigingsklimaat	Randvoorwaarden scheppen voor kennisintensieve bedrijven	Ondernemers kunnen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst nemen	
Woudenberg		Uitbreiding zittende bedrijven en faciliteren nieuwe bedrijven			Regio Eemland. Onderzoek kansen Foodvalley en Vallei en Heuvelrug

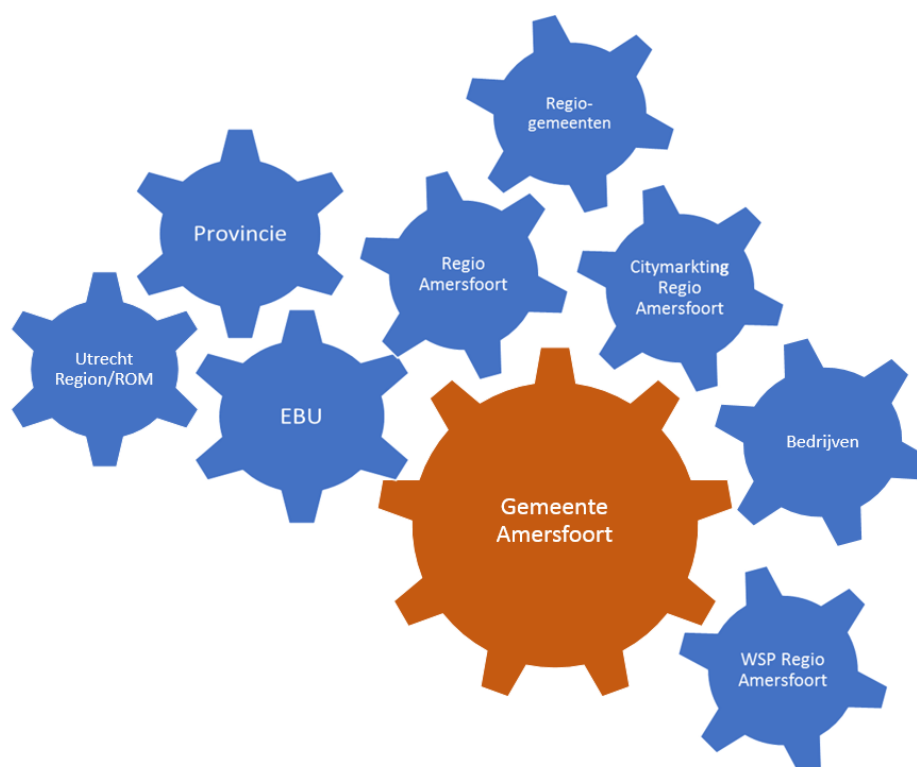
Bron: Coalitieakkoorden 2018-2022 regiogemeenten

Uit het overzicht blijkt dat twee gemeenten, Bunschoten en Leusden, accountmanagement als doel benoemen. Met uitzondering van de gemeenten Baarn en Eemnes benoemen alle gemeenten doelen die verband houden met vestigingslocaties. Alle gemeenten behalve de gemeente Woudenberg hebben doelen die samenhangen met mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Het stimuleren van werkgelegenheid wordt in de gemeenten Nijkerk, Soest en Leusden expliciet benoemd. De gemeenten Barneveld, Bunschoten en Woudenberg oriënteren zich regionaal zowel op de Regio Amersfoort als op de regio Foodvalley. De gemeente Nijkerk benoemt uitsluitend de regio Foodvalley en de gemeente Leusden richt zich op intensievere regionale samenwerking in het algemeen.

2.4 Samenhang Amersfoorts en regionaal vestigingsbeleid

De gemeente Amersfoort werkt met diverse partners aan het vestigingsbeleid. De belangrijkste partners staan opgenomen in figuur 2.4.

Figuur 2.4 – Partners in het (regionale) Amersfoortse vestigingsbeleid



Een aantal partners is hiervoor al geïntroduceerd, een aantal nog niet¹³. In deze paragraaf komt de strategische doelstelling van de partners in relatie tot het Amersfoortse vestigingsbeleid aan de orde¹⁴.

De strategische doelen van de partners op het gebied van vestigingsbeleid laten verschillen en overlap zien. In figuur 2.5 is een overzicht gegeven van de strategische doelstellingen per partner.

Figuur 2.5 – Strategische doelstellingen vestigingsbeleid van de verschillende partners

Partner	Strategische doelstelling
Gemeente Amersfoort	Een gezonde woon-werkbalans, waarbij de ontwikkeling van het aantal banen gelijke tred houdt met de ontwikkeling van het aantal inwoners. Voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt: Iedereen die het kan, gaat aan het werk waarbij cliënten zo duurzaam mogelijk geplaatst worden.
Regio Amersfoort	Bevorderen van regionale economie en werkgelegenheid, elkaar niet beconcurreren, kennisdelen, belangen behartigen richting provincie.
Regiogemeenten	Het faciliteren van het bestaande bedrijfsleven, het aantrekken van (kennisintensieve/food-) bedrijven en het

¹³ Citymarketing Regio Amersfoort, het Werkgeversservicepunt Regio Amersfoort (WSP) en Utrecht Region Team Trade & Invest zijn in de uitvoering van het vestigingsbeleid betrokken en komen daarom uitgebreider aan de orde in hoofdstuk 3.

¹⁴ De uitvoering van het (regionale) vestigingsbeleid in relatie tot hun strategische doelen wordt in hoofdstuk 3 beschreven. De waardering door bedrijven(kringen) komt in hoofdstuk 5 aan bod.

	bevorderen van werkgelegenheid voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
Bedrijven	(strategisch doel is eigenlijk een belang): Voldoende ruimte voor de uitbreiding bestaande bedrijven en voor het aantrekken van grote nieuwe bedrijven.
Citymarketing	Om het sociaaleconomisch fundament van Amersfoort te behouden, moet Amersfoort aantrekkelijk blijven voor bedrijven en jonge werknemers. Vandaar dat Citymarketing inzet op Talent in brede zin.
EBU (ook als uitvoerder van provinciaal beleid)	Het bevorderen van gezond stedelijk leven (of: Healthy Urban Living) tegen de achtergrond van toenemende urbanisatie en de noodzakelijke transitie in energie, gezondheidszorg en circulaire economie. Zij doet dit binnen de domeinen Groen, Gezond en Slim, aangevuld met HumanCapitalAgenda en Internationalisering.
Utrecht Region Team Trade & Invest	Internationale acquisitie en handel bevorderen, zodat er meer internationale bedrijven en nieuwe arbeidsplaatsen aangetrokken worden voor de regio Utrecht.
WSP Regio Amersfoort	Het WSP ondersteunt werkgevers bij de werving en selectie van personeel. Daarnaast heeft het WSP de opdracht om 2250 banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking: 1800 banen in het bedrijfsleven en 450 bij de overheid.

Bron: Interviews en deskresearch

De strategische doelstelling van het vestigingsbeleid van de gemeente Amersfoort is een gezonde woon-werkbalans. De relatie tussen het vestigingsbeleid en de aansluiting arbeidsmarkt-beroepsbevolking (en specifiek als het gaat om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) is niet geformuleerd. Het thema aansluiting onderwijs op de arbeidsmarkt maakt onderdeel van de Economische Agenda. Hierbij werken verschillende afdelingen van de gemeente samen (werk en inkomen, onderwijs en economie).

De doelstellingen die de partners hebben als het gaat om het vestigingsbeleid zijn *niet* in tegenspraak met de Amersfoortse doelstelling van het vestigingsbeleid. De doelstellingen zijn soms wat instrumenteler (zoals de doelstelling van het Werkgeversservicepunt Regio Amersfoort (WSP), Utrecht Region, de bedrijven en de regiogemeenten). De realisatie van de doelstellingen van deze partners kan een bijdragen leveren aan een gezonde woon-werkbalans. Bij Citymarketing en de EBU ligt de maatschappelijke strategische doelstelling niet direct op het vestigingsklimaat maar op een aangrenzend beleidsterrein (het sociaal-economisch fundament van de stad, respectievelijk gezond stedelijk leven). Het realiseren van deze doelstellingen kan een positieve invloed hebben op het vestigingsklimaat van de gemeente Amersfoort.

2.5 Betrokkenheid van de raad bij het vestigingsbeleid

In deze paragraaf wordt beschreven hoe de gemeenteraad betrokken is bij het vestigingsbeleid. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de documentstudie en het groeps gesprek met raadsleden zoals die in het kader van dit rekenkameronderzoek plaatsvond op 27 mei 2019.

Raadsinformatie

Het vestigingsbeleid is zoals eerder uiteengezet geen afgebakend beleidsterrein binnen de programmabegroting. De gemeenteraad wordt via de P&C-cyclus geïnformeerd over onderwerpen die samenhangen het vestigingsbeleid en ontvangt periodiek raadsinformatiebrieven over gerelateerde onderwerpen.

Uit het overzicht van raadsinformatiebrieven op de website van de gemeente Amersfoort blijkt dat de gemeenteraad via dit communicatiemiddel in 2017 en 2018 over de volgende onderwerpen geïnformeerd is:

- ABT (Amersfoort Business Team)
- Citymarketing
- EBU (Economic Board Utrecht)
- Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt
- Raadsbijeenkomst Regio Amersfoort
- Regionale Ruimtelijke Visie (RVV)
- Voortgang aanpak onderwijs-arbeidsmarkt
- Evaluatie Participatiewet
- Evaluatie Programma Economie

Uit de interviews is naar voren gekomen dat raadsleden, naast bovengenoemde formele informatievoorziening, ook uitnodigingen ontvangen voor netwerkbijeenkomsten van het ABT, Regionale Rode Loperdagen¹⁵ en bedrijfsbezoeken.

In 2018 vond in het kader van de permanente beleidsevaluatie de evaluatie van het programma Economie plaats. De uitkomsten hiervan zijn reeds beschreven aan het einde van paragraaf 2.2.

Bijeenkomst rekenkamer met de gemeenteraad d.d. 27 mei 2019

Voor dit rekenkameronderzoek is een bijeenkomst met gemeenteraadsleden gehouden. Tijdens deze bijeenkomst is gesproken over de beelden die de raadsleden hebben bij het Amersfoortse vestigingsklimaat en de Amersfoortse beroepsbevolking, de opzet van het vestigingsbeleid, de informatie die zij ontvangen en de mate waarin zij (kunnen) sturen, de uitvoering en de effecten van het beleid die voor hen zichtbaar zijn en de wensen die zij hebben voor de toekomst.

Vestigingsklimaat en beroepsbevolking van Amersfoort

Volgens de raadsleden heeft Amersfoort niet echt een duidelijk profiel. De centrale ligging en de goede bereikbaarheid zijn duidelijk en positief, maar tevens het nadeel van het Amersfoortse vestigingsklimaat. Mensen komen hier ook wonen om elders te kunnen werken en bedrijven vestigen zich hier om personeel vanuit de wijde omgeving aan te

¹⁵ De gemeente Amersfoort organiseert samen met de regiogemeenten en de ondernemersverenigingen in de regio jaarlijks de regionale Rode Loperdagen voor nieuwe en gevestigde bedrijven, waar ondernemers elkaar, de politiek, de regio (bustour) en ondernemersverenigingen kunnen ontmoeten.

kunnen trekken. De relatie tussen bedrijven en inwoners is daardoor niet sterk, anders gezegd: er is veel pendel¹⁶. En ondanks dat er weinig hoger onderwijs in Amersfoort is, wonen er in Amersfoort bovengemiddeld veel mensen met een universitaire of HBO-opleiding. Het aantal hoger opgeleiden houdt volgens de raadsleden méér verband met de woningmarkt dan met het vestigingsklimaat of vestigingsbeleid. Raadsleden vragen zich af waar Amersfoort sterk in is. Gezondheid, ICT of innovatie? En hoe kun je daarmee de stad profileren en nieuwe bedrijven aantrekken? Waarop kan de raad sturen? Daarbij is de ruimte schaars en is er ook ruimte nodig voor andere functies, zoals woningbouw en de grote transitie op het gebied van energie en klimaat. Het hebben van een duidelijker profiel zou volgens een aantal raadsleden kunnen helpen bij het gericht sturen op vestigingsbeleid en de vestiging van bedrijven.

De opzet van het vestigingsbeleid

De doelstellingen van het vestigingsbeleid zijn de raadsleden niet helder. Voor hen is zichtbaar dat de gemeente Amersfoort inzet op het aantrekken van hoofdkantoren en banen voor hoger opgeleiden. Ook noemen de raadsleden als mogelijke doelen: het aantrekken van banen op alle niveaus, het vinden van een invulling voor grote leegstaande panden in het stationsgebied en het regionaal samenwerken om ook plekken beschikbaar te hebben voor maakindustrie. De effecten van het beleid zijn de raadsleden niet altijd helder. Zij vragen zich bijvoorbeeld af of nieuwe hoofdkantoren wel betrokken zijn bij de stad (sponsoring van evenementen, in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, langjarig commitment aan de stad als vestigingsplaats).

De raadsleden geven aan dat niet helder is wat de relatie is of zou moeten zijn tussen het vestigingsbeleid en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Hun indruk is dat het een landelijk probleem is, dat in Amersfoort niet sterk speelt. Bovendien zou de invloed van de gemeente via het vestigingsbeleid gering zijn. Een goede woon-werkbalans met een streefwaarde van 0,8 werd door de raadsleden niet direct herkend als de centrale doelstelling van het gemeentelijk beleid. Er was ook onderlinge discussie over de relevantie en interpretatie van deze doelstelling. Het resultaat van de onderlinge discussie was dat het goed zou zijn als de gemeente zou streven naar het realiseren van het maximale aantal arbeidsplaatsen op de schaarse beschikbare ruimte, het liefst aansluitend aan het profiel van de Amersfoortse bevolking.

Informatievoorziening

De raadsleden geven aan dat ze zich voldoende geïnformeerd voelen. Sommige raadsleden geven aan ook eigen informatiekanalen te hebben zoals gesprekken met ondernemers, berichten van Amersfoort Business op LinkedIn, congressen etc. Tegelijk geven de raadsleden aan dat ze het lastig vinden om te weten waarop ze kunnen sturen en ervaart niet iedereen het vestigingsbeleid als een onderwerp dat je vanuit verschillende politieke standpunten kunt bekijken. Het is sommige raadsleden niet duidelijk welke politieke keuzes de gemeenteraad zou kunnen maken, in relatie tot de invloed die de gemeente heeft op het onderwerp. Sommige raadsleden stellen ook de eigen betrokkenheid met het onderwerp ter discussie. De opkomst bij de Rondes over economische onderwerpen is volgens de raadsleden niet erg hoog.

Uitvoering en effecten

Wat betreft de gemeentelijke dienstverlening hebben de raadsleden de indruk dat een groot bedrijf vrij gemakkelijk een accountmanager of vast aanspreekpunt krijgt maar

¹⁶ Gemeentegrensoverschrijdend woon-werkverkeer.

dat de prioriteit van de gemeente minder bij het behouden en faciliteren van MKB-bedrijven ligt. De raadsleden hebben een positieve indruk van de regionale en bovenregionale samenwerking en denken dat intensievere samenwerking binnen Regio Amersfoort kan zorgen voor een groter effect op het vestigingsklimaat van de stad en de regio dan nu het geval is. Raadsleden geven aan dat de invloed van Amsterdam, Schiphol of Regio Foodvalley op (regio) Amersfoort niet onderschat moet worden. Dit geldt ook voor beslissingen van de Rijksoverheid. Daarnaast hebben de raadsleden de indruk dat bedrijven hun eigen locatiebeslissingen maken en dat conjuncturele ontwikkelingen bepalender zijn voor hoe het in Amersfoort gaat. Raadsleden noemen voorbeelden van bedrijven die failliet gingen en vertrokken. Ze schatten in dat het effect van het vestigingsbeleid op het vestigingsklimaat en van gemeentelijke dienstverlening op bedrijfsbeslissingen beperkt is. Tegelijkertijd zijn de meeste van hen wel van mening dat het noodzakelijk is om vestigingsbeleid te hebben en om bedrijven te faciliteren als zij zich willen vestigen of als zij willen uitbreiden.

Wensen voor de toekomst

De raadsleden staan geen hele grote veranderingen van de huidige beleidsuitvoering voor. Individuele raadsleden vragen wel om aandacht voor:

- meer betrokkenheid van de gemeenteraad zelf;
- een scherpere doelstelling en visie op het vestigingsbeleid;
- een duidelijker en scherper profiel van de stad;
- het volume aan nieuwe banen dat is te realiseren op een locatie;
- voldoende banen voor lager opgeleiden zodat ze in Amersfoort kunnen blijven;
- voldoende banen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt;
- uitbreidingsruimte voor het zittende MKB;
- huisvestigingswensen van de grote groep ZZP'ers;
- verbinding van nieuwe bedrijven aan de Amersfoortse samenleving;
- meters maken in (boven-) regionaal verband.

HOOFDSTUK 3 UITVOERING VESTIGINGSBELEID

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de uitvoering van het (regionale) vestigingsbeleid en de financiering ervan. In paragraaf 3.2 komen de uitvoering en middelen in Amersfoort aan bod. In paragraaf 3.3 komen de regionale uitvoering en financiering aan de orde. Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van (beleids)documenten en interviews.

3.2 Uitvoering en middelen vestigingsbeleid Amersfoort

3.2.1 Uitvoering vestigingsbeleid Amersfoort

Organisatie

Zoals in het vorige hoofdstuk reeds is beschreven, is de relatie tussen het vestigingsbeleid en de aansluiting arbeidsmarkt-beroepsbevolking (en specifiek als het gaat om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt), niet geformuleerd. Het *thema mensen met afstand tot de arbeidsmarkt* is geen onderdeel van het programma Economie en/of de Economische Agenda maar is belegd bij het programma Sociaal Domein. Dit rekenkameronderzoek valt daarmee onder twee portefeuilles, namelijk Economische Zaken en Werk & Inkomen. Bij de uitvoering van het beleid waarop dit onderzoek betrekking heeft zijn twee afdelingen betrokken, namelijk afdeling Woon-werkklimaat en afdeling Arbeidsintegratie. Het vestigingsbeleid, als onderdeel van de Economische Agenda, valt bestuurlijk onder de wethouder Economische Zaken en ambtelijk onder het afdeling Woon-werkklimaat. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt vallen bestuurlijk onder de wethouder Werk & Inkomen en ambtelijk onder het afdeling Arbeidsintegratie.

Beide wethouders hebben een gezamenlijk stafoverleg waarin zij de ontwikkelingen op de beide portefeuilles bespreken. Daarbij komen ook zaken aan de orde als jeugd en arbeidsmarkt, garantiebanen, citymarketing, onderwijs-arbeidsmarkt, regionale samenwerking, social return en bedrijfsbezoeken. Binnen die afdelingen zijn verschillende onderdelen van belang. Het gaat binnen afdeling Woon-werkklimaat om het ABT, het Programma Werken en het project Onderwijs-Arbeidsmarkt¹⁷. Bij de afdeling Arbeidsintegratie is met name de link met het WSP van belang. Deze onderdelen en organisaties komen in deze paragraaf uitgebreider aan de orde. Afstemming vindt plaats in de gecombineerde Staf met de wethouders EZ en W&I. Ten slotte zijn ook de afdelingen Grondzaken (gronduitgifte) en VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) betrokken, die beide bestuurlijk onder andere wethouders vallen. De rol van deze twee afdelingen wordt kort beschreven in samenhang met het ABT.

Amersfoort Business Team (ABT)

Samenstelling

Het ABT is een functioneel team binnen de gemeente bestaande uit medewerkers van de afdeling Woon-Werkklimaat (accountmanagers, acquisiteur, beleidsmedewerkers economie), een medewerker van externe betrekkingen, medewerker van de afdeling grondzaken en één medewerker van Citymarketing regio Amersfoort. Diverse leden van het ABT hebben ook een andere (deel)functie bij de gemeente Amersfoort en/of de regionale samenwerking. Het ABT richt zich op de eerste twee pijlers van de Economische Agenda, namelijk de Rode Loper en de Vitale Werklocaties, en heeft als

¹⁷ Het project Onderwijs-Arbeidsmarkt wordt samen met afdeling Samenleven vormgegeven.

doel om vestiging en groei van bedrijven soepel te laten verlopen. Het ABT heeft hiervoor contacten met ondernemersverenigingen, ondernemers, makelaars, ontwikkelaars en andere spelers.

Taken

Bedrijven kunnen via telefonisch contact met de gemeente (KCC), via de website van de gemeente Amersfoort, de website van www.amersfoortbusiness.com of via de bedrijvennetwerken in contact komen met het ABT. De accountmanagers van het ABT brengen bedrijven in contact met de juiste afdelingen binnen het stadhuis, met elkaar of met partners in de stad. Het doel is bedrijven goed te laten landen in Amersfoort, te faciliteren in groei of te laten blijven.

Voorbeelden van doorverwijzingen binnen het stadhuis:

- Huisvesting/verhuizing/verbouwing: Het ABT legt contacten tussen ondernemers en andere afdelingen binnen de gemeente, bewaakt samen de voortgang en zorgt voor relatiebeheer.
- Arbeidsplaatsen: Het ABT verwijst bedrijven door naar bijvoorbeeld het WSP als zij aangeven dat zij personeel zoeken.
- Als tijdens een acquisitietraject blijkt dat een bedrijf dat zich in Amersfoort wil vestigen zich zorgen maakt of het personeel hier enthousiast voor kan worden, dan kan men via externe betrekkingen een personeels-event aanbieden: het zogenaamde Rondje Amersfoort, waarbij het personeel kennismakt met de stad.

Voorbeelden van bedrijven onderling met elkaar of met partners in contact brengen:

- Initiëren van de Vereniging voor Maakindustrie Midden Nederland, gevestigd in Amersfoort.
- Projectmatig: in afstemming met de teammanager, de wethouder, Citymarketing en andere partners kan het ABT een sector in de spotlights zetten. In 2018 heeft het ABT de Erfgoedsector belicht, in 2019 is dit Geo & Water, vanuit het oogpunt van werkgelegenheidsbevordering, netwerkbevordering en bovenregionale uitstraling.
- 'Be good and tell it': in samenwerking met Citymarketing brengt het ABT het blad *Aangenaam* en de nieuwsbrief uit, daarnaast onderhoudt ABT de website www.amersfoortbusiness.com. In 2018 gaf ABT samen met Citymarketing de glossy *Amersfoort Erfgoedbolwerk* uit, die aansluit bij het project Amersfoort Erfgoedstad;
- Het ABT organiseert jaarlijks samen met de regiogemeenten en de ondernemersverenigingen in de regio de regionale Rode Loperdagen voor nieuwe en gevestigde bedrijven, waar ondernemers elkaar, de politiek, de regio (bustour) en ondernemersverenigingen kunnen ontmoeten.

afdeling Grondzaken

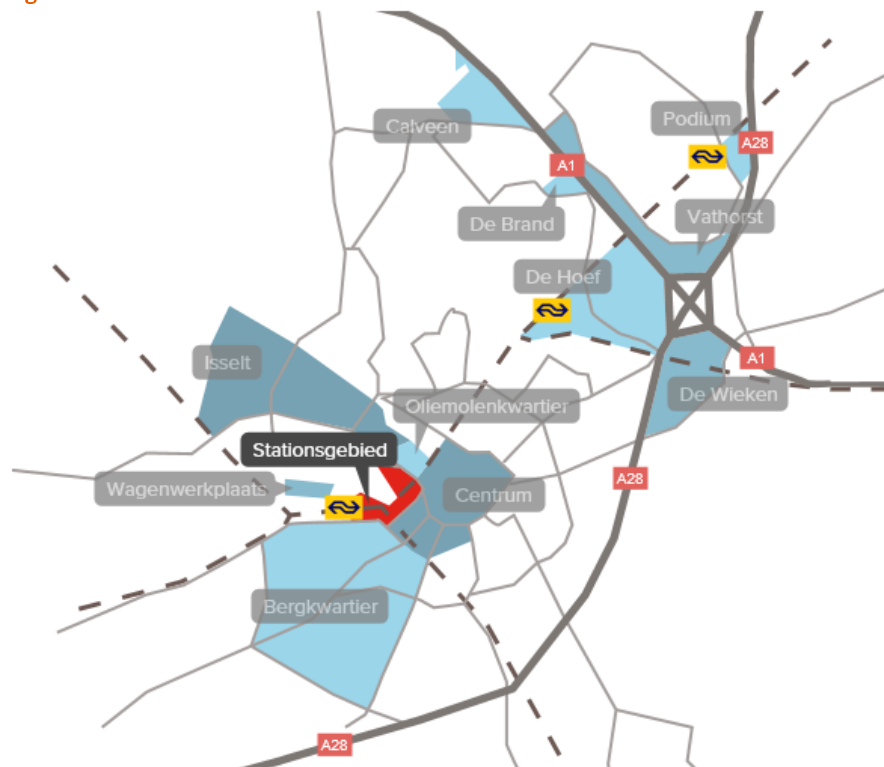
Een bedrijf dat zich in Amersfoort wil vestigen en zelf een bedrijfspand bouwt of laat bouwen, komt hiervoor, al dan niet via het ABT, terecht bij de afdeling Grondzaken. De afdeling Grondzaken matcht aanvragen voor kavels op basis van:

- Typologie bedrijventerrein (met minimumvereisten voor arbeidsplaatsen per ha)
- Stedenbouwkundige en architectonische uitgangspunten (bv inpandig parkeren)

De visie Werklocaties biedt hiervoor de uitgangspunten, samen met het Convenant Bedrijventerreinen regio Amersfoort (2011). Op gemeentelijk en regionaal niveau zijn onderscheidende bedrijventerreinen gedefinieerd met ieder een eigen profiel. Voor Amersfoort zijn de Stationsomgeving en Vathorst bestemd voor bedrijven met een

hoogwaardig profiel (zowel in aantallen arbeidsplaatsen per m², als de uitstraling van de panden). In de praktijk is er ook vaak sprake van een relatief hoog opleidingsniveau van de werkenden. Op de modern-functionele bedrijventerreinen¹⁸ Calveen, Isselt en De Wieken is ruimte voor arbeidsextensievere en ambachtelijke bedrijven met hogere milieuclassificaties. In de praktijk is dit meer MBO-werkgelegenheid. Bedrijventerrein Vinkenhoef (naast De Wieken, nog in ontwikkeling) gaat ruimte bieden aan milieugezoneerde bedrijven). In figuur 3.1 zijn de werklocaties in beeld gebracht op de kaart van Amersfoort.

Figuur 3.1 – Overzicht werklocaties Amersfoort



Bron: Gemeente Amersfoort

Zoals blijkt uit de Visie Werklocaties wil de gemeente Amersfoort met het definiëren van onderscheidende vestigingsmilieus voor bedrijven en met het afwegen van het aantal arbeidsplaatsen per m² ruimte bieden aan een grote verscheidenheid aan bedrijven en daarmee veel arbeidsplaatsen beschikbaar hebben voor de Amersfoortse beroepsbevolking. Het ABT of de afdeling Grondzaken stuurt niet op het realiseren van werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

afdeling Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Als een bedrijf zich in Amersfoort wil vestigen, daarvoor een kavel koopt en een bedrijfspand realiseert, verleent de afdeling VTH daarvoor binnen de kaders van het bestemmingsplan een vergunning. Ook een bedrijf dat wil uitbreiden en/of verbouwen, heeft hiervoor (met inachtneming van het bestemmingsplan) een vergunning nodig.

¹⁸ Dit is een algemeen gebruikte aanduiding voor bedrijventerreinen zonder kantoorfunctie.

Programma Werken

Samenstelling

Het Programma Werken is een multidisciplinair programma onder leiding van een programmamanager. De ambtelijk opdrachtgever is de teamleider Economie. Binnen het programma Werken vindt afstemming plaats tussen de leden van het ABT, betrokken beleidsadviseurs en de projectmanagers van de werklocaties (2,5 fte) van het Programma Werken.

Taken

Het programma Werken houdt zich bezig met het tweede spoor van de Economische Agenda: vitale werklocaties. De projectmanagers voeren projecten uit die gericht zijn op de fysieke inrichting en invulling van de werklocaties. Dit zodanig dat zij bijdragen aan het overkoepelende doel: het realiseren en behouden van arbeidsplaatsen voor Amersfoort en de regio, voor een gezonde woon-werkbalans. Hierbij gaat het niet om reguliere werkzaamheden van de afdeling Grondzaken of het ABT maar om speciale projecten op de bedrijventerreinen. De projecten kunnen klein en groot zijn. Het gaat om de volgende projecten:

- Ontwikkelingen in Vathorst (hoogwaardig bedrijventerrein met parkmanagement)
- Diverse kleine ontwikkellocaties (Middelhoefse weg, Nijkerkerstraat)
- Ontwikkeling Vinkenhoef (modern-functioneel milieugezoneerd bedrijventerrein met parkmanagement en met een focus op circulair en duurzaam)
- Transformatie Eem&Spoor (inclusief Kop van Isselt)
- Transformatie De Hoef-West (transformatiegebied naar multifunctioneel gebied met wonen, werken en voorzieningen)
- Ontwikkeling Podium (kantorenlocatie)
- Transformatie kop van Isselt (oudste bedrijventerrein, tot de realisatie van Vinkenhoef het enige terrein met milieuzonering)

Niet ieder bedrijventerrein heeft een projectmanager van het programma Werken. Kleinere projecten kunnen ook opgepakt worden door een medewerker van het ABT of van andere afdelingen die inhoudelijk betrokken zijn. Vanuit het ABT is er contact met de VAB (Vereniging Amersfoortse Bedrijven) en de VAO (Vereniging Amersfoortse Ondernemers). Ook is er vanuit het ABT contact met de bedrijvenverenigingen van de bedrijventerreinen (bv Isselt, De Wieken, Vathorst) over de ontwikkelingen op de betreffende bedrijventerreinen. De bedrijvenkringen zijn een aanspreekpunt om input op te halen en (meerdere) vakafdelingen in te schakelen voor een vraagstuk. Ook worden processen afgestemd die in het belang zijn van de realisatie van de projecten en worden de bedrijvenverenigingen pro-actief van informatie voorzien.

Naast de bovengenoemde projectmatige aanpak van ontwikkelingen op werklocaties bereidt de programmamanager beleid voor bij nieuwe vraagstukken. Voorbeelden die genoemd zijn tijdens de interviews zijn de verkenning van de toekomstige behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid, de wenselijkheid van het toevoegen van bedrijfsverzamelgebouwen (er zijn de laatste tijd aanvragen voor kavels om dergelijke bedrijfspanden te kunnen ontwikkelen) en de mogelijkheden die de naderende Brexit en de komst van het EMA (Europees Geneesmiddelen Agentschap) naar Amsterdam voor Amersfoort kunnen bieden. Vanuit het programma Werken gaat het om monitoring op deze trends en ontwikkeling. De uitvoering van de taken ligt bij het ABT.

Project Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Samenstelling

Een van de beleidsadviseurs van de afdeling Woon-werkklimaat is projectleider van het project Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

Taken

Op 26 januari 2016 heeft het college de subsidieregeling Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt vastgesteld. De wethouder heeft de raad geïnformeerd over de aanpak met raadsinformatiebrief 2016-006. Het fonds is een subsidieregeling en bevatte in de schooljaren 2016-2017 en 2017-2018 €250.000. Het stimuleert nieuwe samenwerkingsverbanden en initiatieven. De programma's Economie, Onderwijs en Werk en Inkomen dragen bij aan het Toekomstfonds Onderwijs Arbeidsmarkt. Aanleidingen waren motie M-3.2 Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt (2014), de Human Capital Agenda van de EBU en de Strategische Agenda Regio Amersfoort 2016-2018 waarin de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt één van de speerpunten is. Samen met het onderwijs en het bedrijfsleven heeft de gemeente de Agenda Onderwijs-Arbeidsmarkt 2016 opgesteld, met daarin 5 speerpunten:

- Speerpunt 1: Kansen op arbeidsmarkt voor MBO-leerlingen niveau 1 en 2 verhogen
- Speerpunt 2: Snellere en betere match van stages en leerbanen bij MKB-bedrijven
- Speerpunt 3: Enthousiasme en instroom van leerlingen voor de technieksector vergroten
- Speerpunt 4: Personeelsinstroom in de ICT verhogen.
- Speerpunt 5: Meer inbreng van kennis uit de praktijk in opleidingen

Amersfoort heeft drie MBO-scholen en een HBO-instelling. Zij vervullen een (boven)regionale functie. Vandaar dat het project regionaal is ingestoken. Het Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt kent een aantal voorwaarden: Alleen een samenwerkingsverband van tenminste één onderwijsinstelling (niet primair onderwijs) en tenminste één bedrijf, afkomstig uit regio Amersfoort kan een aanvraag dienen. Daarnaast is de voorwaarde dat het activiteitenplan een aantoonbare positieve bijdrage levert aan de speerpunten van het Toekomstfonds. Ten slotte moet er een duidelijk en compleet projectplan zijn met bewijs van eigen middelen. De gemeente draagt maximaal 50 procent bij aan de activiteiten. De subsidie bedraagt maximaal €30.000 bij projecten van één schooljaar. In de afgelopen jaren was het mogelijk 50 procent van de aanvragen te honoreren.

De aanvragen worden beoordeeld worden door een externe adviescommissie. De adviescommissie bestaat uit drie externe leden. Zij hebben elk een expertise in het onderwijsveld, het bedrijfsleven en/of een overheidsorganisatie. De commissie brengt een advies uit aan het college van B&W van de gemeente. Bij meerdere aanvragen gebeurt dit op volgorde van kwaliteit van het plan en het belang voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Tenslotte wordt gekeken naar het beschikbare budget (subsidieplafond).¹⁹ Van de 15 aanvragen in 2018 zijn er 8 gehonoreerd. Het gehonoreerde bedrag was soms lager dan het gevraagde bedrag omdat het subsidieplafond van 250.000 euro was bereikt.²⁰

¹⁹ <https://www.amersfoort.nl/product/toekomstfonds-onderwijs-arbeidsmarkt.htm>

²⁰ <https://amersfoort.notubiz.nl/document/6598242/1/5793304n> Subsidies Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt 2018

Evaluatie

In 2016 is de subsidieregeling samen met de partners geëvalueerd. De uitkomsten zijn met de gemeenteraad gedeeld in raadsinformatiebrief 2017-001. De conclusies van deze evaluatie waren:

- De gezamenlijke aanpak en de subsidieregeling sluiten aan bij een behoefte;
- We bevorderen dat onderwijsinstellingen en bedrijven nauwer samenwerken;
- Het is niet zeker dat er opnieuw voldoende kwalitatief goede aanvragen worden ingediend.

Met deze uitkomsten is het Toekomstfonds voortgezet in 2017 en 2018. In het najaar van 2018 is het Toekomstfonds opnieuw geëvalueerd met de partners, de uitkomsten zijn uiteengezet in raadsinformatiebrief 2019-006. Uit de evaluatie bleek dat de partners belang hechten aan de gezamenlijke aanpak en de wijze waarop de gemeente dit de afgelopen jaren heeft gefaciliteerd met het Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt. De ICT-sector is in overleg tussen de partners als apart speerpunt geschrappt. Daarnaast is tijdens de evaluatie aangegeven dat een eenjarige subsidie voor sommige projecten net te kort is. Daarom is binnen de aangepaste subsidieregeling de mogelijkheid opgenomen om subsidie aan te vragen voor een project dat gedurende twee schooljaren loopt.

Werkgeversservicepunt (WSP)

Samenstelling

Het WSP verzorgt de plaatsing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt bij een bedrijf in de regio en de ondersteuning van werkgevers daarbij. Het WSP is een samenwerkingsverband tussen het UWV en de 7 gemeenten binnen de Arbeidsmarktregio Amersfoort²¹. Het WSP werkt nauw samen met ROC Midden Nederland, MBO Amersfoort, VNO-NCW Midden, Amfors Groep en de KVK. De partners -zo ook de gemeente Amersfoort- stellen personeel en middelen ter beschikking aan het WSP. Vanuit de gemeente Amersfoort zijn dat mensen van de afdeling Arbeidsintegratie.

Taken

De doelstelling van het WSP is “Een efficiënte uitstroom van werkzoekenden naar betaald werk. Hierbij staat de vraag van de (regionale) werkgever centraal en heeft uitstroom vanuit een uitkerings situatie prioriteit. Met extra aandacht voor werkzoekenden in de bijstand, arbeidsgehandicapten en langdurig werklozen. Om dit te realiseren bieden we kosteloos advies, werving en selectie”²². De medewerkers van het WSP adviseren over aanpassingen op de werkvloer, begeleiding van de werknemer, proefplaatsing, loondispensatie, subsidies, kortingen en andere regelingen en voordelen voor werkgevers. Het WSP kan de werving en selectie van passend personeel op zich nemen en bedrijven ondersteunen bij de uitvoering van afspraken die zij maken in aanbestedingen als het gaat om social return. Het WSP maakt desgewenst inzichtelijk op welke manier een bedrijf aan de gestelde voorwaarden kan voldoen.

Het WSP geeft ook regionaal uitvoering aan de Wet banenafpraak²³. Regionaal zijn voor overheid en bedrijfsleven afspraken gemaakt voor het realiseren van garantiebanen

²¹ De gemeenten Amersfoort, Soest, Nijkerk, Baarn, Woudenberg, Bunschoten en Leusden.

²² Bron website WSP Regio Amersfoort (www.wspregioamersfoort.nl).

²³ Onderdeel van de Participatiewet is de Wet banenafpraak. Het doel van de banenafpraak is om meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag te krijgen. Als het werkgevers in Nederland niet lukt om het afgesproken aantal banen te creëren, kan de Quotumwet in werking

tot 2026. Het WSP richt zich op alle bedrijven. Bij de wat grotere bedrijven, vanaf 50 werkzame personen, is het vaker mogelijk om werk op te splitsen in kleinere taken, het zogenaamde jobcarving. De landelijk opererende bedrijven (Ahold, HEMA etc.) worden landelijk benaderd door het UWV.

In het kader van armoedebestrijding begeleidt de gemeente Amersfoort ook niet-uitkeringsgerechtigden naar werk, daar waar het gaat om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt kan dit via het WSP gaan.

In 2019 lanceerde het WSP de campagne *Werkgevers met een groot hart*, om meer ondernemers te enthousiasmeren om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

3.2.2 Middelen vestigingsbeleid Amersfoort

Het vestigingsbeleid als zodanig is geen afgebakend beleidsterrein in de gemeentelijke begroting. De formele verantwoording aan de raad vindt conform de begrotingssystematiek plaats over de realisatie op programmaniveau via de jaarrekeningen.

Voor de Economische Agenda als geheel was in de afgelopen jaren een budget beschikbaar van €2.050.000 per jaar, zoals weergegeven in figuur 3.2. Hierbij is geen uitsplitsing gemaakt naar het budget ten behoeve van het vestigingsbeleid. De toekenning van middelen vindt plaats in overleg met de budgethouder en wethouder.

Figuur 3.2 – Overzicht budget Economische Agenda 2015-2018

Budget (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018
Structureel Economische Agenda ²⁴	1.000	1.000	1.000	1.000
Citymarketing	500	500	500	500
Congressen		100	100	100
Toerisme	450	450	450	450
Totaal	1.950	2.050	2.050	2.050

Bron: Financieel overzicht Economische Agenda 2015-2018

Er is gekeken welke thema's binnen de Economische Agenda toegerekend kunnen worden aan het vestigingsbeleid en wat daarbinnen de uitgaven waren. Bij de afbakening is aangesloten bij de scope van dit rekenkameronderzoek: middelen binnen het programma Economie die zijn ingezet voor behoud en versterking van werkgelegenheid. In figuur 3.3 is een overzicht opgenomen met de posten die aangewend zijn vanuit de economische portefeuille²⁵. Voor een deel gaat het om gerealiseerde

treden. Deze wet verplicht werkgevers met 25 werknemers of meer om een aantal mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen of anders een boete te betalen.

²⁴ Een deel van de bedragen hebben een incidenteel karakter. Dit geldt bijvoorbeeld voor de financiering van (een deel van) accountmanagement en de inzet op onderwijs en arbeidsmarkt. Het incidentele deel is circa € 375.000,- van de middelen voor de Economische Agenda.

²⁵ Niet opgenomen zijn bijvoorbeeld de middelen vanuit de economische portefeuille die zijn aangewend voor toerisme en recreatie, markt en haven, het ondernemersfonds en de circulaire economie.

uitgaven aan subsidieregelingen, inzet van capaciteit en/of derden. Dit zijn ronde bedragen. Ook de andere aspecten zijn afgerond.

Figuur 3.3 – Overzicht realisatie vestigingsbeleid (binnen Programma Economie)²⁶

Jaarlijks	2015	2016	2017	2018
Aansluiting Onderwijs Arbeidsmarkt		€ 115.000	€ 115.000	€ 115.000
Citymarketing	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Regionale samenwerking (EBU)	€ 150.000	€ 187.700	€ 187.300	€ 188.200
Amersfoort Business Team	€ 92.500	€ 185.000	€ 190.000	€ 195.000
Rode Loper/Ambassadeurs	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Totaal binnen regulier budget	€ 567.500	€ 812.700	€ 817.300	€ 823.200
<i>Specials waarvoor budget is toegekend en uitgegeven</i>				
Professionalisering Trade en Invest (EBU)				€ 150.000
Programma Werken				€ 50.000
Totaal realisatie vestigingsbeleid	€ 567.500	€ 812.700	€ 817.300	€ 973.200

Bron: Gemeente Amersfoort

Vanaf 2015 zijn er via de Economische Agenda middelen aangewend voor vestigingsbeleid. In 2015 ging het om € 567.500, in 2016 en 2017 ging het om ruim € 800.000. In 2018 is er naast de ruim € 800.000 ook budget toegekend en uitgegeven voor twee ‘specials’: Professionalisering team Trade & Invest en het aanjagen van duurzame bedrijventerreinen binnen het programma Werken.

Hieronder volgt een korte toelichting per thema.

Aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt: Dit betreft het vanuit de Economische Agenda beschikbaar gestelde bedrag, en dus gerealiseerde uitgave, voor aansluiting onderwijs arbeidsmarkt. Daarnaast is ook vanuit de portefeuilles Onderwijs en Werk- en inkomen bijgedragen aan het Toekomstfonds dat in totaal €250.000 bevat.

Citymarketing: Dit betreft de bijdrage, en dus gerealiseerde uitgave, aan Citymarketing vanuit de Economische Agenda die is gericht op Amersfoort Business. Dit bedrag is onderdeel van het totale beschikbaar gestelde subsidiebedrag aan Citymarketing.

Regionale Samenwerking/EBU: Het betreft de vastgestelde bijdrage per inwoner per jaar. Deze regionale samenwerking kent in 2018 en 2019 een impuls, onder andere voor de professionalisering van Trade & Invest (EBU), zie de special. In 2019 verkent de gemeente de opzet van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij. Ook hiervoor is budget vrijgemaakt. Zie pagina 145 en 174 in de Programmabegroting 2019.

Amersfoort Business Team: Dit betreft de personele versterking van het ABT in afgeronde bedragen. De versterking van het Amersfoort Business Team (circa 2 fte) betreft acquisitie van nieuwe bedrijven en accountmanagement voor behoud van bestaande bedrijven.

Rode Loper / Ambassadeurs: Dit betreft de afgeronde realisatie van de ambassadeursbijeenkomsten, de bijdrage aan de regionale Rode Loperdag waar de

²⁶ Personele kosten maken binnen de gemeentelijke begroting onderdeel uit van het personeelsbudget en zijn daarmee geen onderdeel van de Economische Agenda.

gevestigde bedrijven de nieuwe bedrijven verwelkomen en de diverse door het ABT georganiseerde Rode Loperdagen voor bedrijven die zich gevestigd hebben in Amersfoort, waarbij het personeel kan kennismaken met de stad.

Special Team Trade & Invest: Dit betreft de Amersfoortse bijdrage, en dus gerealiseerde uitgave vanuit de Economische Agenda, aan de professionalisering van Trade & Invest.

Special Programma Werken: Dit betreft de bijdrage, en dus gerealiseerde uitgave, vanuit de Economische Agenda aan de aanjager Duurzame bedrijventerreinen.

De gemeente investeert ook buiten de Economische Agenda en/of het Programma Economie in een aantrekkelijk woon- en werkklimaat. Voorbeelden zijn vergunningverlening, investeringen in de openbare ruimte, de ontwikkelingen op de woningmarkt en de verschillende gebiedsontwikkelingen (reconstructie Knooppunt Hoevelaken bijvoorbeeld). Deze hebben mede als doel om bij te dragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven maar zijn financieel ondergebracht in andere programma's en vallen buiten de scope van dit onderzoek.

3.3 Uitvoering en middelen regionaal vestigingsbeleid

Het regionale vestigingsbeleid wordt uitgevoerd door Citymarketing Regio Amersfoort, Regio Amersfoort, de regiogemeenten, de Economic Board Utrecht en Utrecht Region Team Trade & Invest. In paragraaf 3.3.1 wordt de uitvoering uiteengezet en in 3.3.2 worden de middelen voor de uitvoering in kaart gebracht. Deze informatie is voor een belangrijk deel gebaseerd op interviews omdat beschikbare documenten geen compleet beeld geven.

3.3.1 Uitvoering regionaal vestigingsbeleid

Citymarketing Regio Amersfoort

Samenstelling

Er zijn vijf personen (4 fte) werkzaam. Het stichtingsbestuur bestaat uit vertegenwoordigers uit het regionale bedrijfsleven, de Advisory Board bestaat eveneens uit vertegenwoordigers van het regionale bedrijfsleven en tevens uit de burgemeester en de wethouder EZ van de gemeente Amersfoort.

Taken

Mede op advies van de Commissie Van Ek is in 2010 de stichting Citymarketing (hierna: Citymarketing) opgericht door de gemeente Amersfoort, de regiogemeenten en de regionale bedrijvenverenigingen. De missie van Citymarketing op het gebied van het vestigingsbeleid is om samen met alle partners te werken aan een regio waar ook in de toekomst genoeg werk is voor iedereen. De uitgangspunten zijn in 2010 door de gemeenteraad vastgesteld. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn geen onderdeel van de doelstelling of opdracht voor Citymarketing. Citymarketing heeft tot doel door middel van collectieve marketing het sociaaleconomisch klimaat in Regio Amersfoort te bevorderen. Citymarketing heeft onderzocht wat de regio Amersfoort onderscheidend maakt. De opbrengst is dat de regio Amersfoort een regio is waar je goed kunt wonen, werken en ondernemen. Op economisch gebied heeft de regio geen duidelijk profiel. De stad Amersfoort heeft een jonge, hoogopgeleide bevolking en is sociaaleconomisch sterk, zo blijkt bijvoorbeeld uit de Atlas voor Gemeenten. Citymarketing heeft er in afstemming met de gemeente voor gekozen om in het kader van het vestigingsklimaat de trots voor talent in de regio en de aanwezige parels uit te dragen.

In 2018 is (in samenwerking met partners, waaronder het ABT) ingezoomd op de erfgoedsector die ruim is vertegenwoordigd. Hier is ook, zoals al eerder vermeld, een magazine van uitgegeven. Andere sectoren die Citymarketing onder de aandacht brengt zijn onder meer ICT, (E-)Health, Retail, Bouw, Vergader- en Congresmarkt. De insteek is het laten zien van het talent van (regio) Amersfoort. Voor het bedrijfsleven is er de website www.amersfoortbusiness.com en het Amersfoort Magazine (een relatiegeschenk o.a. bedoeld voor de koffietafel van grote bedrijven) dat parels en talent (sectoren, bedrijven, innovaties en initiatieven in Amersfoort en de regio) onder de aandacht brengt. Binnen de projecten werkt de stichting Citymarketing samen met de regiogemeenten, de bedrijven, de makelaars en de culturele instellingen.

Bureau Regio Amersfoort (BRA)

Samenstelling

Het bureau onder leiding van de Regiosecretaris kent een vaste bezetting van 5 fte, met daarnaast wisselend – via detachering – extra menskracht vanuit de deelnemende gemeenten of andere partners. Bureau Regio Amersfoort (hierna: BRA) is organisatorisch, maar als zelfstandig bureau, ondergebracht bij de gemeente Amersfoort

Taken

BRA faciliteert de samenwerking van de regiogemeenten binnen regio Amersfoort. Het bureau organiseert per gekozen samenwerkingsonderwerp een bestuurlijk overleg (BO), voorafgegaan en voorbereid door een ambtelijk overleg (AO), bestaande uit ambtenaren van de deelnemende gemeenten en veelal vertegenwoordigers van andere relevante partners. Op het gebied van Economische Zaken is er ongeveer vijf keer per jaar een BO (het zogenaamde BOEZ). Alle wethouders zijn dan aanwezig. Ongeveer vier keer per jaar is een Accountmanageroverleg (ATEZ) en daarnaast is er ongeveer 6 keer per jaar een ambtelijk overleg (AOEZ) over economische beleidsthema's, zoals voldoende werklocaties.

Van belang voor de regionale afstemming is het Convenant Bedrijventerreinen regio Amersfoort (2011). Hierin zijn procesafspraken gemaakt en het is ondertekend door de colleges van alle regiogemeenten. De procesafspraken betreffen o.a. de segmentering van bedrijventerreinen in relatie tot het ruimtelijk profiel en de aanwezigheid van economische clusters in de betreffende gemeenten. In 2016 is een Protocol Acquisitie vastgesteld voor nieuwe aanvragen van vestigers. Hierin is op het gebied van het vestigingsbeleid afgesproken dat men de acquisitie voor nieuwe bedrijven gezamenlijk oppakt. De acquireur die werkzaam is in het ABT brengt bij geïnteresseerde bedrijven de gehele regio in beeld. Uiteraard geeft het bedrijf aan waar de eerste voorkeur naar uit gaat. Mocht bij eerste voorkeursgemeente geen passende plek zijn, dan vindt in overleg met het betreffende bedrijf een warme overdracht plaats naar een regiogemeente. Ook is de afspraak gemaakt dat gemeenten niet gaan 'vissen' bij bestaande bedrijven binnen de regio. De ervaring leert dat een bedrijfsverplaatsing voor 80 procent binnen een straal van 20 kilometer plaatsvindt. Bedrijven 'wegtrekken' uit regiogemeenten levert dus geen regionale economische groei op.

Economic Board Utrecht (EBU)

Samenstelling

De EBU bestaat uit een Board met 45 leden (bestuurders uit bedrijfsleven/industrie, maatschappelijke partners en overheid/onderwijs, waaronder de Amersfoortse wethouder EZ en uit de Stichting EBU, de uitvoeringsorganisatie, met 18 medewerkers.

Taken

De EBU stimuleert Gezond stedelijk leven in haar werkgebied. Dit doet zij door middel van cofinanciering van projecten en ontwikkeling van business cases met marktpartijen. De marktpartijen dragen minimaal twee derde van het benodigde budget voor de business case bij. Via het netwerk in de Board en de casemanagers van de Stichting EBU ontwikkelt de EBU business cases die bijdragen aan Gezond stedelijk leven op de thema's Groen, Gezond, Slim, Internationalisering en de Human Capital Agenda (HCA). De Board beslist over het al dan niet opstarten van de business case. Voorbeelden van lopende business cases zijn 0-op-de-meter, Afvalvrije kantoren, Health Hub Utrecht, Smart Mobility en het Zorgpact Midden Nederland. De Stichting EBU ondersteunt door middel van cofinanciering en projectcapaciteit het realiseren van de business case.

De EBU levert ook cofinanciering van innovaties bij individuele bedrijven, op voorwaarde dat zij een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven van Gezond Stedelijk Leven. Hiervoor zet de EBU het provinciale investeringsbudget voor economisch beleid in.

Utrecht Region: Team Trade & Invest

Samenstelling

Het kernteam Trade & Invest – met daarin vertegenwoordigers van provincie Utrecht, gemeente Utrecht en gemeente Amersfoort - stuurt het Team Trade & Invest aan en rapporteert aan het directeurenoverleg (DRU) en de bestuurders van de provincie, gemeente Utrecht en Amersfoort.

Taken

De gemeenten Utrecht en Amersfoort en de provincie Utrecht werken in Team Trade & Invest samen aan de uitvoering van het Convenant Samen meer Rendement. Het betreft een samenwerking tussen de betrokken overheden. De partners (provincie Utrecht, gemeente Utrecht en Amersfoort) van Trade & Invest Utrecht Region hebben een gezamenlijk jaarplan²⁷ opgesteld en bestuurlijk vastgesteld.

Team Trade & Invest geeft sinds 2018 uitvoering aan het convenant en werkt aan internationale acquisitie/invest (het aantrekken en behouden van buitenlandse bedrijven en talenten voor de regio) en aan handelsbevordering/trade (internationale handel door Utrechtse bedrijven). Daarbij richt Team Trade & Invest zich bij voorkeur op bedrijven die zich verbonden voelen met het doelstellingen van Gezond Stedelijk Leven zoals die ook door de EBU zijn geformuleerd. Gedurende het jaar 2018 zijn de EBU en de gemeente Hilversum bij handelsmissies aangehaakt (bijvoorbeeld naar München²⁸).

Gemeenten Utrecht, Amersfoort en Hilversum, Universiteit Utrecht en provincie Utrecht zijn van plan tezamen een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) op te richten, met als focus gezond stedelijk leven. Op termijn is het de bedoeling dat een belangrijk deel van de taken van Trade en Invest deel van de ROM gaat uitmaken. Ook in het Amersfoortse coalitieakkoord is hier aandacht voor. De verschillende partijen, waaronder de gemeente Amersfoort, hebben in 2018 budget vrijgemaakt waarmee een kwartiermaker vanuit de EBU in 2019 de mogelijkheden van organisatie en financiering verkent.

²⁷ Utrecht Region (2018): Team Trade & Invest – Strategie, organisatie en werkplan 2019

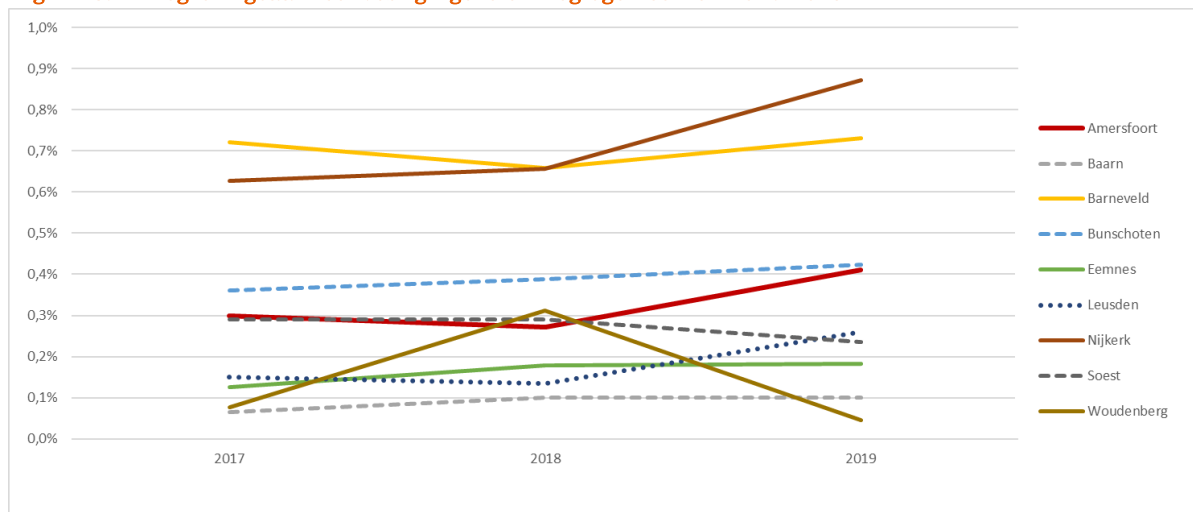
²⁸ <https://www.citymarketingamersfoort.nl/kansen-in-het-buitenland-voor-amersfoortse-bedrijven/>

3.3.2 Middelen regionaal vestigingsbeleid

Beschikbare budgetten in de regiogemeenten

Iedere gemeente heeft een budget voor het eigen vestigingsbeleid (dat zij al dan niet in regionaal verband uitvoeren). De uniforme opzet van de gemeentelijke begrotingen als gevolg van de BBV²⁹ maakt vergelijking van de budgetten mogelijk. In figuur 3.4³⁰ staat het budget voor vestigingsbeleid als onderdeel van de totale gemeentelijke begroting. In Amersfoort bedraagt die in 2017 en 2018 zo'n 0,3 procent (ongeveer 1,4 miljoen) en in 2019 zo'n 0,4 procent. De gemeente Bunschoten is wat betreft begrotingsaandeel voor vestigingsbeleid min of meer vergelijkbaar met Amersfoort. In Nijkerk en Barneveld ligt dat aandeel duidelijk hoger, in Leusden, Baarn en Eemnes ligt dat duidelijk lager. Woudenberg kende een piek in 2018 die op het niveau van het Amersfoortse begrotingsaandeel lag. In Soest daalde het begrotingsaandeel van 0,3 naar 0,2 procent.

Figuur 3.4 - Begrotingsaandeel vestigingsbeleid regiogemeenten 2017-2019³¹



Bron: CBS, IV3

* *Vergeleken zijn de TaakveldBalansposten 3.1 (Economische ontwikkeling, beleidsmatig) en 3.4 (Economische promotie) volgens de BBV in 2017, 2018 en 2019. Vóór 2017 is een andere indeling gehanteerd waardoor de cijfers niet vergelijkbaar zijn. De TaakveldBalansposten 3.1 en 3.4 omvatten voor Amersfoort in 2018 1,4 miljoen euro en zijn daarmee ruimer dan de afbakening van vestigingsbeleid in paragraaf 3.2. Als vergelijkingsbasis met andere gemeenten is dit de enige beschikbare bron.*

²⁹ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten

³⁰ Bureau KREDO (Kwaliteitsslag Rapportage EU Decentrale Overheden) van het CBS ondersteunt gemeenten, gemeenschappelijke regelingen, provincies en waterschappen bij het aanleveren van kwalitatief hoogwaardige data betreffende de informatie voor derden (Iv3). Via openspending.nl is het mogelijk huishoudboekjes van gemeenten met elkaar te vergelijken. In onderstaande figuur zijn de TaakveldBalansposten Economische ontwikkeling en promotie samengenomen (2017, 2018 en 2019). Deze sluiten het beste aan bij de Amersfoortse afbakening van het vestigingsbeleid en zijn exclusief de personele kosten voor zover onderdeel van het personeelsbudget.

³¹ *Vergeleken zijn de Taakveld Balansposten 3.1 (Economische ontwikkeling, beleidsmatig) en 3.4 (Economische promotie) volgens de BBV in 2017, 2018 en 2019. Vóór 2017 is een andere indeling gehanteerd waardoor de cijfers niet vergelijkbaar zijn. De Taakveld Balansposten 3.1 en 3.4 omvatten voor Amersfoort in 2018 1,4 miljoen euro en zijn daarmee ruimer dan de afbakening van vestigingsbeleid in paragraaf 3.2. Als vergelijkingsbasis met andere gemeenten is dit de enige beschikbare bron.*

Vanuit de gemeentelijke budgetten dragen de regiogemeenten bij aan de stichting Citymarketing, Regio Amersfoort en de EBU:

Citymarketing

Het budget van de stichting Citymarketing is €600.000 per jaar vanuit de gemeente Amersfoort plus €200.000 van andere partijen (regiogemeenten, bedrijfsleven, vrijetijdssector, provincie). Met dat geld richt de Stichting Citymarketing Regio Amersfoort zich op diverse doelgroepen zoals ondernemers, 'talent', bewoners en bezoekers.

Regio Amersfoort

De begroting van Regio Amersfoort (onderdeel van de begroting van de gemeente Amersfoort) bedraagt €600.000-€650.000 per jaar. De regiogemeenten die gelegen zijn in de provincie Utrecht dragen naar rato van het aantal inwoners bij aan Regio Amersfoort. De gemeenten Nijkerk en Barneveld, die ook deelnemen aan Regio Food Valley, betalen een vast bedrag dat lager is dan de bijdrage per inwoner van de andere gemeenten. De regiogemeenten zijn inmiddels ook aangesloten bij de EBU en betalen daarvoor €1 inwoner per jaar via Regio Amersfoort.

Het overgrote deel van de begroting is bestemd voor personele lasten, huisvesting en faciliteiten. Vanuit het overig deel van de begroting draagt de Regio o.a. bij aan het vestigingsbeleid via het budget Economie en Toerisme. De budgetten worden door de bestuurders van de Regio vastgesteld.

In figuur 3.5 staan de budgetten (en desgevraagd ook de afgeronde uitgaven) voor Economie & Toerisme in de periode 2016-2019.

Figuur 3.5 – Budget Economie en Toerisme van Regio Amersfoort 2016-2019

Jaar	Budget Economie en Toerisme
2016	€ 60.000
2017	€ 40.000
2018	€ 30.000
2019	€ 40.000

Bron: Bureau Regio Amersfoort

In de jaren 2016 en 2017 was een groot deel van het budget Economie en Toerisme van de Regio bestemd voor toerisme. Ieder jaar is in ieder geval €10.000 gereserveerd voor de regionale Rode Loperdag.

Economic Board Utrecht (EBU)

De EBU ontvangt middelen via bijdragen van gemeenten en kennisinstellingen. De gemeenten in de provincie Utrecht leveren een groot deel van de basisfinanciering voor de stichting EBU op basis van een bijdrage van €1 per inwoner. Het Noord-Hollandse Hilversum draagt zowel financieel (€ 0,50 per inwoner), als ook inhoudelijk (Creatieve Industrie/Media) bij aan de EBU. De Gelderse gemeenten Nijkerk en Barneveld dragen via Regio Amersfoort financieel bij aan de EBU. Ook de kennisinstellingen dragen bij aan de financiering van de EBU (€300.000 per jaar). In totaal is het werkbudget van de Stichting EBU €1.500.000 per jaar.

Daarnaast heeft de provincie Utrecht haar investeringsbudget voor economisch beleid (zo'n €20.000.000 voor acht jaar met incidentele aanvullingen) ondergebracht bij de EBU. Dit budget zet de EBU deels in voor de cofinanciering van projecten en innovaties.

Uit het investeringsbudget van de provincie Utrecht heeft de EBU fondsen gevormd. Van de oorspronkelijke €1.000.000 die daarvoor beschikbaar was, is door het aantrekken van geld uit de kapitaalmarkt (met een multipliereffect van 4 of 5) en doordat de bijdragen uit de fondsen idealiter weer terugvloeien in het fonds (omdat de investeringen moeten renderen) inmiddels €30.000.000 beschikbaar in verschillende fondsen. Individuele bedrijven die een beroep willen doen op die fondsen, dienen een businessplan in met een verdienmodel. Het kan zowel gaan om de groeifase als de ontwikkelingsfase. Met het geld uit de fondsen neemt de EBU het investeringsrisico weg voor innovatieve projecten. Grote projecten blijken makkelijker te financieren dan kleine projecten. Een voorbeeld is het project 0-op-de-meter (energie neutrale woningen), dat met behulp van een fonds van de EBU landelijk is opgeschaald naar VvE's. Door de landelijke opschaling kan de EBU impact maken op de maatschappelijke opgave.

HOOFDSTUK 4 EFFECTEN VESTIGINGSBELEID

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de resultaten en effecten van het (regionale) vestigingsbeleid. Aan de orde komen: de herleidbare resultaten van het vestigingsbeleid en de effecten op de aansluiting tussen de beroepsbevolking en de arbeidsmarkt.

4.2 Herleidbare resultaten van het vestigingsbeleid

Voor dit rekenkameronderzoek is in kaart gebracht wat de resultaten van het Amersfoortse vestigingsbeleid zijn geweest in de periode 2015-2018. Deze informatie was niet integraal beschikbaar bij de gemeente en is daarom gereconstrueerd uit jaarverslagen, raadsinformatiebrieven, interviews, krantenartikelen, websites en factsheets. Sommige resultaten zijn gekoppeld aan een kalenderjaar, andere zijn meer in algemene zin geformuleerd. Onderstaand overzicht is niet uitputtend maar beoogt een beeld te geven van de herleidbare resultaten in relatie tot de (al dan niet concrete) doelstelling. Na het overzicht wordt aangegeven wat opgevallen is in deze informatie.

Figuur 4.1 – Herleidbare resultaten van het vestigingsbeleid van de verschillende partijen

Partij	Doelstelling	Resultaat
ABT/programma Werken	Ondernemers zijn tevreden over het ondernemersklimaat	Streefcijfer: '7+' voor 2016 is niet gehaald. Ook voor de komende jaren behouden we de ambitie om boven de 7 te scoren. ³²
	Aantrekken en behouden werkgelegenheid	<ul style="list-style-type: none">In 2017 zijn 2.500 arbeidsplaatsen behouden en 1.300 nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd.³³Aantrekken hoofdkantoren van buiten de regio (niet bij naam genoemd).Sturen op zoveel mogelijk arbeidsplaatsen bij uitgifte van bedrijventerreinen, om goede woon-werkbalans te bevorderen (effect of resultaat niet in beeld gebracht).
	Volgende werklocaties	De leegstand is verder gedaald. Bron van zorg is hier het zeer beperkte aanbod aan bedrijventerreinen.
	Match vraag en aanbod op de arbeidsmarkt	Mogelijkheden in dienst nemen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt onder de aandacht gebracht van bedrijven die hebben aangegeven dat ze personeel zoeken.
	Talentontwikkeling	Clustervorming bevordert in maakindustrie, Geo&Water en Erfgoedsector.
Toekomstfonds Onderwijs-arbeidsmarkt	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt verbeteren	<ul style="list-style-type: none">Initiatieven bevordert door inzetten Toekomstfonds Onderwijs Arbeidsmarkt.Aansluiting competenties en vaardigheden van werknemers bij behoefte bedrijven verbeterd (effect niet gemeten, met partners geconstateerd dat het Toekomstfonds in een behoefte voorziet).
Citymarketing	Regionale stimulering	<ul style="list-style-type: none">Honderd jaar De Stijl breekt toeristische records.Amersfoort op de kaart gezet.Ambassadeurs ingezet voor promotie Amersfoort.

³² In 2018 is dit opnieuw gemeten maar vanwege de geringe respons kon de gemeente Amersfoort geen conclusies verbinden aan de uitkomsten van dit onderzoek.

³³ Hierbij spelen natuurlijk altijd ook andere factoren een rol: de algemene economische ontwikkelingen, bedrijfseconomische beslissingen etc. De activiteiten leveren wel een bijdrage, maar de mate waarin is niet exact aan te geven.

WSP	Iedereen die het kan, gaat aan het werk waarbij cliënten zo duurzaam mogelijk geplaatst worden.	<ul style="list-style-type: none"> In de periode 2015-2018 heeft het WSP 3.735 mensen geplaatst bij 1.068 unieke werkgevers. De groep werkzoekenden die het WSP in het bestand heeft, is heel divers. Ondanks een aantrekkelijke arbeidsmarkt is deze groep steeds moeilijker te bemiddelen. Dat betekent dat het WSP ook aan jobhunting doet. In 2018 heeft het WSP 582 reguliere plaatsingen gedaan voor Amersfoortse cliënten, 74 plaatsingen via 'Aan het werk' en 65 plaatsingen van mensen met een Indicatie Banenafpraak. De doelgroep is zwaarder geworden en mensen krijgen zelden een vast contract. De mensen uit het doelgroep-register blijven in contact met het WSP vanwege de loonkostensubsidie die de gemeente verstrekt.
	Extra banen creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt	<ul style="list-style-type: none"> In 2018 liep in het kader van de regionale afspraken in het kader van de Wet banenafpraak voor het initiatief Move2Social. Binnen dit initiatief zijn 8 lokale sociale ondernemingen opgestart en gevolgd in het realiseren van hun plannen om extra banen te creëren. Het heeft nog niet geleid tot nieuwe banen. Daar zou de periode te kort voor zijn. De regio ligt op schema om in 2026 1.800 banen te creëren in het bedrijfsleven en 450 bij de overheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Regio Amersfoort	Bevorderen van regionale economie en werkgelegenheid, elkaar niet beconcurreren, belangen behartigen richting provincie	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten kennen elkaar beter en weten elkaar te vinden. Betere sfeer, constructievere samenwerking, kennisdeling. Samen optrekken richting de provincie en de EBU, bovenregionale kansen benutten. Warme overdracht bedrijven die ruimte zoeken binnen de regio, daardoor bedrijven en werkgelegenheid behouden voor de regio.
EBU	Het bevorderen van gezond stedelijk leven door het versnellen van de transitie	<ul style="list-style-type: none"> Fondsvorming voor innovaties, kapitaal uit de kapitaalmarkt aangetrokken om grotere impact te maken. Initiatieven gebundeld om meer effect te bereiken. Opschalen. Uitgelokte investeringen. Vaardigheden beter laten aansluiting bij behoefte bedrijfsleven en/of behoefte vanuit het realiseren van de maatschappelijke opgaven. Succesvolle trajecten, bijvoorbeeld 0-op-de-meter bij VVE's
Team Trade & Invest	Aantrekken buitenlandse bedrijven voor regio Utrecht, bevorderen internationale handel	<ul style="list-style-type: none"> In 2018 hebben 20 buitenlandse bedrijven een vestiging geopend in de provincie Utrecht. Dat leverde 1.050 banen op. Verder hebben er meer dan 90 bedrijven deelgenomen aan de 23 activiteiten (missies, evenementen e.d.) van Team Trade & Invest. In handelsmissies Regio Amersfoort en Utrecht Region onder de aandacht gebracht van internationale bedrijven waardoor leads ontstaan.

Wat valt op bij deze resultaatinformatie?

Allereerst valt op dat er veel gebeurt op veel verschillende (schaal)niveaus en dat er altijd een impliciete of expliciete relatie is met het aantrekken en behouden van arbeidsplaatsen. Daarnaast valt op dat de doelstellingen en resultaten niet altijd even concreet zijn en soms ook onduidelijk en niet realistisch (bijvoorbeeld: *2.500 arbeidsplaatsen behouden door twee bijeenkomsten en koesteren en begeleiden*)

bedrijven, zie ook de aldaar gegeven toelichting). Ook de informatie in de raadsinformatiebrieven over dit onderwerp, zoals die betrokken zijn in dit onderzoek (zie bijlage 3), is niet altijd even concreet.

Daarnaast zijn instrumenten niet altijd geschikt om de gewenste uitspraken te doen³⁴. Voor Regio Amersfoort en het WSP zijn geen concrete doelstellingen geformuleerd. Effecten zijn soms wel kwantitatief (aantal plaatsingen door WSP), maar het is niet duidelijk of dat in lijn is met wat was beoogd. Voor Regio Amersfoort zijn de resultaten door het ontbreken van doelstellingen meer op gevoelsniveau (betere samenwerking). Voor Trade & Invest Utrecht Region zijn wel concrete doelstellingen geformuleerd: verdubbeling van de werkgelegenheid gecreëerd door buitenlandse bedrijven en door toegenomen export van 500 naar 1.000 arbeidsplaatsen per jaar in 2023.

Wat daarnaast opvalt, is dat de gemeente Amersfoort samenwerkt binnen Regio Amersfoort maar geen effecten meet op regionaal niveau. Daardoor kan het gebeuren dat het behouden van werkgelegenheid in een aangrenzende gemeente (na vertrek van een bedrijf uit Amersfoort) in verschillende interviews als een succes omschreven wordt, terwijl het een negatief effect heeft op de Amersfoortse indicator woon-werkbalans.

Al met al valt op dat de indicatoren en de instrumenten om de herleidbare resultaten te meten niet sterk zijn.

4.3 Effecten van het vestigingsbeleid

In de programmabegroting 2019-2022 is het strategische doel van het Amersfoortse vestigingsbeleid als volgt geformuleerd: *Een gezonde woon-werkbalans, waarbij de ontwikkeling van het aantal banen gelijke tred houdt met de ontwikkeling van het aantal inwoners*. In deze paragraaf komt een aantal zaken aan bod op basis van statistische bronnen. Allereerst de ontwikkeling van de woon-werkbalans in Amersfoort, in historisch en in landelijk perspectief en met een doorkijk naar 2028. Daarbij komt het (boven)regionale karakter van de arbeidsmarkt aan de orde. Vervolgens worden de ontwikkelingen in Amersfoort vergeleken met de ontwikkelingen in de regio. Ten slotte wordt beoordeeld in hoeverre de inspanningen (zie paragraaf 4.2) (kunnen) bijdragen aan de doelrealisatie van het vestigingsbeleid.

Ontwikkelingen woon-werkbalans Amersfoort 2008-2018

Amersfoort streeft naar een balans tussen wonen en werken. Sinds 2016 hanteert de gemeente in de programmabegroting en het jaarverslag de landelijk verplichte indicator aantal banen (vanaf 1 uur per week) per 1.000 inwoners van 15-65 jaar. Deze indicator laat zien of de economische ontwikkeling de bevolkingsontwikkeling voldoende bijhoudt. Het streefcijfer in Amersfoort is: 'meer dan 800 banen per 1000 inwoner van 15-65 jaar'.

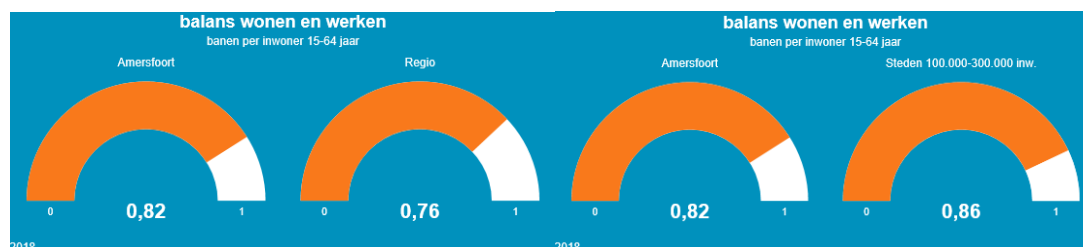
De toelichting daarbij luidt: "Bij een gezonde balans tussen wonen en werken, is er getalsmatig naast elke werkende Amersfoorter ook een baan. Van de inwoners van 15-65 jaar is rond de 80% werkzaam (de arbeidsparticipatie). Als het aantal werkenden circa 0,8 per inwoner van 15-65 jaar is, dan streven we naar minimaal 800 banen per 1000 inwoners van 15-65 jaar. Daarbij streeft de gemeente Amersfoort naar een gunstigere

³⁴ Zo is in de Programmabegroting als streefwaarde geformuleerd dan ondernemers tevreden zijn met de dienstverlening. Het instrument dat is ingezet om dit te meten, kent een te lage respons om daadwerkelijk uitspraken te kunnen doen.

ontwikkeling van de werkgelegenheid dan het gemiddelde van Nederland en het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten (exclusief de vier grote steden en Westland³⁵).”

In 2018 is de woonwerkbalans met 0,82 boven de streefwaarde van 0,8. In figuur 4.2 is zichtbaar dat dit gunstiger is dan in de regio Amersfoort³⁶ (gemiddeld 0,76) en minder gunstig dan in de steden met 100.000 tot 300.000 inwoners (gemiddeld 0,86).

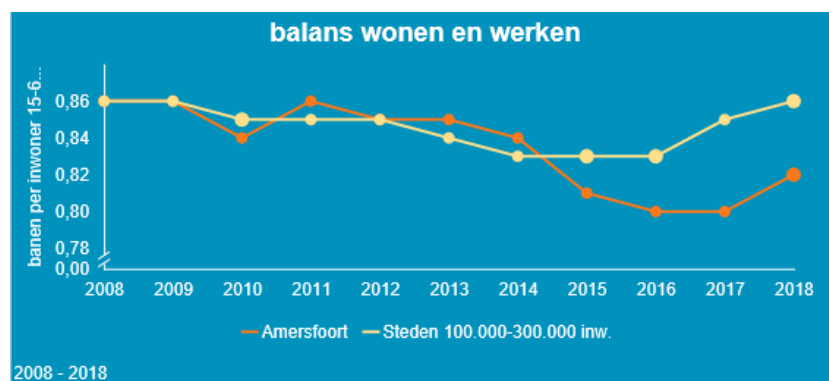
Figuur 4.2 - Aantal banen per inwoner 15-64 in 2018, Amersfoort, regio en referentiegemeenten



Bron: LISA, bewerking O&S Amersfoort

In de meeste jaren in de periode 2008-2018 lag de woonwerkbalans duidelijk boven de streefwaarde van 0,8, zowel in Amersfoort als in de referentiegemeenten. Dit is zichtbaar in figuur 4.3. Tussen 2013 en 2016 daalde de woonwerkbalans in Amersfoort en in de jaren 2016 en 2017 schommelde deze rond de 0,8. De oorzaak van de daling is een daling van het aantal arbeidsplaatsen in Amersfoort in 2014, 2015 en 2016. De referentiegemeenten laten gemiddeld een stabielere ontwikkeling zien. Er is in Amersfoort in de periode 2008-2018 geen sprake van een positievere ontwikkeling dan de regiogemeenten, wel van een herstel in 2017-2018. In die jaren steeg het aantal arbeidsplaatsen in Amersfoort.

Figuur 4.3 - Ontwikkeling balans wonen en werken 2008-2018, Amersfoort en referentiegemeenten



Bron: LISA, bewerking O&S Amersfoort

³⁵ Alle steden van 100.000 tot 300.000 inwoners op peildatum 1-1-2011. Het cijfer is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van Amersfoort, Almere, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Den Bosch, Tilburg, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle.

³⁶ Regio Amersfoort zijn de gemeenten Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg. Het betreft hier dus de regio Amersfoort exclusief de gemeente Amersfoort juist om Amersfoort te kunnen vergelijken met de omliggende regio.

Woon-werkbalans en pendel

De Amersfoortse streefwaarde in de woonwerkbalans is een kwantitatieve doelstelling. Een balans van 0,8 wil in de praktijk niet zeggen dat er voor iedere Amersfoorter een baan in Amersfoort is. De pendelgegevens (gemeentegrensoverschrijdend woon-werkverkeer) van het CBS in figuur 4.4 laten zien dat er sprake is van een regionale, zo niet bovenregionale arbeidsmarkt. Van de banen in Amersfoort wordt 34% vervuld door Amersfoorters. Andersom werkt 36% van de Amersfoorters in Amersfoort.

Figuur 4.4 – Banen van werknemers naar woon- en werkgemeente (pendel), dec 2016

Werknemers in Amersfoort			Werknemers uit Amersfoort		
Woongemeente	Aantal (x 1.000)	%	Werkgemeente	Aantal (x 1.000)	%
Amersfoort	27,1	34%	Amersfoort	27,1	36%
Leusden	3,4	4%	Leusden	2,5	3%
Nijkerk	2,7	3%	Soest	2	3%
Soest	2,6	3%	Baarn	1,7	2%
Baarn	1,2	1%	Nijkerk	1,6	2%
Barneveld	1,2	1%	Bunschoten	1,2	2%
Bunschoten	1,1	1%	Barneveld	1	1%
Woudenberg	0,8	1%	Woudenberg	0,2	0%
Eemnes	0,1	0%	Eemnes	0,1	0%
Totaal Regio Amersfoort	40,2	50%	Totaal Regio Amersfoort	37,4	50%
Overig provincie Utrecht	13,8	17%	Overig provincie Utrecht	15,4	20%
Overig provincie Gelderland	7,1	9%	Overig provincie Gelderland	3,3	4%
Provincie Noord-Holland	7,3	9%	Provincie Noord-Holland	13	17%
Provincie Zuid-Holland	6,1	8%	Provincie Zuid-Holland	2,9	4%
Overige provincies	6,1	8%	Overige provincies	3,4	5%
Totaal	80,6	100%	Totaal	75,4	100%

Bron: CBS

Door trendbreuken in het onderzoek van CBS is het niet mogelijk om één tijdreeks te maken voor de periode 2008-2018. Er ontstaat wel het beeld dat de in- en uitgaande pendel en ook het gemiddeld aantal 'pendelkilometers', langzaam toenemen, hetgeen waarschijnlijk mede te maken heeft met veranderingen in de samenstelling van de beroepsbevolking en de werkgelegenheid in Amersfoort³⁷.

Woon-werkbalans en opleidingsniveau

De Amersfoortse streefwaarde in de woon-werkbalans is een kwantitatieve doelstelling. Een balans van 0,8 wil in de praktijk niet zeggen dat ook iedereen die wil werken daadwerkelijk een baan vindt of dat iedere werkgever geschikt personeel kan vinden. Ook wil het niet zeggen dat de opleidingsniveaus van de werkenden aansluiten op de banen in Amersfoort. In diverse interviews komen verschillende beelden naar voren van wat een *goede balans* zou kunnen zijn: Voldoende banen voor hoogopgeleiden vanwege het relatief hoge opleidingsniveau van Amersfoorters, ook om zo de pendel te verminderen? Of voldoende banen voor schoolverlaters in (regio) Amersfoort die vaak een MBO-opleiding hebben? Of voldoende banen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt omdat voor hen nabijheid van belang is? Het blijkt niet mogelijk de kwalitatieve match in beeld te brengen. Er zijn namelijk geen cijfers van het vereiste opleidingsniveau voor Amersfoortse banen en/of vacatures. Er zijn wel cijfers van het opleidingsniveau van de Amersfoortse beroepsbevolking (bron: CBS, afgerond, 2018):

³⁷ Zie <https://www.pbl.nl/onderwerpen/mobiliteit/publicaties/de-ene-forens-is-de-andere-niet-een-analyse-van-twee-decennia-woonwerkverplaatsingen>.

- Laag onderwijs: 14.000
- Middelbaar onderwijs: 30.000
- Hoog onderwijs: 42.000

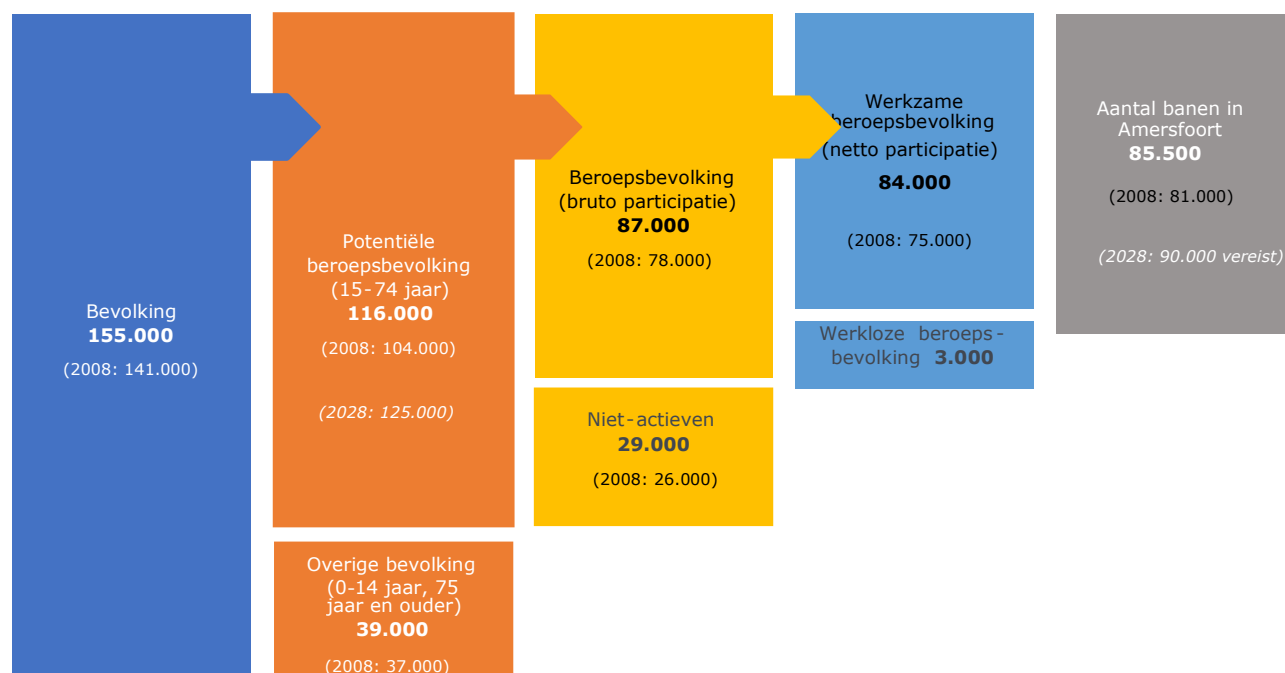
Bedrijventerreinen worden geprofileerd naar type bedrijvigheid (naar sector, milieucategorie, uitstraling en bouwkenmerken zoals kantoorfunctie en showroom). In Vathorst en het Stationsgebied is ruimte voor de vestiging van hoogwaardige vormen van bedrijvigheid (Vathorst) en kantoren (Stationsgebied). In de praktijk is hier sprake van verhoudingsgewijs veel werkgelegenheid op HBO of WO niveau. Er wordt bij de gronduitgifte niet geselecteerd op het opleidingsniveau van (toekomstige) medewerkers.

Hoeveel mensen er daadwerkelijk in Amersfoort zijn met een afstand tot de arbeidsmarkt, is ook niet precies te zeggen. Er zijn ook geen landelijke cijfers over het aantal mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De afdeling Arbeidsintegratie heeft in 2018 gemiddeld zo'n 1.500 cliënten in traject. De afdeling stuurt niet op aantallen, wel op het zo duurzaam mogelijk plaatsen van alle cliënten. Daarbij zijn geen targets.

Doorkijk naar 2028 voor een balans tussen wonen en werken op basis van beschikbare data van CBS voor Amersfoort

Met het opschuiven van de pensioenleeftijd is ook de CBS-definitie van werkzame leeftijd gewijzigd, naar 15-75 jaar. Wat betekent dit voor een goede woonwerkbalans in 2028? Voor dit rekenkameronderzoek is dat in beeld gebracht. Figuur 4.5 laat de huidige situatie zien en geeft een doorkijk naar 2028 op basis van cijfers van het CBS. In 2018 had de Amersfoortse beroepsbevolking van 15-75 jaar in een arbeidsparticipatiegraad van 72%. Amersfoort had op 1 januari 2018 in totaal 155.000 inwoners. De potentiële beroepsbevolking (15-75 jaar) van Amersfoort bestond toen uit 116.000 personen, waaronder 84.000 werkzaam. Het aantal banen in Amersfoort was zo'n 85.500.

Figuur 4.5 - Aansluiting beroepsbevolking op arbeidsplaatsen 2018 (doorkijk naar 2028)



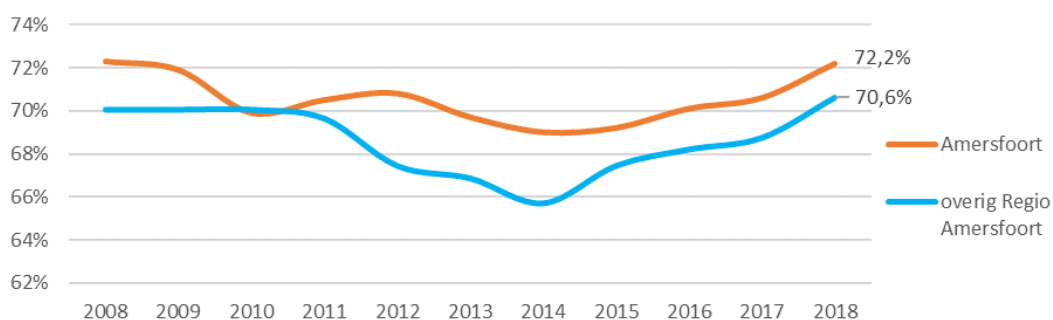
Bron: CBS. N.B.: Cijfers afgerond op 1.000-tallen en als gevolg van afronding kunnen verschillen ontstaan in de randtotalen.

In 2028 omvat de Amersfoortse potentiële beroepsbevolking naar verwachting 125.000 mensen van 15-75 jaar. Als er ook in 2028 een kwantitatief evenwicht tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zou moeten zijn, uitgaande van een gelijkblijvende netto arbeidsparticipatie van 72 procent, dan zijn in 2028 in totaal 90.000 banen nodig in Amersfoort. Een toename van 4.500 banen in tien jaar, 450 banen per jaar tussen 2018 en 2028. Dat is dezelfde toename als die gemiddeld tussen 2008 en 2018 is gerealiseerd.

Vergelijking ontwikkelingen Amersfoort en de regio

Amersfoort heeft een jonge, hoogopgeleide beroepsbevolking, met een hoge arbeidsparticipatiegraad. Dit blijkt uit de jaarlijkse benchmark Atlas voor Gemeenten die de grote steden onderling op diverse thema's vergelijkt. De netto arbeidsparticipatie in Amersfoort was in 2018 72 procent iets hoger dan in de regiogemeenten (figuur 4.6). In de jaren 2008-2014 daalde de netto arbeidsparticipatie in Amersfoort van 72 procent in 2008 tot 69 procent in 2014. In de jaren daarna steeg het weer tot het niveau van 2008. In het overige deel van de regio vond een grotendeels vergelijkbare ontwikkeling plaats.

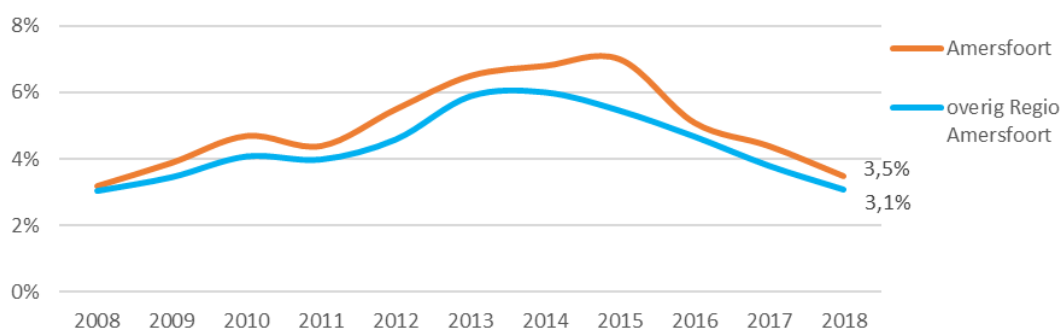
Figuur 4.6 – Netto arbeidsparticipatie Amersfoort en regio, 2008-2018



Bron: CBS

De ontwikkeling van de werkloosheid tussen 2008 en 2018 weerspiegelt de conjuncturele ontwikkelingen (figuur 4.7). In 2018 had Amersfoort een werkloosheid van 3,5 procent, de overige gemeenten van Regio Amersfoort gemiddeld een werkloosheid van 3,1 procent. De werkloosheid is in Amersfoort in vergelijking tot andere grote steden laag, zo blijkt uit de Atlas voor Gemeenten.

Figuur 4.7 - Werkloosheid Amersfoort en regio, 2008-2018

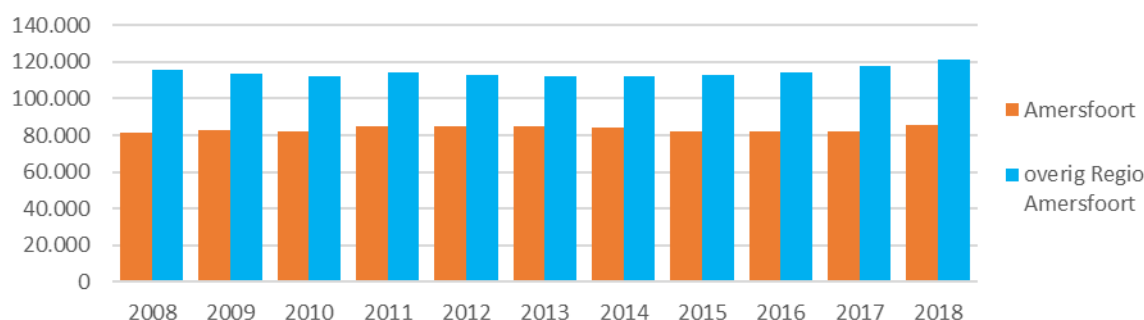


Bron: CBS

Figuur 4.8 laat zien dat de werkgelegenheid in de gemeente Amersfoort tussen 2008 en 2018 groeide van zo'n 81.000 banen tot zo'n 85.500 banen (groei van 5 procent). In de overige gemeenten in de regio Amersfoort (dus exclusief Amersfoort) zijn méér banen

dan in Amersfoort. In de overige gemeenten gezamenlijk was ook sprake van een groei tussen 2008 en 2018, van zo'n 116.000 naar 121.000 banen (eveneens 5 procent).

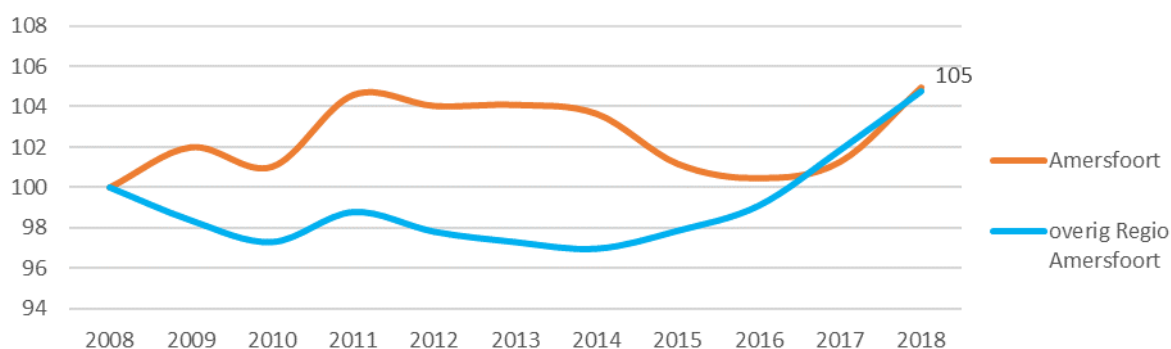
Figuur 4.8 – Aantal banen, 2008-2018



Bron: LISA

Er is sprake geweest van een fluctuerend verloop van de werkgelegenheid, mede als gevolg van de economische crisis. Deze ontwikkeling is zichtbaar in figuur 4.9. De ontwikkeling in Amersfoort wijkt wat af van de ontwikkeling in de rest van regio Amersfoort. De werkgelegenheid in Amersfoort lijkt tot 2014 minder onderhevig te zijn geweest aan conjuncturele schommelingen. In 2015 en 2016 daalde de werkgelegenheid, waarbij tegelijkertijd de regionale werkgelegenheid toeneemt.

Figuur 4.9 – Ontwikkeling aantal banen, 2008-2018



Bron: LISA

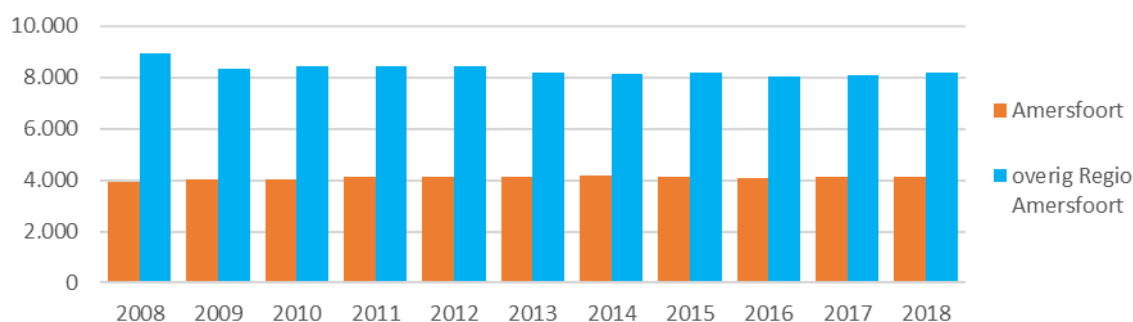
De afname in arbeidsplaatsen in Amersfoort in 2015 en 2016 met gelijktijdige groei van de regionale werkgelegenheid, zoals zichtbaar in figuur 4.9, werd voor een belangrijk deel veroorzaakt door ZilverenKruis Achmea. Het betrof een verhuizing van ruim 1.100 arbeidsplaatsen vanuit een huurpand in Amersfoort naar een eigen pand in Leusden (een bedrijfseconomische reden). Andere grotere bedrijfsmutaties die bijdroegen aan de daling van de Amersfoortse werkgelegenheid waren: het vertrek van De Amersfoortse (moederbedrijf ASR heeft gekozen voor samenvoegen op hoofdkantoor Rijnsweerd, een bedrijfseconomische reden), de Belastingdienst (opheffen regiokantoor Amersfoort conform landelijk beleid), RWA (inkrimpen mede als gevolg van de Participatiewet), V&D (faillissement) en Imtech (faillissement). In al deze gevallen speelden bedrijfseconomische motieven of landelijk beleid (hoofdkantoren of overheid) de hoofdrol.

De stijging in arbeidsplaatsen na 2016 komt deels door de vestiging en groei van voor Amersfoort nieuwe bedrijven (bijvoorbeeld Thieme-Meulenhof, TRIG Avionics, PostNL Pakketsservices, Applied Medical, Keolis en VolkerWessels). Uit de interviews komt een

beeld naar voren dat de inspanningen van het ABT, de komst van de acquisiteur die ook regionaal afstemt, de oprichting van Team Trade & Invest en het vestigingsbeleid in bredere zin hieraan hebben bijgedragen. Deze samenhang is aannemelijk maar kan niet onweerlegbaar vastgesteld worden op basis van de beschikbare bronnen.

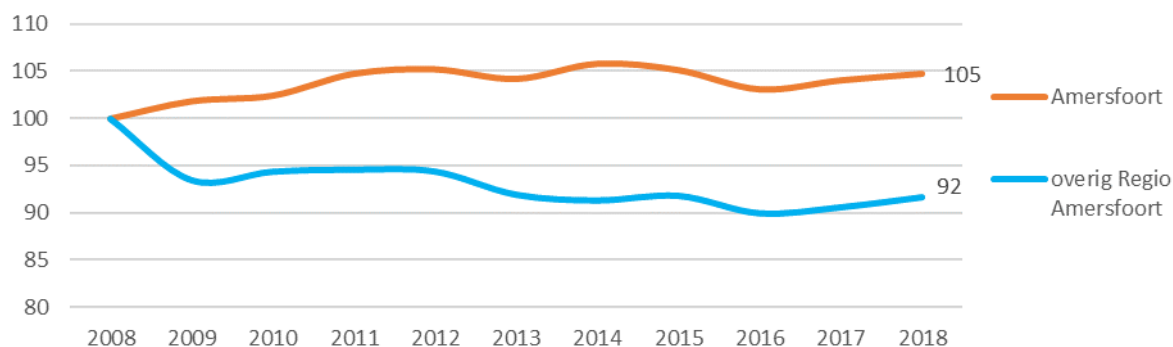
Het aantal vestigingen (exclusief ZZP'ers) in Amersfoort is tussen 2008 en 2012 licht gegroeid (figuren 4.10 en 4.11). In de periode daarna schommelde het aantal rond de 4.100 vestigingen. Uiteindelijk zijn er in 2018 evenveel vestigingen als in 2011. Het overige deel van Regio Amersfoort kende eerst een forse daling (2009) en daarna een geleidelijke daling van het aantal vestigingen (2010-2016). Net als bij de gemeente Amersfoort was er in 2017-2018 in het overige deel van Regio Amersfoort weer sprake van groei. Het aantal ZZP'ers steeg in deze periode sterk, maar dat valt buiten de scope van dit onderzoek.

Figuur 4.10 – Aantal vestigingen (excl. ZZP'ers), 2008-2018



Bron: LISA

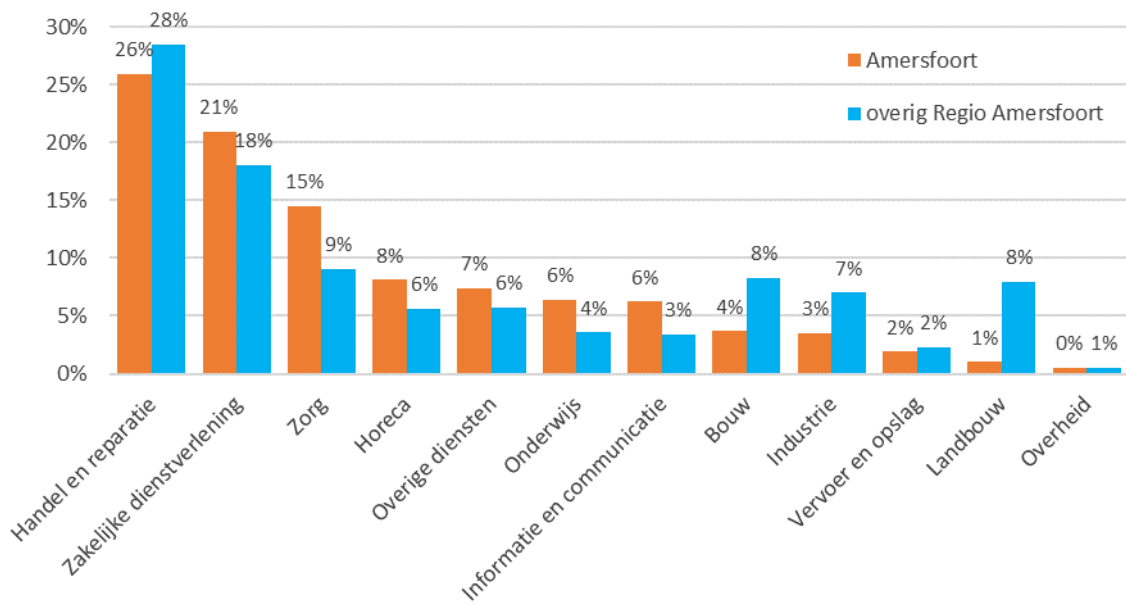
Figuur 4.11 – Ontwikkeling aantal vestigingen (excl. ZZP'ers), 2008=100



Bron: LISA

In de gemeente Amersfoort en het overige deel van Regio Amersfoort zijn de sectoren handel/reparatie en zakelijke dienstverlening de grootste sectoren gemeten naar het aantal vestigingen (excl. ZZP'ers). De sectoren bouw, industrie en landbouw zijn in overig Regio Amersfoort sterker vertegenwoordigd dan in Amersfoort (figuur 4.12).

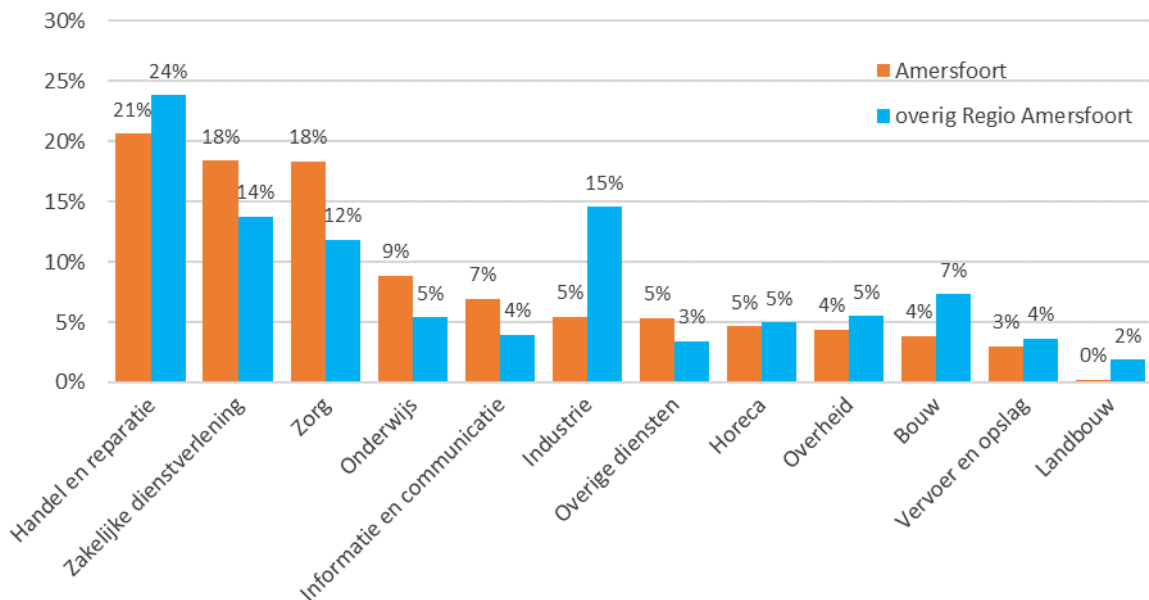
Figuur 4.12 – Aandeel vestigingen naar sector (excl. ZZP'ers), 2018



Bron: LISA

Uitgedrukt in werkgelegenheid zijn de belangrijkste sectoren in Amersfoort: handel en reparatie (21 procent), zakelijke dienstverlening (18 procent) en gezondheids- en welzijnszorg (18 procent). Ook de sector onderwijs is met 9 procent van het aantal banen relatief sterk vertegenwoordigd. In vergelijking met overig Regio Amersfoort heeft Amersfoort weinig banen in de industrie en de bouw (figuur 4.13). ZZP'ers zijn in deze analyse niet meegeteld.

Figuur 4.13 – Aandeel werkgelegenheid naar sector (excl. ZZP'ers), 2018



Bron: LISA

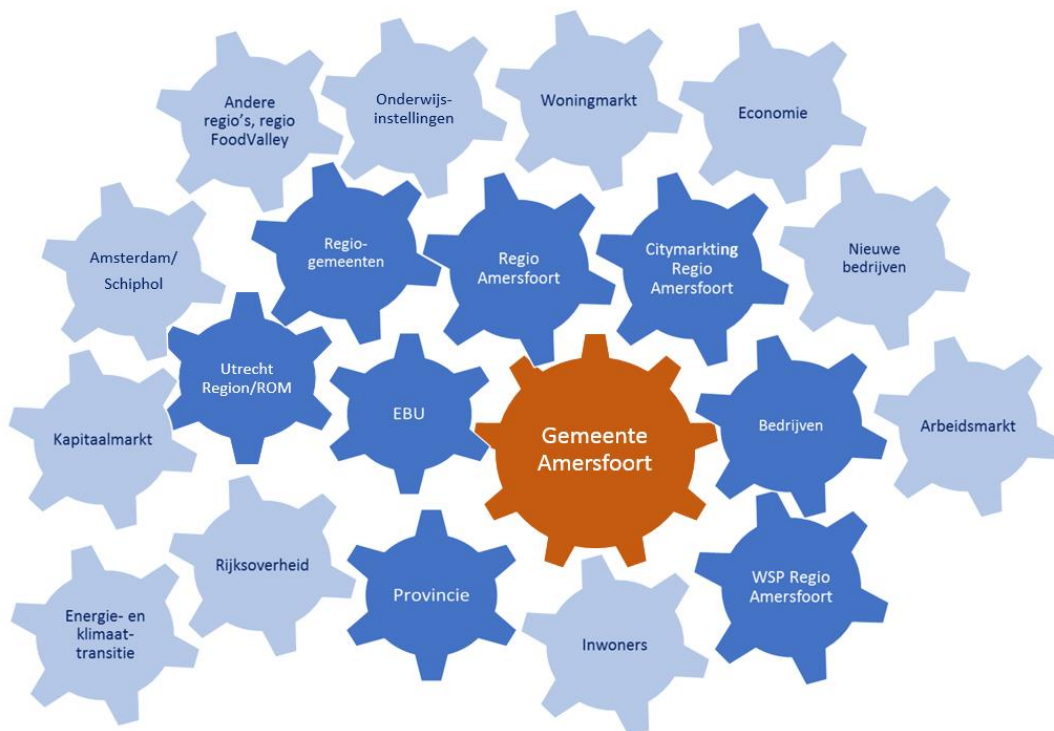
Let op: breder krachtenveld

Amersfoort werkt samen met haar partners aan het vestigingsbeleid. De partners zijn in hoofdstuk 2 beschreven en de samenhang is in figuur 4.13 verbeeld. In paragraaf 4.2 is per samenwerkingspartner een aantal doelstellingen met bijbehorende resultaten beschreven.

Uit de gesprekken die hebben plaatsgevonden tijdens het rekenkameronderzoek is een beeld ontstaan van een breder krachtenveld dan de samenwerkingspartners als het gaat om de invloed op het vestigingsklimaat. Dit bredere krachtenveld is verbeeld in figuur 4.14. De effecten van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid zijn niet alleen afhankelijk van de eigen inspanningen (weergegeven in een donkerblauwe kleur). Ze zijn ook afhankelijk van ontwikkelingen en partijen die buiten de (in)directe invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals de economie, de arbeidsmarkt, de kapitaalmarkt, andere regio's en bijvoorbeeld de grote opgaven rondom de energie- en klimaattransitie.

Dit maakt het lastig om het zuivere effect van vestigingsbeleid te meten. De effectiviteit die wel gemeten kan worden, is de mate waarin Amersfoort de door haar gestelde doelen bereikt als het gaat om de woonwerkbalans. De exacte invloed van de inspanningen en de herleidbare resultaten op de bovenliggende doelstelling is niet vast te stellen.

Figuur 4.14 – Krachtenveld rondom het vestigingsbeleid, zoals ervaren door betrokkenen



HOOFDSTUK 5 WAARDERING VESTIGINGSBELEID

5.1 Inleiding

Voor dit rekenkameronderzoek zijn 65 telefonische interviews gehouden met bedrijven om te achterhalen hoe zij het Amersfoortse vestigingsbeleid waarderen. Dit betroffen bedrijven die zich in de periode 2013-2018 vestigden in Amersfoort, vertrokken uit Amersfoort, er gedurende die hele periode bleven en bedrijven die in die periode mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst namen. In dit hoofdstuk wordt allereerst de aanpak van de interviews beschreven (paragraaf 5.2) en vervolgens de resultaten ervan uiteengezet (paragraaf 5.3).

Ook is voor dit rekenkameronderzoek gesproken met een aantal Amersfoortse bedrijvenkringen, de resultaten daarvan worden in paragraaf 5.4 behandeld.

Dit hoofdstuk sluit in paragraaf 5.5 af met de aangedragen suggesties, voortkomende uit alle voor dit onderzoek gehouden interviews (dus ook naast die met de bedrijven en bedrijvenkringen), om het vestigingsbeleid te verbeteren.

5.2 Steekproef en respons telefonische interviews

Voor de telefonische interviews met bedrijven is ingezet op het realiseren van in totaal 60 interviews met een goede mix van bedrijven met minimaal 5 werkzame personen die zich in de afgelopen vijf jaar vestigden in Amersfoort of vertrokken uit Amersfoort, bedrijven die minimaal 5 jaar in Amersfoort gevestigd zijn en bedrijven die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst namen. Daarbij is ook gezorgd voor een spreiding van kleinere, middelgrote en grote bedrijven (5-10 werkzame personen, 11-50 werkzame personen en bedrijven met meer dan 50 werkzame personen), met een goede afspiegeling naar sector (industrie/bouw, zakelijke dienstverlening, handel en overige dienstverlening).

Om dit te realiseren is een gestratificeerde steekproef betrokken van 180 bedrijven uit de beschikbare bedrijvenregisters³⁸, waarin bovengenoemde kenmerken optimaal vertegenwoordigd waren. Een gestratificeerde steekproef is in tegenstelling tot een a-selecte steekproef geen representatieve steekproef (waarbij iedere bedrijf evenveel kans heeft om in de steekproef terecht te komen). Een gestratificeerde steekproef is erop gericht om de verschillende subgroepen voldoende te betrekken. Zou er een a-selecte steekproef getrokken zijn, dan zou deze voornamelijk bestaan uit kleine bedrijven in de veelvoorkomende sectoren. Er is gekozen voor een steekproef van 180 bedrijven omdat het met een bestand van die omvang het mogelijk zou moeten zijn om een gewenste respons van 60 te realiseren met daarbij de gewenste spreiding naar sector, grootteklasse en type bedrijf.

³⁸ Provinciaal Arbeidsplaatsenregister (PAR) provincie Utrecht, Provinciaal Werkgelegenheidsregister (PWE) provincie Gelderland, Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA) en een overzicht van het WSP met Amersfoortse bedrijven die mensen met afstand tot de arbeidsmarkt hebben geplaatst in 2015-2018

Figuur 5.1 – Gestratificeerde steekproef bedrijven voor de telefonische interviews ³⁹

Grootte	Vestigers 2013-2018	Vertrekkers 2013-2018	Blijvers 2013-2018	Met personeel met afstand tot de arbeidsmarkt	Totaal
Klein (5-10 wp)	15	15	15	15	60
Midden (11-50 wp)	15	15	15	15	60
Groot (50+ wp)	15	15	15	15	60
Totaal	45	45	45	45	180

De 180 geselecteerde bedrijven hebben een aankondigingsbrief van de rekenkamer ontvangen waarin stond dat zij mogelijk benaderd werden voor een telefonisch interview in een bepaalde periode. Tijdens het veldwerk bleek dat een deel van de ondernemers/managers niet bereikbaar was in de onderzoeksperiode of niet bereid was mee te werken aan het onderzoek. Een klein deel van de bedrijven in de steekproef bleek inmiddels niet meer te bestaan. Een deel van de bedrijven in de steekproef is niet benaderd omdat er inmiddels voldoende interviews van de subgroep (naar sector of grootteklasse) gerealiseerd waren. Het bereiken van de grote bedrijven (vanaf 50 wp) heeft de meeste inspanning gevraagd.

Uiteindelijk is bij 65 bedrijven succesvol een interview afgenomen, waarbij een goede spreiding naar sector en grootteklasse is gerealiseerd bij de vestigers, vertrekkers, blijvers en bedrijven met personeel met afstand tot de arbeidsmarkt. De reden dat er met 5 bedrijven meer gesproken is dan gewenst ligt in het feit dat 5 geïnterviewden zich niet op alle thema's van de vragenlijst deskundig voelden. Deze interviews zijn redundant uitgevoerd. Hierdoor is het brede beeld op alle thema's van de vragenlijst geborgd. De bedrijven die hebben deelgenomen aan de telefonische interviews zijn vermeld in bijlage 4.

Figuur 5.2 – Respons van de telefonische interviews

Grootte	Vestigers 2013-2018	Vertrekkers 2013-2018	Blijvers 2013-2018	Met personeel met afstand tot de arbeidsmarkt	Totaal
Klein (5-10 wp)	5	8	4	4	21
Midden (11-50 wp)	4	9	6	7	26
Groot (50+ wp)	7	1	6	4	18
Totaal	16	18	16	15	65

In het telefonisch interview zijn vragen gesteld over de overwegingen om het bedrijf al dan niet in Amersfoort te (blijven) vestigen, het contact met gemeentelijke afdelingen, de waardering voor de bedrijfsomgeving en voor de dienstverlening en de overwegingen en ervaringen rondom het in dienst hebben van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De complete vragenlijst is opgenomen in bijlage 5.

³⁹ Omdat de beschikbare bestanden van de verschillende (provinciale) registers niet naadloos op elkaar aansluiten, is het steekproefkader opgebouwd uit de bedrijven waarbij een koppeling mogelijk bleek.

De bedrijven met personeel met afstand tot de arbeidsmarkt zijn vaak al langer dan vijf jaar in Amersfoort gevestigd. Twee van hen bleken zich de afgelopen vijf jaar in Amersfoort te hebben gevestigd. In de analyse worden hun antwoorden daarom ook meegenomen bij de blijvers respectievelijk de vestigers.

Figuur 5.3 – Hoe lang bent u in Amersfoort gevestigd?

	Totaal	Waarvan bedrijven met personeel met afstand tot de arbeidsmarkt
Mijn bedrijf is in de afgelopen vijf jaar verhuisd naar Amersfoort	18	2
Mijn bedrijf is minimaal 5 jaar in Amersfoort gevestigd	29	13
Mijn bedrijf is in de afgelopen vijf jaar vertrokken uit Amersfoort	18	0
Totaal	65	15

5.3 Amersfoortse bedrijven over het vestigingsbeleid

In de afgelopen vijf jaar besloten 36 van de geïnterviewde bedrijven om naar Amersfoort te verhuizen (in totaal 18 bedrijven) of om Amersfoort te verlaten (ook in totaal 18). De belangrijkste aanleidingen voor deze bedrijven om te verhuizen zijn weergegeven in figuur 5.4 en betreffen waren groei, efficiëntie en een verouderd pand of een aflopend huurcontract. Dit geldt zowel voor de vestigers als voor de vertrekkers. Voor vestigers speelde daarnaast de wens om op een meer centrale locatie gevestigd te zijn.

Figuur 5.4 – Belangrijkste reden om het bedrijf te verplaatsen

	Vestigers (n=18)	Vertrekkers (n=18)
Groei	5	3
Efficiëntie/minder kosten	5	6
Pand verouderd/aflopend huurcontract	4	6
Wens centrale ligging	5	0
Pand te groot	0	2
Geen reden genoemd	2	0
Anders	1	1

De reden voor vestigers om juist voor Amersfoort te kiezen is weergegeven in figuur 5.5 en heeft vooral te maken met de centrale ligging, de bereikbaarheid per OV voor leveranciers/klanten/personeel en de bereikbaarheid en parkeergelegenheid per auto. Dit geldt in sterke mate voor de zakelijke en overige dienstverlening en minder voor de bedrijven in bouw/industrie, handel en horeca.

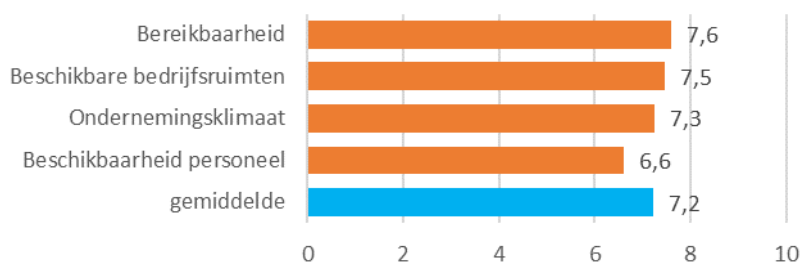
De bedrijven die Amersfoort verlieten, deden dit met name vanwege een tekort aan passende en betaalbare bedrijfshuisvesting in Amersfoort of omdat zich elders een mooie kans voordeed (waarbij niet altijd alle Amersfoortse mogelijkheden zijn onderzocht).

Figuur 5.5 – Belangrijkste redenen om in Amersfoort te vestigen/uit Amersfoort te vertrekken (meerdere antwoorden mogelijk)

	Vestigers (n=18)	Vertrekkers (n=18)
Bereikbaarheid per OV voor leveranciers/klanten/personeel	11	0
Bereikbaarheid en parkeergelegenheid per auto voor leveranciers/klanten/personeel	8	4
Beschikbaarheid passende bedrijfshuisvesting	3	11
Betaalbaarheid passende bedrijfshuisvesting	2	7
Aantrekkelijke bedrijfsomgeving	1	3
Anders (meer persoonlijke redenen)	2	3
Totaal	27	28

Aan alle bedrijven is gevraagd hoe zij Amersfoort als vestigingsplaats beoordelen. De gemiddelde rapportcijfers voor aspecten die te maken hebben met de bedrijfsomgeving staan in figuur 5.6.

Figuur 5.6 - Waardering aspecten bedrijfsomgeving (n=61)



De bereikbaarheid en de beschikbaarheid van bedrijfsruimten krijgen het hoogste rapportcijfer. De beschikbaarheid van personeel scoort met een 6,6 het laagst. Hierbij speelt voor sommige ondernemers de krappe arbeidsmarkt mee. De gemiddelde waardering voor de bedrijfsomgeving komt uit op een 7,2⁴⁰. Er zijn geen grote verschillen tussen de verschillende typen bedrijven. Vestigers en blijvers zijn over het algemeen iets positiever, bedrijven in de industrie en bouw en in het middensegment (11 tot 50 wp) zijn met gemiddeld een 6,8 tot een 7,0 iets minder positief over de bedrijfsomgeving in Amersfoort.

Hieronder staat een top-3 van de typering van Amersfoort als vestigingsklimaat volgens de geïnterviewden.

- Goede bereikbaarheid en centrale ligging. Nabijheid A1 en A27, aanwezigheid (intercity) stations, centraal gelegen in Nederland.
- Beschikbaarheid van bedrijfshuisvesting op bedrijventerreinen en de betaalbaarheid (relatief gunstig ten opzichte van Utrecht en Amsterdam).
- Aanwezigheid (culturele) voorzieningen en een prettig woonklimaat.

⁴⁰ Op basis van de onafgeronde gemiddelde rapportcijfers (meerdere decimalen) van bereikbaarheid, beschikbare bedrijfsruimten, ondernemingsklimaat en beschikbaarheid personeel is (in blauw) het gemiddelde rapportcijfer voor de bedrijfsomgeving geconstrueerd. Deze komt uit op een 7,23 (afgerond 7.2). Zou je het gemiddelde berekenen op basis van de afgeronde gemiddelden, dan kom je uit op een 7,25 (gemiddeld 7,3). Dit laatste is minder zuiver en daarom niet toegepast.

Alle bedrijven is gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met (gemeentelijke) contactpunten voor bedrijven (figuur 5.7). Dit betreffen de afdeling Vergunningen, het Werkgeversservicepunt, het ABT en de Rode Loperdag. De Rode Loperdag is een jaarlijks regionaal evenement dat georganiseerd wordt door de ondernemersverenigingen en de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg. Nieuwe ondernemers krijgen een gerichte uitnodiging maar ook bestaande ondernemers zijn van harte welkom en kunnen zich aanmelden.

Figuur 5.7 – Bekendheid (gemeentelijke) contactpunten voor bedrijven

	Was u voorafgaand aan het onderzoek bekend met
	%ja
Afdeling Vergunningen	52%
Werkgeversservicepunt	24%
Amersfoort Business Team	32%
Rode Loperdag	11%

De helft van de deelnemende bedrijven in het rekenkameronderzoek kent de Afdeling Vergunningen, een kwart kent het Werkgeversservicepunt, een derde het Amersfoort Business Team en een tiende de jaarlijkse (regionale) Rode Loperdag.

Vervolgens is gevraagd in hoeverre zij in de afgelopen vijf jaar contact hebben gehad met de gemeente en hoe zij dat waardeerden (figuur 5.8).

Figuur 5.8 – Contact met en waardering voor (gemeentelijke) contactpunten voor bedrijven (meerdere antwoorden mogelijk)

	Heeft u in de afgelopen 5 jaar contact gehad met de gemeente via	Waardering*	
		rapportcijfer	aantal
	%ja		
Afdeling Vergunningen	23%	7,0	12
Werkgeversservicepunt	16%	7,4	11
Amersfoort Business Team	18%	7,9	8
Rode Loperdag	2%		
Een van de bedrijsnetwerken	11%		
Geen contact gehad met gemeente	63%		

* verschillen tussen de rapportcijfers indicatief vanwege lage aantallen

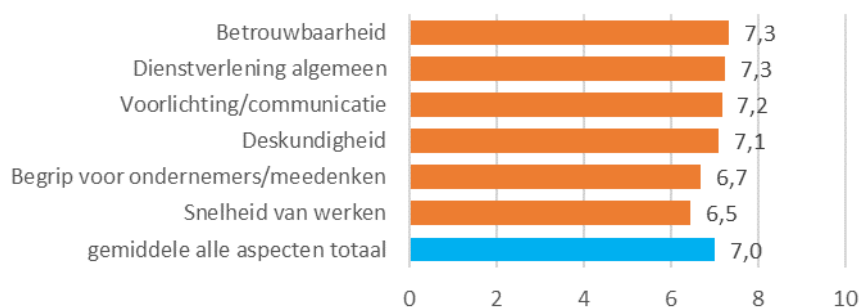
Van alle bedrijven in het onderzoek had 63 procent in de afgelopen vijf jaar géén contact met de gemeente. Bedrijven die vaker contact hebben, zijn de bedrijven die mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben. De 15 bedrijven uit het relatiebestand van het WSP hadden logischerwijs allemaal contact met de gemeente. Deze groep buiten beschouwing latende had 74 procent van de vestigers, vertrekkers en blijvers géén contact met de gemeente. Vertrekkers geven het vaakst aan dat ze geen contact hadden met de gemeente (94 procent had geen contact). De bedrijven die in de afgelopen vijf jaar contact hadden met de gemeente, deden dit via een of meerdere contactpunten. Bedrijven hadden het vaakst contact met de afdeling vergunningen, namelijk een kwart van alle bedrijven in het onderzoek. Een op de zes bedrijven had contact met het

Werkgeversservicepunt en/of het Amersfoort Business Team. Een enkeling bezocht de Rode Loperdag en een op de tien had via een bedrijfvennetwerk contact met de gemeente.

De bedrijven die contact hadden, zijn positief over de Afdeling Vergunningen, het Werkgeversservicepunt en het ABT. Door de geringe aantallen zijn de verschillen indicatief. Er zijn dus statistische marges van toepassing zijn op de uitkomsten⁴¹.

Aan de 23 bedrijven die in de afgelopen vijf jaar contact hadden met de gemeente, is gevraagd hoe zij bepaalde aspecten van de dienstverlening waarden. Dit is weergegeven in figuur 5.9. Overall scoort de gemeente met een 7,0 voor de dienstverlening een ruime voldoende.

Figuur 5.9 – Contact met en waardering voor (gemeentelijke) contactpunten voor bedrijven



Vestigers, bedrijven met meer dan 50 werkzame personen en bedrijven in de zakelijke dienstverlening zijn zeer positief (rapportcijfers voor de dienstverlening gaan gemiddeld richting de 8). Vertrekkers, bedrijven in industrie en bouw en bedrijven met 11 tot 50 werkzame personen geven gemiddeld een 6,3 voor de gemeentelijke dienstverlening. Verschillende bedrijven geven aan dat zij de indruk hebben dat de gemeente Amersfoort zich vooral richt op het binnenhalen van grote nieuwe bedrijven en minder aandacht heeft voor het behouden van bestaande bedrijven. Dit gevoel kan (mede) het verschil in waardering verklaren.

De vraag is of het contact met de gemeente Amersfoort eraan heeft bijgedragen dat bedrijven zich in Amersfoort vestigen of er blijven. Hierover kunnen geen representatieve uitspraken gedaan worden, wel een paar observaties op basis van de telefonische interviews.

- Bij twee blijvers in het onderzoek heeft het contact met de gemeente er mede voor gezorgd dat ze niet zijn vertrokken.
- Van de vertrekkers in het onderzoek heeft (slechts) één bedrijf contact gehad met de gemeente gedurende het besluitvormingsproces. Het betreffende bedrijf is negatief over de dienstverlening door de gemeente Amersfoort. Bij een buurgemeente vond het bedrijf wel de gewenste medewerking. Het bedrijf heeft zich daar gevestigd.
- Drie van de achttien vestigers geven aan dat de gemeente Amersfoort een positieve rol heeft gespeeld bij de vestiging. Voor deze bedrijven heeft de gemeente het zoekproces ondersteund en in de sfeer van vergunningen en ruimtelijke ordening mogelijkheden gecreëerd.

⁴¹ Een rapportcijfer van 7,0 kan door de geringe aantallen geïnterpreteerd worden als een waardering tussen de 6,5 en de 7,5.

Al met al geven de telefonische interviews de indruk dat de meeste bedrijfsverplaatsingen (en dan met name die van de vertrekkende bedrijven) zich buiten het gezichtsveld en de invloedssfeer van de gemeente afspelen. Bij de bedrijven die wel contact hebben gehad met de gemeente, geven drie van de vijf expliciet aan dat de gemeentelijke dienstverlening eraan heeft bijgedragen dat zij zich hebben gevestigd in Amersfoort of er zijn gebleven.

In dit rekenkameronderzoek is speciale aandacht voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Van de 65 bedrijven hebben momenteel 18 bedrijven mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst, 13 bedrijven hebben mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst gehad en 12 bedrijven hebben het wel overwogen maar dat heeft er (nog) niet toe geleid dat zij mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben genomen. De andere bedrijven hebben geen personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst of in dienst gehad, en dit ook niet overwogen, zoals zichtbaar in figuur 5.10.

Figuur 5.10 – Bedrijven met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst

	Aantal
Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst	18
Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst gehad	13
Wel overwogen maar (nog) niet aan de orde	12
Nooit overwogen	16
Geen antwoord/bij ondervraagde niet bekend	6
Totaal	65

Grotere bedrijven hebben vaker personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst, kleine bedrijven het minst vaak. Van de dertien bedrijven die personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben gehad zijn er inmiddels zes vertrokken.

Doorgaans plaatsen bedrijven één tot drie medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt, enkele grote bedrijven hebben er meer (tot 30). In de meeste gevallen gaat het om personeel met een (lichte) verstandelijke beperking. In mindere mate is er personeel met een fysieke beperking in dienst. De werkzaamheden die zij uitvoeren zijn voornamelijk administratief of facilitair of ter ondersteuning in het productieproces.

Als reden om personeel met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen noemen ondernemers voornamelijk een sociale motivatie: de wens om iets bij te dragen aan de samenleving en de overtuiging dat iedereen een kans moet krijgen. Daarnaast spelen de subsidieregelingen en de verplichting vanuit social return een rol.

Bedrijven die (nog) geen personeel met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben geven als reden dat er geen vacatures zijn, dat de verplichte social return op een andere manier wordt ingevuld of dat de werkzaamheden bij hun bedrijf te specialistisch zijn.

Enkele bedrijven zijn na negatieve ervaringen gestopt. Een bedrijf gaf aan dat de leidinggevenden de begeleiding niet konden organiseren. Een deel ondervond te weinig ondersteuning vanuit de gemeente/andere instanties. Mogelijk speelt hier mee dat de faciliteiten van bijvoorbeeld het WSP niet bij iedereen bekend zijn, ook niet bij mensen die personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben. In figuur 5.11 is de

bekendheid van het WSP weergegeven. Twee van de vijf ondernemers in het onderzoek is (een beetje) bekend met de faciliteiten van het WSP.

Figuur 5.11 – Bekendheid faciliteiten WSP bij het in dienst nemen van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt

	aantal
Mee bekend	15
Een beetje mee bekend	5
Niet mee bekend	33
Geen antwoord/bij ondervraagde niet bekend	12
Totaal	53

Al met al blijkt uit de telefonische interviews dat vestigers voor Amersfoort kiezen vanwege de centrale ligging en de bereikbaarheid. Vertrek komt met name vanwege een tekort aan passende en betaalbare bedrijfshuisvesting. Ondernemers zijn tevreden over de bedrijfsomgeving en de gemeentelijke dienstverlening. De meeste bedrijfsverplaatsingen (met name het vertrek) lijken zich buiten het gezichtsveld en de invloedssfeer van de gemeente af te spelen. Enkele bedrijven geven aan dat de gemeentelijke dienstverlening eraan heeft bijgedragen dat zij zich hebben gevestigd in Amersfoort of er zijn gebleven.

Van de 65 deelnemende bedrijven hebben er achttien mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst, dertien zijn daar mee gestopt en twaalf hebben het overwogen maar (nog) niet geëffectueerd. Grotere bedrijven hebben vaker personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst, kleine bedrijven het minst vaak. Als reden om personeel met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen noemen ondernemers voornamelijk een sociale motivatie: de wens om iets bij te dragen aan de samenleving en de overtuiging dat iedereen een kans moet krijgen. Daarnaast spelen de subsidieregelingen en de verplichting vanuit social return een rol. Reden om te stoppen lijken verband te houden met een gebrek aan kennis van de mogelijke ondersteuning door WSP.

5.4 Amersfoortse bedrijvenkringen over het vestigingsbeleid

Een aantal Amersfoortse bedrijvenkringen is gevraagd naar de waardering voor het vestigingsbeleid. Dit is gedaan aan de hand van de volgende thema's: typering van het huidige vestigingsklimaat en de beroepsbevolking van Amersfoort, betrokkenheid bij en kennis van het huidige vestigingsbeleid, regulier overleg en afstemming, regionale samenwerking en dienstverlening aan bedrijven. Met deze thema's kan een indruk gekregen worden van de mate waarin deze kringen betrokken zijn (geweest) bij de opzet en de uitvoering van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid in de periode 2010-2018 en hoe zij de effecten beoordelen. In Amersfoort zijn veel bedrijvenkringen actief die vooral het onderling netwerken als doel hebben⁴². Bedrijvenkringen zijn georganiseerd naar bedrijfsgrootte, werklocatie, regio, branche of andere interessegebieden. Drie van hen hebben (ook) belangenbehartiging en/of realisatie van maatschappelijke verandering als doelstelling. Deze drie kringen zijn geïnterviewd.

Het gaat om:

⁴² Op de website <https://www.amersfoortbusiness.com/netwerken/> staat een overzicht.

- Vereniging Amersfoortse Bedrijven (VAB), voor bedrijven met ≥ 25 medewerkers.
- Vereniging van Amersfoortse Ondernemers (VAO), verbindt, inspireert en activeert.
- De Maatschappij Afdeling Eemland, voor vernieuwing en kennisoverdracht.

De drie bedrijvenkringen die zijn geïnterviewd zijn positief over het contact met de gemeente Amersfoort in het kader van het vestigingsbeleid. De accountmanagers van de gemeente Amersfoort (van het ABT) zijn volgens hen toegankelijk en zichtbaar. Ook de inspanningen van Citymarketing worden positief beoordeeld. Men vindt het reguliere overleg met de wethouder goed georganiseerd en het contact goed. Binnen maar ook buiten de reguliere overleggen vindt er afstemming plaats op verschillende dossiers zoals het lopende onderzoek naar de toekomstige behoefte aan bedrijventerreinen. In dit onderzoek wordt de kennis van VAB meegenomen. Deze bijeenkomsten buiten de reguliere overleggen worden vaak ad-hoc en op korte termijn ingepland. Dat is voor ondernemers die fulltime bezig zijn met hun bedrijf niet handig of zelfs onmogelijk. Dergelijke processen zouden vanuit het oogpunt van de bedrijvenkringen kunnen verbeteren door beter en ruimer van tevoren een planning te maken en af te stemmen. In de uitvoering van gemeentelijke projecten (als voorbeeld is genoemd de uitrol van het warmtenet in De Hoef), voelen bedrijven en bedrijvenkringen zich soms overvallen. Zij missen afstemming over het proces en hadden graag vooraf input willen geven om de uitrol zelf soepeler te laten verlopen.

In het najaar van 2018 vond zoals eerder beschreven de evaluatie van het programma Economie plaats, in het kader van de permanente beleidsevaluatie. Onderdeel hiervan waren rondetafelgesprekken. De vertegenwoordigers van de bedrijvenkringen vinden dit een hele geschikte werkvorm waarbij mensen met verschillende achtergronden (bedrijven, onderwijs, politiek, ambtenaren) elkaar konden ontmoeten en op inhoud met elkaar in gesprek konden

Verbeteren aantrekken bedrijven en behouden bedrijven

De drie bedrijvenkringen geven in de interviews aan dat het vestigingsbeleid van de gemeente Amersfoort op een aantal punten beter zou kunnen. De inspanningen van de gemeente Amersfoort lijken volgens hen vooral gericht op het binnenhalen van grote nieuwe bedrijven en minder op het behouden van bestaande bedrijven. De bedrijvenkringen doen de suggestie om bij het aantrekken van nieuwe bedrijven (naast het aantal arbeidsplaatsen) ook te selecteren op bedrijven die willen bijdragen aan de brede maatschappelijke doelstelling (bijvoorbeeld sponsoring, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, energietransitie). Een ander belangrijk punt is de beschikbaarheid van voldoende werklocaties voor (productie)bedrijven die willen uitbreiden, in Amersfoort maar ook in de regio. De ruimte is beperkt, is een algemene constatering. De VAB geeft aan dat dergelijke bedrijven gemiddeld meer inwoners van Amersfoort in dienst hebben en meer werkgelegenheid bieden voor Amersfoortse schoolverlaters. Het zijn volgens hen ook (vaker) (familie)bedrijven die nauw verweven zijn met het sociale veld in Amersfoort. Ze sponsoren verenigingen, kunst en cultuur, dragen bij aan de afstemming van onderwijs en arbeidsmarkt, hebben mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst en zitten ook in de besturen en bedrijvenkringen.

De VAO geeft aan dat het aantrekken van nieuwe hoofdkantoren ook werk oplevert voor bestaande dienstverlenende bedrijven in Amersfoort zoals reclamebureaus, schoonmaakbedrijven, accountants etc. Het blijft voor de bedrijvenkringen dan ook van belang dat de gemeente hoofdkantoren voldoende ruimte en begeleiding bij de vestiging biedt. De bedrijvenkringen ervaren dat de uitgifte van locaties door de gemeente niet

altijd consequent is. Het meewegen van arbeidsplaatsen per m² verhoudt zich volgens hen niet tot de komst van het Nationaal Kunst Collectie Centrum (KCC) in Vathorst en bijvoorbeeld Foodcorner in De Wieken. De bedrijvenkringen missen een langetermijnvisie van de gemeente Amersfoort en een duidelijke profilering van Amersfoort.

Het huidige vestigingsbeleid leidt er in de observaties van de bedrijvenkringen mede toe dat de pendel (gemeentegrensoverschrijdend woon-werkverkeer) toeneemt of in ieder geval niet afneemt. De bedrijvenkringen maken zich ook zorgen over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en zijn ook actief op dit terrein. Voor de VAB is de doelgroep met de afstand tot de arbeidsmarkt ook belangrijk. Ze hebben een beschutte werkomgeving nodig. Niet ieder bedrijf kan dat bieden en veel bedrijven zijn niet bekend met de ondersteuning die de WSP kan bieden. Ook binnen de VAB is dit niet algemeen bekend. De VAB maakt zich zorgen of het WSP de hele doelgroep wel in beeld heeft. Met name de nieuwe instroom die niet meer onder de WSW valt.

Amersfoort heeft in beperkte mate hoger onderwijs. Dit is geen nadeel gebleken in het aantrekken van hoger opgeleide inwoners. Het woonklimaat van Amersfoort maakt dat de beroepsbevolking relatief jong en hoogopgeleid is. Het aantrekken van extra hoger onderwijs zou er wel voor kunnen zorgen dat er binnen de gemeente of de regio meer clustering en netwerkvorming ontstaat, wat nieuwe bedrijven zou kunnen aantrekken. Zo zou de gemeente kunnen sturen op een duidelijkere profilering van de stad.

Regionale samenwerking

De bedrijvenkringen vinden het logisch dat Amersfoort regionaal en bovenregionaal samenwerkt aan het vestigingsklimaat. Dit omdat bedrijven zich niet aan gemeentegrenzen houden en omdat provinciaal en landelijk (sectoraal) beleid van invloed is op het Amersfoortse vestigingsklimaat. Omdat de gemeente Amersfoort ook op regionaal niveau actief is op het gebied van het vestigingsbeleid, hebben de bedrijvenkringen zich ook regionaal georganiseerd in De Federatie. Volgens de bedrijvenkringen is het contact binnen het Federatie-overleg goed maar moet het overleg naar een hoger plan. Wat ontbreekt is voldoende bestuursleden die, naast de vergaderingen, ook op de regionale dossiers kunnen meedenken. Wat hier ook zou helpen, is een duidelijkere visie op regionale samenwerking en op het regionale vestigingsbeleid binnen Regio Amersfoort. Maak bedrijvenkringen duidelijk wat de meerwaarde is van regionale samenwerking en waar je als regio op inzet.

Voor bedrijvenkringen is het lastig om op een goede manier betrokken te blijven bij alle overleggen op alle schaalniveaus (gemeentelijk, regionaal en nu ook voor de provincie). De bedrijvenkringen hebben geen aansluiting bij het bedrijfsleven in de rest van de provincie Utrecht. Daar is het bedrijfsleven niet zo georganiseerd. Voor de bedrijvenkringen is ook niet duidelijk hoe de afstemming van de Economische Agenda in de regio met de EBU en/of de provincie loopt.

Dienstverlening aan bedrijven

De bedrijvenkringen ervaren dat de gemeente in haar dienstverlening sterk gericht is op grote nieuwe bedrijven en minder op bestaande bedrijven. Buurgemeenten zouden hierin klantgerichter zijn. Ook mag de gemeente Amersfoort bij het aantrekken van nieuwe bedrijven (naast het aantal arbeidsplaatsen) ook selecteren op bedrijven die willen bijdragen aan de brede maatschappelijke doelstelling (bijvoorbeeld sponsoring, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en energietransitie). Of zoals een bestuurslid

het formuleerde: “Laat (nieuwe) bedrijven weten wat je kernwaarden zijn. Een m² kun je maar één keer uitgeven. Doe dat aan de beste.”

Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt

De mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn geen onderdeel van het Amersfoortse vestigingsbeleid. De relatie is niet vastgesteld. De bedrijvenkringen geven aan dat zij dat ook niet nodig vinden. Zij schatten in dat het voor een gemeente niet mogelijk is om bedrijven aan te trekken die (meer) mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst (willen) nemen. Wel geeft de VAB aan dat een tekort aan bedrijfsruimte, zoals die nu wordt ervaren⁴³, ertoe kan leiden dat Amersfoortse bedrijven met uitbreidingsplannen de gemeente gaan verlaten. De observatie van de VAB is dat het hier ook gaat om bedrijven die veel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben. De woordvoerders van de VAB en de VAO zijn onbekend met de dienstverlening door het WSP.

Bestuurlijk overleg en afstemming

De wethouder EZ heeft regulier overleg en afstemming met de VAB (Vereniging Amersfoortse Bedrijven) en de VAO (Vereniging Amersfoortse Ondernemers). Regio Amersfoort heeft via BEOZ regulier overleg met de (overkoepelende) Federatie Bedrijvenkringen Regio Eemland (niet geïnterviewd in het kader van dit onderzoek).

Naast bestuurlijk overleg is er, zo blijkt uit de interviews, ook (ad hoc) ambtelijk overleg. Er zijn diverse voorbeelden genoemd. Zo is er in het kader van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt ad hoc contact tussen de gemeente Amersfoort en De Maatschappij afdeling Eemland. Bij (beleids-)ontwikkelingen op werklocaties vindt ad hoc afstemming plaats met de bedrijvenkringen of het parkmanagement dat rondom de betreffende werklocatie is georganiseerd.

5.5 Ervaren verbeterpunten in het vestigingsbeleid

In de interviews met betrokkenen bij de gemeente Amersfoort, de regio en andere partners is overall een positief beeld naar voren gekomen: de betrokkenen praten enthousiast en bevlogen over de uitvoering en relevantie van het vestigingsbeleid. Ze zien nut en noodzaak van de gemeentelijke en (boven)regionale inspanningen. De verschillende partijen zijn op de hoogte van elkaar en werken ook samen. Over en weer is er waardering voor elkaars inspanningen. Desgevraagd zien alle betrokkenen verbeterpunten. In deze paragraaf komen deze ervaren verbeterpunten aan de orde.

Oprichten Regionale Ontwikkelings Maatschappij

De mogelijke oprichting van een ROM wordt als vehikel genoemd om ontwikkelingen in een stroomversnelling te kunnen brengen en meer impact te kunnen realiseren door schaalvergroting van investeringsruimte. Tijdens diverse interviews, onder andere met de wethouder EZ, met de directeur van de EBU en met de voorzitter van BOEZ Regio Amersfoort is aangegeven dat dit een belangrijke ontwikkeling is. Ook andere geïnterviewden zien het belang van een ROM. Vanuit de bedrijvenkringen klinkt dit geluid niet spontaan; het onderwerp is niet aan de orde gekomen in de interviews. De voorstanders geven aan dat het oprichten van een ROM het mogelijk zou maken om als regio aan te sluiten bij grote landelijke investeringstrajecten (Invest NL) voor de grote transities, waardoor krachten gebundeld en initiatieven opgeschaald kunnen worden. Daarmee is een grotere impact mogelijk. Een van de voorwaarden van

⁴³ In bijna alle interviews wordt aangegeven dat het aanbod aan bedrijfsruimte in Amersfoort en de regio krap is.

subsidieverstrekking door Invest NL is ook een hoge organisatiegraad (veel partners betrokken). De uitgangspositie daarvoor zou volgens betrokkenen goed zijn in deze regio omdat er al op heel veel terreinen met heel veel partners wordt samengewerkt. De effecten van een ROM zouden volgens de voorstanders ook merkbaar zijn in een aantrekkelijker vestigingsklimaat, betere mogelijkheden voor internationale acquisitie, een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Meer ruimte voor bedrijven

Veel betrokkenen, inclusief bestuurders en de bedrijvenkringen, noemen het (aanstaande) gebrek aan ruimte in Amersfoort en de regio als een bottleneck voor het toekomstige (sociaal)economische klimaat. De vrees is dat als de gemeente sterk gaat groeien in aantal inwoners en de ontwikkeling van het aantal banen geen gelijke tred houdt, het sociaaleconomische fundament onder de stad wegvalt. Genoemde mogelijke gevolgen zijn: een tekort aan banen (algemeen of voor speciale doelgroepen), het wegvallen van sponsoring, minder draagvlak voor maatschappelijke voorzieningen, een verdergaande vergrijzing, minder draagvlak voor de participatiemaatschappij (vrijwilligerswerk, mantelzorg). Bij transformatie van bedrijventerreinen en binnenstedelijke vernieuwing zou behoud van (aantrekkelijke) ruimte voor bedrijven nadrukkelijk meegenomen moeten worden. Overigens wordt rondom dit thema een aantal keer de rol van de provincie genoemd. De provincie zou een restrictief beleid voeren, terwijl gemeenten graag meer ruimte voor ondernemers zouden willen. Naast voldoende ruimte voor bedrijven is de bereikbaarheid van Amersfoort volgens diverse geïnterviewden medebepalend voor het vestigingsklimaat.

Intensievere regionale samenwerking

Sommige geïnterviewden pleiten voor een intensievere en meer doelgerichte samenwerking binnen Regio Amersfoort. Wat nu volgens diverse geïnterviewde betrokkenen ontbreekt, is een duidelijke gezamenlijke focus en een concrete doelstelling, die ook gemonitord zou moeten worden. Gemeentelijke belangen lijken meer aandacht te krijgen dan regionale belangen, geven de bedrijvenkringen aan. Als duidelijker is waar de regio voor staat en wat de meerwaarde is van regionale samenwerking op het vestigingsklimaat en welke subsidiemogelijkheden daarvoor beschikbaar zijn, dan zou de uitvoering ook gericht kunnen worden, geven enkele geïnterviewden aan. Meer kennis van elkaars bedrijventerreinen en intensievere gezamenlijke acquisitie zouden hier aan bij kunnen dragen, geven de bedrijvenkringen en de geïnterviewde betrokkenen bij Regio Amersfoort aan.

Door de gemeente Amersfoort en Regio Amersfoort wordt ook samengewerkt met de EBU. Uit de interviews blijkt dat het niet voor iedereen duidelijk is wat de doelstelling is van de EBU, wat de EBU precies doet en wat individuele gemeenten of bedrijven eraan zouden kunnen hebben. Het gevoel bij sommigen is dat de doelstellingen abstract zijn en de relevantie voor het vestigingsklimaat beperkt is. Waar de EBU praat over expats, hebben regiogemeenten het over arbeidsmigranten, om een voorbeeld te noemen. Het beter uitleggen van de EBU-doelstelling Gezond stedelijk leven met voorbeeldprojecten zou dit kunnen verbeteren.

Accountmanagement en dienstverlening intensiveren

Verschillende geïnterviewden erkennen dat het lastig is om het effect van accountmanagement richting bedrijven te meten. Toch pleit bijna iedereen ervoor om te blijven investeren in de relatie met het bedrijfsleven, zelfs als er in de toekomst geen uitgeefbare terreinen zouden zijn. Relatiebeheer leidt volgens hen tot méér dan

aanvullende werkgelegenheid. Ook dat is overigens lastig te meten, geeft men aan, maar heeft betrekking op netwerkvorming, innovaties, gezamenlijke vervoersoplossingen, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt etc. Een meer structureel budget voor vestigingsbeleid zou hierbij kunnen helpen. Dat maakt het ook mogelijk om méér te doen voor bestaande bedrijven. Ook de wethouder EZ geeft aan dat een structureler budget wenselijk is. Daarnaast geeft een aantal geïnterviewden aan dat de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers verbeterd kan worden. Deze verbeteringen houden verband met de beoogde cultuuromslag waar de nieuwe Omgevingswet aan wil bijdragen: snellere procedures, van ‘nee, tenzij naar ja, mits’ en de klant centraal.

Re-integratiebudget overeind houden

Ook als het conjunctureel minder goed zou gaan, wil Amersfoort een inclusieve stad zijn en een inclusieve arbeidsmarkt hebben. De instroom van moeilijk bemiddelbare groepen blijft doorgaan. De wethouder Werk en Inkomen wil hiervoor het re-integratiebudget overeind houden.

HOOFDSTUK 6 ANTWOORDEN EN AANBEVELINGEN

6.1 Inleiding

In het laatste hoofdstuk van dit rekenkamerrapport komen alle onderdelen van het onderzoek samen en wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen. Tot slot worden aanbevelingen benoemd waartoe de rekenkamer naar aanleiding van dit onderzoek is gekomen.

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal:

Hoe effectief is de gemeente Amersfoort (al dan niet in regionaal verband) in het aantrekken en behouden van bedrijven? En in hoeverre sluit het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan aan op ontwikkelingen in de beroepsbevolking van Amersfoort?

Om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, is deze uitgewerkt in 25 deelvragen. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de 25 deelvragen met daarbij aangegeven op welke plaatsen in het rapport de relevante informatie voor deze specifieke deelvragen is terug te vinden. Om de beantwoording efficiënt en leesbaar weer te geven is ervoor gekozen om de 25 vragen samen te voegen in de volgende vier clusters:

1. Opzet vestigingsbeleid: Hoe is het beleid tot stand gekomen in de periode 2010-2018, wat is het actuele vestigingsbeleid, wie zijn de stakeholders en wat zijn de strategische doelstellingen, wat is de rol van de Amersfoortse gemeenteraad en het regiobestuur geweest bij het opstellen en evalueren van het beleid?
2. Uitvoering vestigingsbeleid: Hoe zijn de Amersfoortse en de regionale beleidsuitvoering georganiseerd, hoe wordt het beleid uitgevoerd en welke middelen zijn daarmee gemoeid, hoe is de samenwerking tussen Amersfoort, de regio en de stakeholders?
3. Effecten vestigingsbeleid: Hoe is de aansluiting tussen beroepsbevolking en arbeidsplaatsen in Amersfoort en de regio en wat heeft het (regionale) vestigingsbeleid 2010-2018 opgeleverd? Hoe verhouden zich de opbrengsten tot de ingezette middelen? Kan van de Amersfoortse en regionale beleidsuitvoering verwacht worden dat zij leiden tot het behalen van de gestelde doelen?
4. Waardering vestigingsbeleid: In hoeverre zijn bedrijven tevreden over het Amersfoortse vestigingsbeleid en de uitvoering ervan, wat zijn voor bedrijven overwegingen (geweest) om zich in Amersfoort te vestigen, er te blijven of te vertrekken en waar lopen zij tegenaan? Hoe is de waardering van de bedrijvenkringen en andere betrokkenen voor het Amersfoortse vestigingsbeleid?

6.2 Antwoorden op de vier clusters van vragen

In deze paragraaf worden de vier clusters van vragen beantwoord. Per deelvraag volgt na de beantwoording een korte beschouwing. Voor de eerste drie clusters gebeurt dit vanuit het normenkader.

6.2.1 Opzet vestigingsbeleid

Hoe is het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid tot stand gekomen en wat was daarin de rol van de gemeenteraad en het regiobestuur en wat is het actuele vestigingsbeleid?

Er is een actueel beleidskader economie: de Economische Agenda. De gemeente Amersfoort heeft geen expliciet vestigingsbeleid geformuleerd; de term wordt niet gebruikt. De betrokkenen omschrijven het als de Economische Agenda. De Amersfoortse gemeenteraad heeft de agenda vanaf 2009 ook in de begroting een plek gegeven. Sinds de begroting 2014-2017 zijn er drie thema's, die in wisselende bewoordingen neerkomen op: rode loper/behouden en aantrekken bedrijven, vitale werklocaties en regionale stimulering (met daarbinnen wisselende accenten zoals onderwijs-arbeidsmarkt en duurzaamheid).

Sinds 2016 is het evalueren van de Economische Agenda (regulier via de P&C-cyclus) uitgebreid met een jaarlijkse raadsinformatiebrief. Daarnaast heeft de gemeenteraad in 2018 het Programma Economie geëvalueerd in het kader van de permanente beleidsevaluatie. Naar aanleiding van deze evaluatie heeft de raad gekozen voor zes sporen in de gemeentebegroting 2019-2022. Circulair ondernemen is op basis van de uitkomsten van de evaluatie toegevoegd aan de Economische Agenda en de regionale stimulering is opgeknipt in zelfstandige thema's die al dan niet regionaal worden opgepakt. De zes sporen zijn vanaf 2019: ABT voor ondernemers, vitale werklocaties, verbinding onderwijs en arbeidsmarkt, sterk innovatieklimaat, circulair ondernemen en profilering en goede voorzieningen: versterken van de aantrekkelijkheid van Amersfoort en de regio voor (toekomstige) bewoners, bedrijven en (zakelijke) toeristen, met goede voorzieningen.

De gemeenteraad heeft met het vaststellen van de Visie Werklocaties (2011) en de Structuurvisie Amersfoort 2030 (2013) een belangrijke bijdrage geleverd aan het bijsturen van het vestigingsbeleid. In het coalitieakkoord 'Samen maken we de stad' (2014 – 2018) maakt het college extra geld vrij voor de uitvoering van de Economische Agenda, inclusief de versterking van acquisitiekracht en de versterking van de regionaal-economische samenwerking via Economic Board Utrecht.

Er is al heel lang sprake van regionale samenwerking in Regio Amersfoort. In de loop van de periode 2008-2018 is dit geïntensiveerd en opgeschaald, mede op initiatief van de gemeente Amersfoort. Eind 2015 stellen de gemeenteraden van Regio Amersfoort de Strategische Agenda 2016–2018 vast. Dit leidt onder andere tot een Regionale Ruimtelijke Visie (2017), die regionaal de voorkeursgebieden aanwijst voor verschillende typen bedrijven. Ook Citymarketing Amersfoort en het Amersfoortse Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt hebben een meer regionale insteek. In 2012 ontstaat ook een bovenregionale samenwerking in de Economic Board Utrecht op initiatief van de provincie Utrecht de gemeenten Utrecht en Amersfoort en de regionale Kamer van Koophandel. Op 15 februari 2016 ondertekende de gemeente Amersfoort het Convenant *Samen meer Rendement* om de regio internationaal te profileren binnen het samenwerkingsverband UtrechtRegion.

Wat zijn de strategische doelstellingen van het vestigingsbeleid? Hoe is de betrokkenheid van de gemeenteraad bij de doelstellingen?

De strategische doelstelling van het Amersfoortse vestigingsbeleid is sinds 2008 een goede woon-werkbalans met als streefwaarde minimaal 800 banen per 1.000 inwoners in de werkzame leeftijd (15-65 jaar). Deze verhouding sluit aan bij de huidige

arbeidsparticipatiegraad in Amersfoort. Daarbij wil de gemeente dat de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Amersfoort gunstiger is dan het gemiddelde van Nederland en het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten (exclusief de vier grote steden en het Westland).

De relatie tussen het vestigingsbeleid en de aansluiting arbeidsmarkt-beroepsbevolking (en specifiek die voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt), is niet geformuleerd. Het *thema mensen met afstand tot de arbeidsmarkt* is geen onderdeel van het programma Economie en/of de Economische Agenda.

Raadsleden geven in het groepsgesprek dat voor dit rekenkameronderzoek is gehouden aan dat ze voldoende worden geïnformeerd over het vestigingsbeleid maar dat de doelstellingen en de effecten van het beleid (hen) niet altijd duidelijk zijn en dat Amersfoort geen duidelijk profiel heeft. Er is veel gemeentegrensoverschrijdende pendel wat de relatie tussen bedrijven en inwoners niet versterkt. Raadsleden vragen zich af hoe je de stad het beste kan profileren om nieuwe bedrijven aan te trekken en of het mogelijk is om voldoende (passende) ruimte te kunnen blijven bieden voor (bestaande) bedrijven. Raadsleden hebben de indruk dat bedrijven hun eigen beslissingen maken en dat conjuncturele ontwikkelingen bepalender zijn voor hoe het in Amersfoort gaat. Ze schatten in dat het effect van het vestigingsbeleid op het vestigingsklimaat en op bedrijfsbeslissingen niet heel groot is. Tegelijkertijd zijn de meeste van hen wel van mening dat het noodzakelijk is om een vestigingsbeleid te hebben en om bedrijven te faciliteren als zij zich willen vestigen in Amersfoort of als zij willen uitbreiden.

Hoe verhoudt het Amersfoortse beleid zich tot het regionale beleid en wat is de speelruimte?

Het Amersfoortse beleid is deels regionaal ingestoken. De gemeente Amersfoort zoekt per economische opgave naar het juiste schaalniveau. Het regionale vestigingsbeleid (Regio Amersfoort of EBU) kent geen doelstellingen als het gaat om de woon-werkbalans. De EBU heeft een maatschappelijke doelstelling: het bevorderen van gezond stedelijk leven tegen de achtergrond van toenemende urbanisatie en de noodzakelijke transitie in energie, gezondheidszorg en circulaire economie. Amersfoort richt zich binnen de regio sterker op de kenniseconomie en kenniswerkers. De regiogemeenten bieden (meer) ruimte aan bedrijven in transport en logistiek, voedselproductie en andere sectoren waar mensen met een lagere opleiding en/of een grotere afstand tot de arbeidsmarkt terecht kunnen. In de regiogemeenten is er ook een grotere focus op het faciliteren van bestaande bedrijven en minder (zoals in Amersfoort) op het aantrekken van nieuwe bedrijven. Er lijkt geen sprake van conflicterende strategische doelen maar het is ook niet duidelijk of en hoe ze elkaar versterken.

Zijn er onderwerpen in het Amersfoortse en/of regionale vestigingsbeleid die onderbelicht zijn? En hoe verhoudt het vestigingsbeleid zich tot de arbeidsmarkt?

De strategische doelstelling van het Amersfoortse vestigingsbeleid (een goede woon-werkbalans) is kwantitatief ingestoken en kent geen verbijzondering naar bijvoorbeeld opleidingsniveau of de mate waarin Amersfoorters daadwerkelijk Amersfoortse banen vervullen. Er is in de beleidsdoelstellingen van het vestigingsbeleid geen link tussen het vestigingsbeleid en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Er is ook geen regionale doelstelling die hierop aansluit.

Beschouwing vanuit het normenkader: Heeft de beleidsontwikkeling zorgvuldig plaatsgevonden en stelt de raad kaders?

Er is een actueel beleidskader economie, vestigingsbeleid wordt daarin niet expliciet genoemd en er is geen (expliciete) koppeling met de samenstelling van de beroepsbevolking c.q. mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De beleidsontwikkeling heeft over het algemeen zorgvuldig plaatsgevonden - de gemeenteraad krijgt voldoende ruimte om input te leveren ofschoon er geen expliciete keuzes worden voorgelegd. Kaderstelling vindt meer plaats op thema's, dan op doelen. De gemeenteraad is niet goed op de hoogte van de doelstellingen en heeft ook minder zicht op het regionale beleid.

6.2.2 Uitvoering vestigingsbeleid

Hoe is de Amersfoortse beleidsuitvoering georganiseerd, wie voeren het beleid uit, wat zijn de activiteiten en welke middelen zijn hiermee gemoeid?

Vanaf 2015 is er via de Economische Agenda uitvoering gegeven aan het vestigingsbeleid. Het gaat hier om bedragen van ruim €550.000 in 2015 tot ruim €800.000 in 2018 met daarnaast in 2018 twee 'specials': professionalisering team Trade & Invest en het aanjagen van duurzame bedrijventerreinen binnen het programma Werken. Personele kosten voor zover onderdeel van het personeelsbudget zijn niet meegenomen omdat ze binnen de begrotingssystematiek onderdeel uitmaken van het algemene personeelsbudget. Het aandeel van de totale begroting dat de gemeente besteed is zo'n 0,4%. Bij de regiogemeenten loopt dat uiteen van 0,1% tot 0,9%.

De bestuurlijke afstemming van het vestigingsbeleid en de onderwerpen die daarmee samenhangen vindt plaats in het gezamenlijke stafoverleg van de wethouders Economische Zaken en Werk & Inkomen.

Het Amersfoort Business Team onderhoudt vanuit het eerste spoor van de Economische Agenda contacten met ondernemersverenigingen, ondernemers, makelaars, ontwikkelaars en andere spelers. De accountmanagers in het Amersfoort Business Team brengen bedrijven in contact met de juiste afdelingen binnen het stadhuis, met elkaar of met partners in de stad. Het doel is bedrijven goed te laten landen in Amersfoort, te faciliteren in groei of met plezier te laten blijven. Vanuit het vestigingsbeleid is in 2018 €195.000 besteed, waarvan de helft voor de acquisiteur.

Het Programma Werken houdt zich bezig met het tweede spoor van de Economische Agenda (vitale werklocaties). De projectmanagers voeren projecten uit die gericht zijn op de fysieke inrichting en invulling van de werklocaties, zodanig dat zij bijdragen aan het overkoepelende doel: het realiseren en behouden van arbeidsplaatsen voor Amersfoort en de regio, voor een gezonde woon-werkbalans. Vanuit vestigingsbeleid is in 2018 eenmalig €50.000 besteed aan het aanjagen van duurzame bedrijventerreinen.

De gemeente Amersfoort geeft zelfstandig invulling aan het derde spoor van de Economische Agenda: Sinds 2016 is er een subsidieregeling Toekomstfonds Onderwijs-Arbeidsmarkt, als uitvloeisel van de Regionale Agenda Onderwijs-Arbeidsmarkt. Het Toekomstfonds stimuleert nieuwe samenwerkingsverbanden en initiatieven. De programma's Economie, Onderwijs en Werk- en inkomen dragen hieraan bij: vanuit het vestigingsbeleid is in 2018 €115.000 besteed. In 2016 en 2018 is de regeling geëvalueerd en in samenspraak met de partners licht aangepast.

Het Werkgeversservicepunt Regio Amersfoort verzorgt voor de gemeente Amersfoort de plaatsing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt bij een bedrijf in de regio. Het doel is om zoveel mogelijk mensen zo duurzaam mogelijk te plaatsen. De medewerkers van het WSP Regio Amersfoort adviseren bedrijven over aanpassingen op de werkvloer, begeleiding van de werknemer, proefplaatsing, loondispensatie, subsidies, kortingen en andere regelingen en voordelen voor werkgevers. Er is vanuit de Economische Agenda geen budget beschikbaar voor het WSP Regio Amersfoort.

Hoe is de regionale beleidsuitvoering georganiseerd, wie voeren het beleid uit, wat zijn de activiteiten en welke middelen zijn hiermee gemoeid?

De gemeente Amersfoort werkt met diverse regionale partners aan de derde pijler van de Economische Agenda: regionale stimulering.

De Stichting Citymarketing regio Amersfoort bestaat sinds 2010. Er zijn vijf personen (4 fte) werkzaam. De missie van Citymarketing op het gebied van het vestigingsbeleid is om samen met alle partners te werken aan een regio waar ook in de toekomst genoeg werk is voor iedereen. De uitgangspunten zijn in 2010 door de gemeenteraad vastgesteld. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn geen onderdeel van de doelstelling of opdracht voor Citymarketing. Citymarketing heeft tot doel door middel van collectieve marketing het sociaaleconomisch klimaat in regio Amersfoort te bevorderen. Het budget is €600.000 per jaar van de gemeente Amersfoort (waarvan €300.000 vanuit het vestigingsbeleid) plus €200.000 van andere partijen (regiogemeenten, bedrijfsleven, vrijetijdsector, provincie). Met dat geld organiseert Citymarketing activiteiten voor het zakelijk toerisme en promotie in brede zin.

Bureau Regio Amersfoort (BRA) faciliteert de beleidsmatige samenwerking binnen Regio Amersfoort. BRA is organisatorisch, als zelfstandig bureau, ondergebracht bij de gemeente Amersfoort. Het bureau kent een vaste bezetting van 5 fte, met daarnaast wisselend – via detachering – extra menskracht vanuit de deelnemende gemeenten of andere partners. De regiogemeenten zijn inmiddels ook aangesloten bij de EBU. Regio Amersfoort draagt ook bij aan Citymarketing, vanuit de bijdragen die gemeenten doen. Voor specifieke projecten of activiteiten (zoals een campagne van Citymarketing) kunnen gemeenten besluiten om al dan niet deel te nemen en daarmee bij te dragen aan het initiatief.

BRA organiseert per gekozen samenwerkingsonderwerp een Bestuurlijk Overleg (BO), voorafgegaan en voorbereid door een ambtelijk overleg. Op het gebied van Economische Zaken is er ongeveer vijf keer per jaar een BO met alle wethouders EZ. Ongeveer vier keer per jaar is een ambtelijk accountmanagersoverleg. Daarnaast is er ongeveer zes keer per jaar een ambtelijk overleg over economische beleidsthema's, zoals voldoende werklocaties.

In 2016 was er binnen Regio Amersfoort €60.000 beschikbaar voor Economie en Toerisme, in 2017 en 2019 was dit €40.000 en in 2018 €30.000. De budgetten worden door de bestuurders vastgesteld. In de jaren 2016 en 2017 was een groot deel van het budget Economie en Toerisme bestemd voor toerisme. Ieder jaar is in ieder geval €10.000 gereserveerd voor de Rode Loperdag vanuit de focus op accountmanagement.

De EBU (Economic Board Utrecht) bestaat uit een Board met 45 leden (bestuurders uit bedrijfsleven/industrie, maatschappelijke partners en overheid/onderwijs) en daarnaast de Stichting EBU, de uitvoeringsorganisatie met 18 medewerkers. De gemeenten in de

provincie Utrecht leveren een groot deel van de basisfinanciering voor de stichting EBU. In totaal is het werkbudget van de Stichting EBU €1.500.000 per jaar.

Daarnaast heeft de provincie Utrecht haar investeringsbudget voor economisch beleid (zo'n €20.000.000 voor acht jaar met incidentele aanvullingen) ondergebracht bij de EBU. Dit budget zet de EBU deels in voor de cofinanciering van projecten van meerdere samenwerkingspartners die bijdragen aan de maatschappelijke opgave van Gezond Stedelijk Leven tot maximaal een derde van het benodigde budget. Een ander deel van het provinciaal budget zet de EBU in voor het stimuleren van innovaties bij individuele bedrijven.

Verschillende stakeholders zijn voorstander van het opzetten van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM). De ROM zou een versnelling kunnen geven aan de energie- en klimaattransities. Ook in het Coalitieakkoord van de gemeente Amersfoort is hier aandacht voor. De verschillende partijen, waaronder de gemeente Amersfoort, hebben in 2018 budget vrijgemaakt waarmee een kwartiermaker vanuit de EBU in 2019 de mogelijkheden van organisatie en financiering van een ROM verkent. De gemeente Amersfoort heeft ook in 2019 hiervoor budget beschikbaar gesteld.

De uitvoering van het Convenant Samen meer Rendement (2016) wordt sinds 2018 opgepakt door Team Trade en Invest, dat is opgericht door de gemeenten Amersfoort en Utrecht en de provincie Utrecht en is ondergebracht bij UtrechtRegion. Team Trade en Invest werkt aan internationale acquisitie (Invest) – het aantrekken en behouden van buitenlandse bedrijven en talenten voor de regio – en op de handelsbevordering (Trade) – de uitbreiding van Utrechtse bedrijven richting het buitenland. Vanuit het Amersfoortse vestigingsbeleid is hiervoor als 'special' in 2018 €150.000 besteed.

Beschouwing vanuit het normenkader: Is de beleidsuitvoering goed georganiseerd en is er sprake van een doelmatige uitvoering van het beleid?

Op diverse schaalniveaus en met diverse partners werkt de gemeente professioneel en met voldoende aanwezige (beleids-)kennis aan de Economische Agenda. Betrokkenen bij de gemeente, de regio en andere partners zijn positief over de uitvoering van het vestigingsbeleid. Voor externen zoals de bedrijvenkringen en voor de gemeenteraad zijn de aanpak en voortgang van deze samenwerkingsconstructies niet gemakkelijk te doorgronden.

In de profilering van Amersfoort ligt de nadruk op talent. De vraag is of dit voldoende aansluit bij de gewenste profilering vanuit de gemeenteraad.

Omdat het beleid niet expliciet is, zijn eventuele afwijkingen ook niet expliciet. Omdat de budgetten voor vestigingsbeleid binnen de Economische Agenda niet zijn afgebakend, is de relatie tussen budget en bestedingen niet inzichtelijk, behalve dat de budgetten niet worden overschreden. Binnen het totale budget is een zekere mate aan flexibiliteit in de toedeling van kosten. De doelmatigheid van het beleid kan niet scherp worden vastgesteld, maar er zijn ook geen aanwijzingen dat er sprake is van ondoelmatigheid. Omdat de doelstellingen van Regio Amersfoort niet scherp zijn, is ook de relatie met de uitvoering niet scherp. Het regionale budget is beperkt.

6.2.3 Effecten vestigingsbeleid

Wat zijn de herleidbare resultaten van het vestigingsbeleid?

Voor dit rekenkameronderzoek is in kaart gebracht wat de resultaten van het Amersfoortse vestigingsbeleid zijn geweest in de periode 2015-2018. Deze informatie was niet integraal beschikbaar en is daarom gereconstrueerd uit jaarverslagen, raadsinformatiebrieven, interviews, krantenartikelen, websites en factsheets.

Er gebeurt veel en op verschillende (schaal)niveaus en er is altijd een relatie met het aantrekken en behouden van arbeidsplaatsen of het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De indicatoren en de instrumenten om de herleidbare resultaten te meten, zijn minder sterk. Amersfoort werkt samen binnen Regio Amersfoort maar meet geen effecten op regionaal niveau. Daardoor kan het gebeuren dat het behouden van werkgelegenheid in een aangrenzende gemeente (na vertrek van een bedrijf uit Amersfoort) in verschillende interviews als een succes omschreven wordt, terwijl het een negatief effect heeft op de Amersfoortse indicator woon-werkbalans.

Wat zijn de effecten van het Amersfoortse vestigingsbeleid op de aansluiting tussen beroepsbevolking en arbeidsmarkt in termen van een gezonde woon-werkbalans?

In 2018 is de Amersfoortse balans wonen en werken (geformuleerd als het aantal banen per inwoner 15-65 jaar) met 0,82 hoger dan de streefwaarde van 0,8. Dat is gunstiger dan in de rest van de regio Amersfoort (gemiddeld 0,76) en minder gunstig dan in de steden met 100.000 tot 300.000 inwoners (gemiddeld 0,86). Er is in Amersfoort in de periode 2008-2018 géén sprake van een positievere ontwikkeling dan de regiogemeenten, wel van een herstel in 2017-2018.

De werkgelegenheid is in de periode 2008-2018 zowel in Amersfoort als in de andere regiogemeenten met 5% toegenomen. In 2015 en 2016 is er een duidelijke afname van de Amersfoortse werkgelegenheid, en tegelijk een toename van de regionale werkgelegenheid, veroorzaakt door het vertrek en het faillissement van enkele grote bedrijven en instellingen. Na deze afname neemt de werkgelegenheid in Amersfoort weer toe. Deze kentering wordt mede toegeschreven aan de inspanningen van het ABT, de komst van een acquireur die ook regionaal afstemt en aan het vestigingsbeleid in algemene zin. Deze samenhang is aannemelijk maar kan op basis van de beschikbare bronnen niet met zekerheid vastgesteld worden.

De Amersfoortse beroepsbevolking is gemiddeld hoogopgeleid en kent een hoge arbeidsparticipatie. In hoeverre er een kwalitatieve match is tussen vraag en aanbod (naar opleidingsniveau en naar sector) is op basis van de beschikbare cijfers niet vast te stellen. Wel is zichtbaar dat de in- en uitgaande pendel langzaam toenemen. Het is aannemelijk dat de toename van de pendel verband houdt met een instroom van jonge, hoogopgeleide Amersfoortse inwoners en een toename van kennisintensieve werkgelegenheid in Amersfoort.

Naar verwachting neemt de potentiële beroepsbevolking (15-75 jaar) toe van 116.000 in 2018 naar 125.000 in 2028. Bij een gelijkblijvende netto arbeidsparticipatie van 72% betekent dit dat ook in de periode 2018-2028 het aantal banen met 4.500 moet toenemen om de kwantitatieve match tussen vraag en aanbod op pijl te houden.

Hoe verhouden de opbrengsten zich tot de ingezette middelen? Kan van de Amersfoortse en regionale beleidsuitvoering verwacht worden dat zij leiden tot het behalen van de gestelde doelen?

Dit rekenkameronderzoek laat zien dat er een breder krachtenveld is dan uitsluitend de samenwerkingspartners als het gaat om de invloed op het vestigingsklimaat. De effecten van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid zijn niet alleen afhankelijk van de eigen inspanningen maar ook van ontwikkelingen en partijen die buiten de (in)directe invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals de economie, de arbeidsmarkt, de kapitaalmarkt, andere regio's en bijvoorbeeld de grote opgaven rondom de energie- en klimaattransitie. Dit maakt het lastig om het zuivere effect van vestigingsbeleid te meten. De effectiviteit die wel gemeten kan worden, is de mate waarin Amersfoort de door haar gestelde doelen bereikt als het gaat om de woon-werkbalans. De invloed van de inspanningen en de herleidbare resultaten op de bovenliggende doelstelling is niet vast te stellen. Het is daarom ook niet mogelijk om aan te geven hoe de ingezette middelen zich verhouden tot de opbrengsten.

Beschouwing vanuit het normenkader: Resultaten worden gemonitord, er is sprake van een doeltreffende uitvoering van het beleid, de raad ontvangt informatie over doelrealisatie en stuurt bij.

Lokaal is sprake van monitoring als het gaat om de algemene woon-werkbalans. Er is hierbij geen zicht op de woon-werkbalans voor mensen met een laag opleidingsniveau of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is er geen expliciete doelstelling. Het is aannemelijk dat het beleid en de activiteiten bijdragen aan de gewenste effecten van een goede woon-werkbalans in algemene zin, maar in welke mate is niet vast te stellen. De gemeenteraad stuurt niet op basis van de uitkomsten van monitoring. Voor de regio Amersfoort is geen monitoring beschikbaar.

6.2.4 Waardering vestigingsbeleid

In hoeverre zijn bedrijven tevreden over het Amersfoortse vestigingsbeleid en de uitvoering ervan?

De reden voor vestigers om juist voor Amersfoort te kiezen heeft vooral te maken met de centrale ligging, de bereikbaarheid per OV voor leveranciers/klanten/personeel en de bereikbaarheid en parkeergelegenheid. Dit geldt in sterke mate voor de zakelijke en overige dienstverlening en in minder mate voor bedrijven in bouw/industrie, handel en horeca. De vertrekkers in de onderzochte periode vertrokken met name vanwege een tekort aan passende en betaalbare bedrijfshuisvesting. De gemiddelde waardering voor de bedrijfsomgeving is een 7,2.

Veel bedrijven hadden in de afgelopen vijf jaar géén contact met de gemeente. De bedrijven die dit wel hadden, hadden contact via een of meerdere contactpunten: Afdeling Vergunningen, Werkgeversservicepunt en/of Amersfoort Business Team. Hun oordeel over het contact is gemiddeld positief. De bedrijven die in de afgelopen vijf jaar contact hadden met de gemeente waarden de dienstverlening met een ruime voldoende (7,0). Vertrekkers, bedrijven in bouw/industrie en bedrijven met 11 tot 50 werkzame personen zijn minder positief over de dienstverlening. De meeste bedrijfsverplaatsingen lijken zich buiten het gezichtsveld en de invloedssfeer van de gemeente af te spelen. Enkele bedrijven geven aan dat de gemeentelijke dienstverlening eraan heeft bijgedragen dat zij zich hebben gevestigd in Amersfoort of er zijn gebleven.

Als reden om personeel met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen noemen ondernemers voornamelijk een sociale motivatie: de wens om iets bij te dragen aan de samenleving en de overtuiging dat iedereen een kans moet krijgen. Daarnaast spelen de subsidieregelingen en de verplichting vanuit social return een rol. Grotere bedrijven hebben vaker personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst, kleine bedrijven het minst vaak. De bedrijven die inmiddels geen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt meer in dienst nemen lijken onvoldoende op de hoogte te zijn geweest van de mogelijke ondersteuning door WSP.

Hoe beoordelen de bedrijvenkringen en andere betrokkenen het Amersfoortse vestigingsbeleid?

De Amersfoortse bedrijvenkringen die zich (ook) richten op belangenbehartiging zijn positief over het Amersfoortse vestigingsbeleid. Ze zien nut en noodzaak van de gemeentelijke en (boven)regionale inspanningen. De verschillende partijen zijn op de hoogte van elkaar en werken ook samen. De bedrijvenkringen zijn positief over het contact met de gemeente Amersfoort. De accountmanagers van de gemeente Amersfoort (van het ABT) zijn toegankelijk en zichtbaar. Ook de inspanningen van Citymarketing worden positief beoordeeld. Men vindt het wel lastig dat ad-hoc bijeenkomsten op korte termijn worden ingepland. Dat is voor ondernemers die fulltime bezig zijn met hun bedrijf niet handig of zelfs onmogelijk. De ronde tafel-bijeenkomst in het najaar van 2018 (rondom de permanente beleidsevaluatie van het programma Economie) wordt positief gewaardeerd als werkvorm. Aangaande intensievere regionale samenwerking op meerdere schaalniveaus leeft de zorg hoe je bedrijvenkringen, regiogemeenten en andere betrokkenen aangehaakt houdt.

Bedrijvenkringen hebben de indruk dat de inspanningen van de gemeente Amersfoort vooral gericht zijn op nieuwe bedrijven en minder op bestaande bedrijven. Een zorg die de bedrijvenkringen hebben, is de beschikbaarheid van voldoende werklocaties voor bestaande (productie)bedrijven die willen uitbreiden, in Amersfoort maar ook in de regio. De ruimte is beperkt. Bestaande (productie) bedrijven hebben volgens de bedrijvenkringen bovendien vaak meer binding met Amersfoort (op het gebied van arbeidsplaatsen, sponsoring en het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) dan nieuwe bedrijven. Een zorg is dat nieuwe bedrijven minder binding hebben met de stad. De inspanningen van de gemeente Amersfoort lijken vooral gericht op grote nieuwe bedrijven en minder op bestaande bedrijven. De bedrijvenkringen doen de suggestie om bij het aantrekken van nieuwe bedrijven (naast het aantal arbeidsplaatsen) ook te selecteren op bedrijven die willen bijdragen aan de brede maatschappelijke doelstelling (bijvoorbeeld sponsoring, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, energietransitie).

De bedrijvenkringen missen een langetermijnvisie van de gemeente Amersfoort op het vestigingsbeleid. De vrees is dat als de gemeente sterk gaat groeien in aantallen inwoners en de ontwikkeling van het aantal banen geen gelijke tred houdt, het sociaaleconomische fundament onder de stad wegvalt met als mogelijk gevolg een tekort aan banen (algemeen of voor speciale doelgroepen), het wegvallen van sponsoring, minder draagvlak voor maatschappelijke voorzieningen, een verdergaande vergrijzing en minder draagvlak voor de participatiemaatschappij (vrijwilligerswerk, mantelzorg). Bij transformatie van bedrijventerreinen en binnenstedelijke vernieuwing zou behoud van (aantrekkelijke) ruimte voor bedrijven nadrukkelijk meegenomen moeten worden. Overigens wordt rondom dit thema een aantal keer de rol van de provincie genoemd. De

provincie zou een restrictief beleid voeren, waar gemeenten graag meer ruimte voor ondernemers zouden willen.

De bekendheid van het WSP Regio Amersfoort voor bedrijven die overwegen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen, maar ook voor bedrijven die dat nu al doen, lijkt te wensen over te laten. Ook is er de zorg of het WSP Regio Amersfoort de nieuwe instroom wel goed in beeld heeft. Ook als het conjunctureel minder goed zou gaan, wil Amersfoort een inclusieve stad zijn en een inclusieve arbeidsmarkt hebben. De instroom van moeilijk bemiddelbare groepen blijft doorgaan. De bekendheid van het WSP Regio Amersfoort zou groter mogen worden.

Amersfoort heeft in beperkte mate hoger onderwijs. Dit is geen nadeel gebleken in het aantrekken van hoger opgeleide inwoners. Het woonklimaat van Amersfoort maakt dat de beroepsbevolking relatief jong en hoogopgeleid is. Het aantrekken van extra hoger onderwijs zou er wel voor kunnen zorgen dat je vervolgens meer clustering en netwerkvorming krijgt en nieuwe bedrijven trekt in de branches die een relatie hebben met dat hoger onderwijs. Zo zou de gemeente kunnen sturen op een duidelijkere profilering van de stad.

Intensievere regionale samenwerking is volgens verschillende stakeholders (zowel gemeenteraad, wethouders, ambtenaren als regionale samenwerkingspartners) noodzakelijk. Wat nu volgens deze betrokkenen ontbreekt is een duidelijke gezamenlijke focus en een concrete doelstelling, die ook gemonitord kan worden. Als duidelijker is waar de regio voor staat en wat de meerwaarde is van regionale samenwerking op het vestigingsklimaat en welke subsidiemogelijkheden daarvoor beschikbaar zijn, dan zou de uitvoering ook gericht kunnen worden. Meer kennis van elkaars bedrijventerreinen en intensievere gezamenlijke acquisitie zouden hieraan bij kunnen dragen. Diverse betrokkenen op wat hoger strategisch beleidsniveau noemen de mogelijke oprichting van een ROM als noodzakelijk vehikel om ontwikkelingen (economisch maar ook op het gebied van de energie- en klimaattransities) in een stroomversnelling te kunnen brengen. Door het oprichten van een ROM zou het mogelijk worden om als regio aan te sluiten bij grote landelijke investeringstrajecten (Invest NL), waardoor krachten gebundeld en initiatieven opgeschaald kunnen worden.

Verschillende betrokkenen erkennen dat het lastig is om het effect van accountmanagement richting bedrijven te meten. Toch pleit bijna iedereen ervoor om te blijven investeren in de relatie met het bedrijfsleven. Relatiebeheer leidt volgens de betrokkenen tot méér dan aanvullende werkgelegenheid. Ook dat is overigens lastig te meten, geeft men aan, maar heeft betrekking op netwerkvorming, innovaties, gezamenlijke vervoersoplossingen, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt et cetera. Een meer structureel budget voor vestigingsbeleid zou hierbij kunnen helpen. Dat maakt het ook mogelijk om méér te doen voor bestaande bedrijven.

Beschouwing over de tevredenheid van bedrijven en bedrijvenkringen over het Amersfoortse (regionale) vestigingsbeleid en aanzet voor verbeteringen.

De meeste bedrijfsverplaatsingen lijken zich buiten het gezichtsveld en de invloedssfeer van de gemeente af te spelen. Vertrekkers ervaren een tekort aan passende en betaalbare bedrijfshuisvesting. De gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers wordt positief gewaardeerd maar de bekendheid van het WSP regio Amersfoort, ook onder de directe doelgroep, valt tegen. De bedrijvenkringen zijn positief over het contact met de gemeente maar zijn weinig bekend met de mogelijke ondersteuning die het WSP regio Amersfoort kan bieden. Ze willen graag dat de gemeente blijft investeren in de

relatie met het bedrijfsleven. Zij maken zich zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties in de (nabije) toekomst. Ze missen een duidelijke profilering van de stad en een (economische) langetermijnvisie. Regionale samenwerking zien ze als kans, maar het blijkt voor de bedrijvenkringen lastig om zelf in samenwerking met andere bedrijvenkringen de belangenbehartiging regionaal op te schalen en aangehaakt te blijven.

6.3. Antwoord op de centrale onderzoeksvraag

Hoe effectief is de gemeente Amersfoort (al dan niet in regionaal verband) in het aantrekken en behouden van bedrijven? En in hoeverre sluit het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan aan op ontwikkelingen in de beroepsbevolking van Amersfoort?

De Economische Agenda geeft sinds 2009 richting aan het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan. De Economische Agenda kent drie sporen die op hoofdlijnen gelijk bleven gedurende de periode 2009-2018. De Economische Agenda zet in op: aantrekken en behouden van bedrijven, vitale werklocaties en regionale stimulering. De Economische Agenda is onderdeel van het Programma Economie. Jaarlijks legt de raad andere accenten, al naar gelang de actuele omstandigheden. Het vestigingsbeleid is geen apart gedefinieerd beleidsterrein.

De centrale doelstelling van de Economische Agenda is het realiseren van zoveel mogelijk arbeidsplaatsen op de beschikbare bedrijvenlocaties (omdat de ruimte schaars is) zodat een goede woon-werkbalans (namelijk minimaal 0,8 banen voor mensen in leeftijd van 15-65 jaar) behouden kan worden. In de periode 2008-2018 is dit gerealiseerd, waarbij de ontwikkeling minder gunstig was dan in de referentiegemeenten. Sinds 2016 zijn verschillende grote bedrijven naar Amersfoort gekomen. Deze ontwikkeling valt in de tijd samen met de komst van een acquireur binnen het ABT die ook regionaal afstemt. Het is aannemelijk dat er een verband is tussen de beleidsuitvoering en de komst van deze grote bedrijven. De inspanning van de gemeente Amersfoort om bestaande bedrijven te behouden, zijn minder zichtbaar voor betrokkenen en zijn ook niet vastgesteld. De meeste verhuisbeslissingen vinden buiten het zicht en de invloedssfeer van de gemeente plaats. Een zorg voor de toekomst is dat er onvoldoende bedrijfsruimte beschikbaar zal zijn om de groei van het aantal arbeidsplaatsen gelijke tred te laten houden met de groei van het aantal inwoners.

Het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan richten zich op een kwantitatief evenwicht tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Er is geen zicht op de match naar verschillende opleidingsniveaus of specifiek de kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Er zijn ook geen doelstellingen geformuleerd voor de beschikbaarheid van banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wel is zichtbaar dat (mogelijk mede als gevolg van het aantrekken van grote bedrijven van elders) de arbeidsmarkt in toenemende mate (boven)regionaal is. Het aantal werklozen in Amersfoort en daarmee ook het aantal mensen met afstand tot de arbeidsmarkt is in Amersfoort relatief klein. Er is brede zorg dat er in de toekomst onvoldoende ruimte is voor het behouden of aantrekken van bedrijven die passende plekken hebben voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. De mogelijkheden die het WSP regio Amersfoort kan bieden bij het in dienst nemen en begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zijn niet algemeen bekend bij bedrijven en bedrijvenkringen.

Op diverse schaalniveaus en samen met diverse partners werkt de gemeente Amersfoort aan de Economische Agenda. Betrokkenen bij de gemeente Amersfoort, de regio en andere partners zijn positief over de uitvoering en verbetering van het vestigingsbeleid. Ze zien nut en noodzaak van de gemeentelijke en (boven)regionale inspanningen. De verschillende partijen zijn op de hoogte van elkaar en werken ook samen. Over en weer is er waardering voor elkaars inspanningen. Voor de gemeenteraad en derden zoals bijvoorbeeld bedrijvenkringen zijn de aanpak en voortgang door de samenwerkingsconstructies niet makkelijk te doorgronden. Omdat de doelstellingen van de regio Amersfoort niet scherp zijn, is ook de relatie met de uitvoering niet scherp. Hier is ruimte voor verbetering.

Het budget dat Amersfoort beschikbaar heeft voor vestigingsbeleid (als onderdeel van de totale begroting), is in vergelijking tot regiogemeenten gemiddeld. De effecten van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid zijn niet alleen afhankelijk van de eigen inspanningen maar ook van ontwikkelingen en partijen die buiten de (in)directe invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals de economie, de arbeidsmarkt, de kapitaalmarkt, andere regio's en bijvoorbeeld de grote opgaven rondom de energie- en klimaattransitie. Dit maakt het lastig om het zuivere effect van vestigingsbeleid te meten. Het is daarom ook niet mogelijk om aan te geven hoe de ingezette middelen zich verhouden tot de opbrengsten. Intensievere regionale samenwerking is volgens verschillende stakeholders (zowel bestuurlijk als ambtelijk, als bij regionale samenwerkingspartners) noodzakelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een ROM, een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij. Met een duidelijke gezamenlijke regionale focus en het clusteren van middelen (wat het aantrekken van landelijke subsidies mogelijk maakt) zou een ROM een versnelling kunnen geven aan de economische ontwikkeling van en de klimaat- en energietransities in de regio.

6.4 Aanbevelingen

De rekenkamer komt naar aanleiding van het onderzoek tot een aantal aanbevelingen die gericht zijn op het vestigingsbeleid van de gemeente. De rekenkamer beveelt de gemeenteraad aan, het college het volgende te verzoeken:

Beleid en koers

1. Breng samen met de gemeenteraad in kaart wat een goed passend profiel van Amersfoort op het vlak van vestigingsbeleid is. Betrek hierbij bijvoorbeeld de aansluiting met de beroepsbevolking, de positie van inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt en de infrastructuur.
2. Expliciteer met de gemeenteraad het vestigingsbeleid dat de gemeente voert als het gaat om doelen, doelgroepen (typen bedrijven en opleidingsniveau beroepsbevolking) en de middelen (financieel en ruimte). Heb hierbij oog voor de verwachte toename van de beroepsbevolking en de gewenste uitbreidingsruimte voor bedrijven. Bespreek hierbij ook de definitie van een 'goede' woon-werkbalans met realistische streefwaarden.
3. Wees helder in de samenwerkingsconstructies, zodat de gemeenteraad en derden, waaronder bedrijvenkringen, ze beter kunnen doorgronden waardoor de aanpak en de voortgang van vestigingsbeleid in (regio) Amersfoort ook voor hen duidelijk zijn.

Regionale samenwerking

4. Formuleer gezamenlijk met de regionale partners de regionale doelstellingen en streefwaarden. Zorg daarbij voor indicatoren en instrumenten die de herleidbare resultaten kunnen meten zodat er zicht ontstaat op de doeltreffendheid van het regionale beleid. Formuleer doelstellingen die passend zijn bij het betreffende schaalniveau en uitvoeringsorganisatie: in/met Regio Amersfoort, binnen EBU-verband en in een toekomstige ROM.

Accountmanagement

5. Versterk de banden met de reeds gevestigde bedrijven. Doel hierbij is ze te behouden voor Amersfoort, oog te hebben voor zaken die bij hen spelen op het vlak van bijvoorbeeld vestigingsvraagstukken en hun betrokkenheid bij de stad te vergroten.
6. Vraag in het accountmanagement aandacht voor mogelijkheden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en vergroot de bekendheid van het Werkgeversservicepunt bij bedrijven en bedrijvenkringen.
7. Ga met de bedrijvenkringen om de tafel om de tijdens het rekenkameronderzoek aangedragen (zorg)punten met ze te bespreken.

Tot slot

8. De volgende algemene punten:
 - Zet de opdrachten vanuit de raad i.c. de door de raad overgenomen aanbevelingen uit dit rekenkamerrapport, expliciet als opdrachten door naar de organisatie⁴⁴.
 - Rapporteer binnen één kwartaal aan de raad over de aanpak of implementatie van de opdrachten.
 - Het college draagt er zorg voor dat de status van en ontwikkelingen in de uitvoering van de door de raad aangenomen aanbevelingen van de rekenkamer geregistreerd en geborgd worden en informeert de raad in een jaarlijkse rapportage over de stand van zaken. Deze rapportage omvat in ieder geval hoe de aanbevelingen zijn opgepakt, wat er gedaan is en of dit conform de afspraken gebeurt.
 - Rapporteer over een jaar aan de rekenkamer hoe bovenstaande aanbevelingen zijn opgevolgd⁴⁵.
 - Vul de Raadsinformatiebrief (die na drie maanden aan de raad wordt gestuurd met daarin een plan van aanpak voor de uitvoering van de aangenomen aanbevelingen) na een jaar aan met de laatste stand van zaken ten aanzien van de uitvoering en borging, waarna deze aan de raad wordt gezonden.⁴⁶
 - Informeer de raad gedurende langere tijd actief over de stand van zaken bij de uitvoering. Dit kan door, gelijk aan de werkwijze met moties en toezeggingen,

⁴⁴ Deze eerste drie algemene aanbevelingen betreffen een herhaling van de op 9 juli 2013 tijdens Het Besluit overgenomen aanbevelingen uit het overall rapport over de doorwerking van aanbevelingen uit rekenkamerrapporten, met inachtneming van het aangenomen amendement, met als doel de set van aanbevelingen voor dit onderliggende onderzoek compleet weer te geven.

⁴⁵ Zoals in het overall rapport over de doorwerking van aanbevelingen uit rekenkamerrapporten in 2013 is aangegeven, neemt de rekenkamer een 'vangnetaanbeveling' op. Dit gebeurt in de vorm van een verzoek van de raad aan het college om, een jaar na het onderzoek, informatie over de uitvoering van de aanbevelingen aan de rekenkamer te laten verstrekken.

⁴⁶ Deze laatste twee algemene aanbevelingen zijn afkomstig uit motie 2019-065M Monitoren uitvoering aanbevelingen rekenkamer, welke de gemeenteraad op 28 mei 2019 heeft aangenomen.

een overzicht te genereren met de stand van zaken van de uitvoering en borging van de aangenomen aanbevelingen (conform A-13.1b). Voor de continuïteit zou daarbij tot drie jaar teruggeblikt moeten worden. Daarna kan de auditcommissie aangeven of een aanbeveling is afgedaan of niet. Dit overzicht kan jaarlijks tegelijk besproken worden met het jaarverslag van de rekenkamer, die in mei in de auditcommissie voorligt.

BIJLAGE 1. OVERZICHT DEELVRAGEN

Deelvragen	Behandeld in paragraaf
<i>Opzet vestigingsbeleid</i>	
1. Hoe is het Amersfoortse vestigingsbeleid ontstaan, hoe is het opgezet en wat zijn de doelstellingen?	§ 2.2
2. Hoe is het regionale vestigingsbeleid ontstaan, hoe is het opgezet en wat zijn de doelstellingen?	§ 2.3
3. Hoe is de opzet van de regionale samenwerking en wat zijn de doelstellingen en afspraken?	§ 2.3 § 4.2
4. Welke spelers zijn actief in de regio en wat is de rol van gemeente Amersfoort in de regio?	§ 2.4
5. Zijn er andere gemeenten in de regio Amersfoort die aanvullend of afwijkend beleid hebben? En zo ja, welke gemeenten zijn dat en wat is de aanvulling/afwijking?	§ 2.3 § 4.2
6. Voorziet het vestigingsbeleid van Amersfoort en de regio en de uitvoering daarvan in de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en wordt er bij het aantrekken van bedrijven voldoende rekening gehouden met het aanbod op de arbeidsmarkt?	§ 2.4 § 3.2 § 3.3
7. Zijn er onderwerpen in het Amersfoortse en/of regionale vestigingsbeleid die onderbelicht zijn? En zo ja welke zijn dat?	§ 2.5
8. Wat is de speelruimte van het lokale beleid in relatie tot regio en provincie?	§ 4.3
9. Wat is de rol van de Amersfoortse raad en het regiobestuur (geweest) bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het beleid?	§ 2.5
<i>Uitvoering beleid</i>	
10. Hoe is de Amersfoortse beleidsuitvoering georganiseerd, wie voeren het beleid uit, wat zijn de activiteiten en welke middelen zijn hiermee gemoeid?	§ 3.2
11. Hoe is het regionale beleidsuitvoering georganiseerd, wie voeren het beleid uit, wat zijn de activiteiten en welke middelen zijn hiermee gemoeid?	§ 3.3
12. Hoe werkt de gemeente Amersfoort en de regio samen met stakeholders aan de uitvoering en afstemming van het beleid?	§ 3.2 § 3.3
13. Kan van de Amersfoortse en regionale beleidsuitvoering worden verwacht dat zij leiden tot het behalen van de gestelde doelen?	§ 4.3
<i>Effecten en resultaten</i>	
14. Wat zijn de kenmerken van de beroepsbevolking in Amersfoort en in de regio en hoe heeft zich dat in de periode 2010-2018 ontwikkeld?	§ 4.3
15. Wat zijn de kenmerken van de bedrijfsvestigingen in Amersfoort en in de regio en hoe heeft zich dat in de periode 2010-2018 ontwikkeld?	§ 4.3

16. Wat zijn de kenmerken van de arbeidsplaatsen	§ 4.3
17. Wat zijn de herleidbare resultaten van de uitvoering van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid geweest van 2010-2018?	§ 4.2
18. Welke resultaten zijn er de komende jaren te verwachten?	§ 4.3 § 4.4
19. Wat is de meerwaarde van de regionale samenwerking geweest tussen 2010-2018?	§ 5.4 § 4.2 § 2.3 § 4.4
20. Heeft het beleid tot onvoorziene (on-)gewenste neveneffecten geleid?	§ 4.3 § 4.4
21. Hoe verhouden zich de opbrengsten van het beleid tot de ingezette personele en financiële middelen.	§ 3.2 § 3.3
<i>Waardering</i>	
22. In hoeverre zijn bedrijven tevreden over het Amersfoortse vestigingsbeleid en uitvoering ervan (b.v. profilering, activiteiten)?	§ 5.3 § 5.4
23. Wat zijn de voornaamste redenen geweest voor Amersfoortse vestigers en vertrekkers om zich als bedrijf te vestigen resp. te vertrekken?	§ 5.3 § 5.4
24. Waar lopen bedrijven tegenaan bij hun keuze al dan niet naar Amersfoort te komen/in Amersfoort te blijven/uit Amersfoort te vertrekken?	§ 5.3 § 5.4
<i>Toekomst</i>	
25. Kan het (regionale) vestigingsbeleid (nog) slimmer worden georganiseerd en uitgevoerd?	§ 5.5

BIJLAGE 2. NORMENKADER

NORM	OORDEEL (voldoende – neutraal – onvoldoende – n.t.b. ⁴⁷)
De beleidsontwikkeling heeft zorgvuldig plaatsgevonden	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er is een actueel gemeentelijk beleidskader voor het vestigingsbeleid 	<p style="text-align: center;">neutraal (er is een beleidskader economische agenda maar daar komt vestigingsbeleid niet expliciet aan bod)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ De stakeholders zijn betrokken bij het opstellen van het vestigingsbeleid 	<p style="text-align: center;">neutraal (tot op zekere hoogte wel, maar zeker ook niet volledig)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er is draagvlak voor de probleemdefinitie, beleidstheorie en gekozen aanpak 	<p style="text-align: center;">neutraal (er is zeker draagvlak maar het ontbreekt aan scherpe afbakening en probleemdefinitie b.v. over de woon-werkbalans)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er is een visie hoe er met ondernemers in de gemeente moet worden omgegaan 	<p style="text-align: center;">neutraal (niet expliciet)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Het beleid is afgestemd op de samenstelling van de beroepsbevolking 	<p style="text-align: center;">neutraal (deels wel, deels ook niet als het gaat om de onderkant van de arbeidsmarkt)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er is voldoende beleidsharmonisatie om regionale doelstellingen te kunnen realiseren 	<p style="text-align: center;">neutraal (de regionale doelen zijn niet scherp)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er zijn doelen, concrete acties en/of projecten inclusief beoogde resultaten geformuleerd - helder voor alle betrokkenen 	<p style="text-align: center;">voldoende</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ Het bestuurlijke voorstel met betrekking tot de ambitie en opgave bevatte keuzemogelijkheden en/of scenario's voor de gemeenteraad 	<p style="text-align: center;">onvoldoende (de raad is die keuzes niet voorgelegd)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ De visie en bijbehorende doelen, acties en projecten zijn vastgesteld in de gemeenteraad 	<p style="text-align: center;">voldoende</p>
De raad stelt kaders	
<ul style="list-style-type: none"> ■ De gemeenteraad is (kaderstellend) betrokken bij de vaststelling van het beleid en op de hoogte van (ontwikkelingen in) de beleidsuitvoering 	<p style="text-align: center;">voldoende (kaderstelling vindt echter meer plaats op thema's dan op doelen)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ De gemeenteraad heeft voldoende (sturings-)instrumenten tot zijn beschikking (ook in relatie tot de regio) 	<p style="text-align: center;">neutraal (wel voor de stad, niet voor de regio)</p>

⁴⁷ N.t.b.: niet te bepalen op basis van de beschikbare bronnen.

NORM	OORDEEL (voldoende – neutraal – onvoldoende – n.t.b.)
De beleidsuitvoering is goed georganiseerd	
<ul style="list-style-type: none"> ■ De beleidsuitvoering (aanpak en voortgang) is inzichtelijk voor derden 	neutraal (de samenwerkingspartners zijn op de hoogte van elkaars activiteiten en werken samen, voor externen maar voor de gemeenteraad en derden zoals bedrijvenkringen zijn de aanpak en voortgang van de samenwerkingsconstructies minder makkelijk te doorgronden)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er is bij de gemeente en (regionale) partners voldoende (beleids-)kennis aanwezig 	voldoende (er is bij medewerkers van de gemeente en (regionale) partners voldoende (beleids-) kennis aanwezig)
<ul style="list-style-type: none"> ■ De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen zijn met elkaar in lijn en worden als zodanig uitgevoerd 	voldoende (er is onderling overleg en ambtenaren van de gemeente Amersfoort zijn actief op meerdere thema's of betrokken bij meerdere samenwerkingsverbanden)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Het bestuur verkondigt het beleid met daadkracht en overtuiging 	voldoende
<ul style="list-style-type: none"> ■ De uitvoering sluit voldoende aan bij de beleidsmatige doelstellingen en ambities 	voldoende
<ul style="list-style-type: none"> ■ Promotie en acquisitie worden uitgevoerd conform de gewenste profilering van de gemeente 	neutraal (het is niet duidelijk of die gewenste profilering er is)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er zijn voldoende middelen beschikbaar voor het beleid 	voldoende
<ul style="list-style-type: none"> ■ Eventuele afwijkingen van het beleid zijn goed onderbouwd 	n.t.b. (omdat het beleid niet expliciet is – is niet duidelijk wat afwijkt)
Er is sprake van een doelmatige uitvoering van het beleid	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Het structurele budget wordt doelmatig besteed 	n.t.b. (vanwege diffuse relatie output en effecten) en de budgetten voor vestigingsbeleid <i>binnen de Economische Agenda</i> zijn niet afgebakend, dus de

	relatie tussen budget en middelen is niet helder)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Incidentele investeringen worden doelmatig besteed 	n.t.b. (vanwege diffuse relatie output en effecten en er is geen informatie beschikbaar over de doelmatigheid van de incidentele bestedingen)
<ul style="list-style-type: none"> ■ De samenwerking met de regio draagt bij aan de doelmatigheid 	n.t.b. (betrokkenen geven aan dat er ruimte voor verbetering is)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Er is sprake van adequate kostenbewaking 	n.t.b. (kostenbewaking sec is niet onderzocht – er is geen sprake van overschrijdingen van toegekende budgetten)
<ul style="list-style-type: none"> ■ De bestedingen zijn transparant 	voldoende/neutral (op hoofdlijnen wel)

NORM	OOORDEEL (voldoende – neutraal – onvoldoende – n.t.b.)
Er is sprake van een doeltreffende uitvoering van het beleid	
<ul style="list-style-type: none"> ● De acties dragen bij aan de gewenste effecten 	n.t.b.(effecten van economisch beleid zijn altijd in sterke mate afhankelijk van externe factoren. Dit maakt het lastig om het effect van economisch beleid eenduidig vast te stellen. De komst van grote bedrijven naar Amersfoort, valt wel samen met de intensivering van het acquisitiebeleid.)
<ul style="list-style-type: none"> ● Er vindt (samen met de stakeholders) (regionale) periodieke monitoring en evaluatie plaats van het vestigingsbeleid 	neutraal (wel voor de stad, niet voor de regio)
<ul style="list-style-type: none"> ● De aangetroffen effecten zijn toe te schrijven aan de uitvoering van het beleid 	n.t.b. (de causale relatie tussen de uitgevoerde acties en de effecten op de woonwerkbalans kan niet vastgesteld worden)
<ul style="list-style-type: none"> ● De samenwerking met de regio draagt bij aan de doeltreffendheid 	neutraal (er zijn geen concrete doelen te monitoren)
De raad ontvangt informatie over doelrealisatie en stuurt bij	
<ul style="list-style-type: none"> ● Resultaten van monitoring en evaluatie deelt de organisatie 	voldoende (de raad ontvangt via

<p>met de gemeenteraad</p>	<p>P&C-cyclus, RIB's en evaluaties informatie over de voortgang van de Economische Agenda en thema's die samenhangen met het vestigingsklimaat)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • De gemeenteraad gebruikt deze informatie om het beleid bij te sturen 	<p>neutraal (niet expliciet, de gemeenteraad is niet goed op de hoogte van de doelstellingen en het regionale beleid. De gemeenteraad stuurt niet naar aanleiding van monitoringinformatie. De gemeenteraad stuurt meer op subthema's dan op doelen en doelrealisatie, jaarlijks legt de gemeenteraad andere accenten, al naar gelang de actuele omstandigheden)</p>

BIJLAGE 3. OVERZICHT GERAADPLEEGDE STUKKEN

Landelijke bronnen

- LISA
- CBS
- WSJG
- <https://openspending.org/>/CBS KREDO
- VNG (2018): Werkende samenwerking, Handelingsopties van gemeenten voor het versterken van regionale economie en arbeidsmarkt
- G. Marlet et al (2005 – 2019): Atlas voor Gemeenten

Regionale bronnen, websites en nieuwsberichten

- Commissie Van Eck (2009): Een vitale stad in een complete regio
- Regio Amersfoort (2011): Convenant bedrijventerreinen regio Amersfoort 2011-2030
- Regio Amersfoort (2016): Strategische agenda 2016-2018
- Regio Amersfoort (2016): Ruimtelijke Atlas Regio Amersfoort
- Regio Amersfoort (2017): Regionale Ruimtelijke Visie Regio Amersfoort
- www.bureau.regioamersfoort.nl
- www.economicboardutrecht.nl
- www.wspregioamersfoort.nl
- www.rodeloperdag.nl
- EBU (2018): Terugblik – Vooruitblik 2017 - 2018
- EBU (2017): Jaarplan 2017
- Gemeente Baarn (2018): Coalitieakkoord 2018-2022, Duurzaam en ondernemend vooruit
- Gemeente Barneveld (2018): Coalitieakkoord 2018-2022, Dynamisch, duurzaam, verbonden
- Gemeente Bunschoten (2018): Coalitieakkoord 2018-2022, Vertrouwen in Bunschoten
- Gemeente Eemnes (2018): Coalitie programma 2018-2022
- Gemeente Leusden (2018): Coalitieakkoord 2018-2022
- Gemeente Nijkerk (2018): Coalitieakkoord 2018-2022, Verbinden met ambitie
- Gemeente Soest (2018): Coalitieakkoord 2018-2022, Duurzaam en daadkrachtig
- Gemeente Woudenberg (2018): Coalitieakkoord 2018-2022: Sterk Woudenberg = Samen doen
- Gemeente Nijkerk (2019): Bedrijfsprofiel Bedrijvenparken Nijkerk
- Provincie Utrecht (2017): Utrecht+ Economisch beeld Stadsgewest Amersfoort
- AD/Amersfoortse Courant (23-2-2019): Winst maken bij sociaal ondernemen (pp. 10-11 Weekend Dichtbij)
- AD/Amersfoortse Courant (17-5-2019): Doel 800 extra werkplekken ruim gehaald, Meer banen voor arbeidsbeperkten.
- Utrecht Region (2018): Team Trade & Invest – Strategie, organisatie en werkplan 2019
- WSP Regio Amersfoort (2019): Lijst Werkgevers met plaatsingen 2015-2018
- WSP Regio Amersfoort (2019): Factsheet Arbeidsintegratie

Bronnen gemeente Amersfoort

- Gemeente Amersfoort (2008): Begroting 2009-2012
- Gemeente Amersfoort (2009): Begroting 2010-2013
- Gemeente Amersfoort (2009): Overzicht van alle projecten onder de economische agenda, d.d. 18 november 2009
- Gemeente Amersfoort (2010): Jaarverslag 2009
- Gemeente Amersfoort (2010): Begroting 2011-2014
- Gemeente Amersfoort (2011): Jaarverslag 2010, Achtergronden en specificaties
- Gemeente Amersfoort (2011): Begroting 2012-2015
- Gemeente Amersfoort (2011): Raadsinformatiebrief 2011-68, Actualisatie Economische Agenda 2011 - 2012
- Gemeente Amersfoort (2012): Jaarverslag 2011, Achtergronden en specificaties
- Gemeente Amersfoort (2012): Begroting 2013-2016
- Gemeente Amersfoort (2012): Financiële tussenbalans 2012 (Zomerrapportage), 26 juni 2012
- Gemeente Amersfoort (2013): Begroting Amersfoort 2014-2017
- Gemeente Amersfoort (2015): Jaarstukken 2014, Jaarverslag en jaarrekening.
- Gemeente Amersfoort (2014): Meerjarenbegroting 2015-2018
- Gemeente Amersfoort (2015): Meerjarenbegroting 2016-2019
- Gemeente Amersfoort (2016): Meerjarenbegroting 2017-2020
- Gemeente Amersfoort (2018): Jaarstukken 2017
- Gemeente Amersfoort (2018): Programmabegroting 2019-2022
- Gemeente Amersfoort (2019): Rapportage Raadsinformatie 2012-2018
- Gemeente Amersfoort (2012): Intentieverklaring tot de oprichting van het Platform Regionaal Economische Stimulering Utrecht (PRES Utrecht)
- Amersfoort (2013): Actualisatie Vestigingsbeleid Visie Werklocaties, Ruimte voor ondernemen
- Gemeente Amersfoort (2010): Coalitieakkoord 2010-2014
- Gemeente Amersfoort (2013): Coalitieakkoord 2013-2014
- Gemeente Amersfoort (2014): Coalitieakkoord 2014-2018
- Gemeente Amersfoort (2018): Coalitieakkoord 2018-2022
- Gemeente Amersfoort (2009): Persbericht Economische Visie Amersfoort 2030 gepresenteerd
- Gemeente Amersfoort, Onderzoek en Statistiek (2009): Economische monitor 2008
- Gemeente Amersfoort (2016): Economische Agenda, Voortgangsrapportage 2016
- Gemeente Amersfoort, Onderzoek en Statistiek (2018): Economische Trends 2015-2018
- Gemeente Amersfoort (2009): Monitor onderkant arbeidsmarkt regio Amersfoort
- Gemeente Amersfoort, Onderzoek en Statistiek (2011): Woon-werkverkeer, Stadspeiling en Amersfoortpanel 2010
- Gemeente Amersfoort (2011): Visie Werklocaties 'Amersfoort, stad om in te werken'
- Gemeente Amersfoort (2013): Structuurvisie Amersfoort 2030
- Gemeente Amersfoort (2013): Actualisatie Visie Werklocaties, *Ruimte voor Ondernemen*
- Gemeente Amersfoort (2015): Raadsinformatiebrief 2015-031, Uitvoeringsplan Citymarketing 2015-2016
- Gemeente Amersfoort (2016): Raadsinformatiebrief 2016-043, Economische Agenda Voortgang 2016

- Gemeente Amersfoort (2016): Raadsinformatiebrief 2016-006, aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt
- Gemeente Amersfoort (2017): Raadsinformatiebrief 2017-001, Voortgang aanpak Onderwijs-Arbeidsmarkt
- Gemeente Amersfoort (2019): Raadsinformatiebrief 2019-006, Aanpak aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt
- Gemeente Amersfoort (2016): Motie 2016-015M VVD, D66, ChristenUnie en PvdA: Invest in Amersfoort
- Gemeente Amersfoort (2016): Economische Agenda, Voortgangsrapportage 2016
- Gemeente Amersfoort (2018): Financieel overzicht Economische Agenda 2015-2018
- <https://amersfoort.notubiz.nl/>
- <https://www.amersfoortbusiness.com/>
- <https://www.amersfoortbusiness.com/netwerken/>
- <https://www.amersfoort.nl/ondernemen/to/werknemer-met-arbeidsbeperking-in-dienst.htm>
- <https://www.amersfoort.nl/ondernemen/to/uw-onderneming-in-amersfoort-1.htm>
- <https://stadswormerij.nl/>

BIJLAGE 4. LIJST MET GEÏNTERVIEWDE BETROKKENEN, BEDRIJVEN EN RAADSLEDEN

Lijst met geïnterviewde betrokkenen

Gemeente Amersfoort

Wethouder Economie, Werklocaties en Onderwijs-arbeidsmarkt

Wethouder Werk en Inkomen en Regionale Samenwerking

Adviseur Externe betrekkingen

Adviseur Strategie

Afdelingsmanager Woon-werkklimaat

Senior adviseur Economie, projectleider Aanpak aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt

Programmamanager programma Werken

Acquisiteur Amersfoort Business Team

Accountmanager Amersfoort Business Team

Adviseur Economie

Beleidsadviseur Detailhandel en Horeca

Afdelingsmanager Arbeidsintegratie Amersfoort en Leusden

Sectorcontroller Woon-werkklimaat

Regio Amersfoort

Voorzitter Bestuurlijk Overleg Economische Zaken

Strategisch Adviseur Regio Amersfoort

Bedrijfscontactfunctionaris en adviseur bedrijven gemeente Nijkerk

Bedrijfscontactfunctionaris en beleidsmedewerker economie gemeente Bunschoten

Directeur Citymarketing Regio Amersfoort

Overige partners

Directeur Economic Board Utrecht

Voorzitter VAB (Vereniging Amersfoortse Bedrijven)

Bestuurslid en woordvoerder Stad en Regio VAO (Vereniging Amersfoortse Ondernemers)

Bestuurslid De Maatschappij Eemland en Voorzitter College van Bestuur MBO Amersfoort

Lijst met geïnterviewde bedrijven

Albert Heijn Noordewierweg

Alpha & Omega Facilitaire Dienstverlening B.V.

B.V. Vega Meet- en Regeltechniek

Bestuursbureau Stichting voor P.C.B.O. voor Amersfoort

Bikeurope B.V.

Bosman Tuinen

Bouw- en Aannemingsbedrijf Schoonderbeek B.V.

Bouwbedrijf A. Huurdeman

Bouwonderneming van Bekkum B.V.

BQA B.V.

Carrosseriefabriek Tijmen Ploeg B.V.

De Wijkplaats B.V.

Dibevo

Drankengroothandel Scheerder B.V.

Energie Data Services Nederland (EDSN) B.V.

Energy Sciences (Europe)

Evangelische Hogeschool

Fortinet B.V.

Frivista

Gravity B.V.

Grayle B.V.

Hartog Containers B.V.

Hoogvliet

Jobse loodgieters

Jumbo Supermarkten B.V.

KleurRijker B.V.

Koninklijk Nederl. Genootschapvoor Fysiotherapie

Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond

Koninklijke Saint-Gobain Glass Nederland N.V.

Kringtex B.V.

Liebherr Nederland B.V.

Meander Medisch Centrum
MP Devenco
Muntz Amersfoort B.V.
Nederlands Dagblad B.V.
Paula's Choice Europe B.V.
Penta Scope B.V.
Picnic
Plan B B.V.
Raet B.V.
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Schiesser International Nederland B.V.
Servoy B.V.
Stichting AFS Nederland
Stichting Landelijk Fietsplatform
Stichting Monumentenwacht Utrecht
Stichting Sensor de landelijke luisterlijn
Stichting Stadsring 51
Stichting UnieNzv
Stng Vakexamens vd Particuliere Beveiligingsorganisaties
SucceedIT B.V.
Technische Unie
The Knowledgebase Company B.V.
Theater Film Café De Lieve Vrouw
Thieme Meulenhoff
Transportbedrijf Hoogland B.V.
Trekpleister
Utilize Business Solutions B.V.
Van de Kamp & Van Gelder Accountants en Adviseurs
Van Duinkerken Rekreatie B.V.
VSM Nederland B.V.
Wacker Neuson B.V.
Yokogawa Europe B.V.

Yourtech B.V.

Zorggroep De Laren B.V.

Lijst raadsleden bijeenkomst op 27 mei 2019

ir. H.W.I. Bol

drs. I. Dijkstra

drs. A.J.M. Engbers

ir. M.B. Flikkema

M.J. Jongerman

W. van Schagen

R.A.P. Smulders

ing. J.J.W. van Wegen

BIJLAGE 5. VRAGENLIJST TELEFONISCHE INTERVIEWS BEDRIJVEN

Belscript:

Goede.... Mijn naam is ... van I&O Research. Ik ben op zoek naar (naam/directeur/eigenaar/manager). Als het goed is heeft u op 17 april een brief ontvangen van Rekenkamer Amersfoort over het onderzoek naar het vestigingsbeleid van de gemeente Amersfoort.

In opdracht van Rekenkamer Amersfoort benaderen we huidige en voormalige Amersfoortse bedrijven en bedrijven die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben om te vragen naar hun ervaringen met gemeentelijke dienstverlening en hun oordeel over het Amersfoortse vestigingsklimaat.

Komt het gelegen dat we u nu een paar vragen stellen? Het duurt ongeveer een kwartier. (Desgewenst kunnen we ook een belafsprak maken voor een moment dat u beter schikt.)

Uit onze gegevens blijkt dat uw bedrijf:

- In de afgelopen vijf jaar is verhuisd naar Amersfoort
- In de afgelopen vijf jaar is verhuisd uit Amersfoort
- Minimaal 5 jaar in Amersfoort is gevestigd
- Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst heeft of heeft gehad

Bij bedrijven die contact hebben gehad met het WSP: vragen hoe lang ze in Amersfoort gevestigd zijn. Op basis daarvan vraag 1 invullen.

Bij bedrijven die gevestigd/vertrokken/gebleven zijn: op basis van reactie vraag 1 invullen.

1. Klopt dit? / Hoe lang bent u in Amersfoort gevestigd? (kruis aan wat de werkelijke situatie is volgens de respondent)

- Mijn bedrijf is in de afgelopen vijf jaar verhuisd naar Amersfoort -> *ga naar vraag 3*
- Mijn bedrijf is in de afgelopen vijf jaar vertrokken uit Amersfoort -> *ga naar vraag 3*
- Mijn bedrijf is minimaal 5 jaar in Amersfoort gevestigd
- Anders, nl

2. Heeft u in de afgelopen 5 jaar overwogen om Amersfoort te verlaten?

- Ja
- Nee -> *ga naar vraag 5*

3. Wat was voor u de belangrijkste aanleiding om (te overwegen) uw bedrijf te verplaatsen?

- Groei
- Efficiency/minder kosten
- Persoonlijke omstandigheden
- Anders, nl

4. Wat waren voor u de belangrijkste redenen om in Amersfoort te vestigen / Amersfoort te verlaten / in Amersfoort te blijven (*invoegen op basis van antwoord vraag 1) Maximaal 5 antwoorden*)

- Beschikbaarheid passende bedrijfshuisvesting
- Betaalbaarheid passende bedrijfshuisvesting
- Beschikbaarheid ruimte voor realiseren nieuw pand
- Bestemmingsplan/regelgeving: ruimte voor mijn bedrijfsactiviteiten
- Beschikbaarheid personeel
- Bereikbaarheid per OV voor leveranciers/klanten/personeel
- Bereikbaarheid en parkeergelegenheid per auto voor leveranciers/klanten/personeel
- Aantrekkelijke bedrijfsomgeving
- Aantrekkelijke woonomgeving
- Bestaande huurcontracten / eigendomssituatie pand(en)
- Beleid van het hoofdkantoor
- Anders, nl

5. Was u voorafgaand aan dit onderzoek bekend met:

[noemen]

	Ja	nee	Weet niet
Afdeling Vergunningen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Werkgeversservicepun t	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Amersfoort Business Team	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Rode Loperdag	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

5a. Heeft u in de afgelopen 5 jaar contact gehad met de gemeente Amersfoort?

Meerdere antwoorden mogelijk

- Ja, met de afdeling Vergunningverlening
- Ja, met het Werkgeversservicepunt (WSP)
- Ja, met een accountmanager van het Amersfoort Business Team (ABT)
- Ja, op de Rode Loperdagen
- Ja, via een van de bedrijvennetwerken
- Anders, nl
- Nee -> *ga naar vraag 8*

6. Welk rapportcijfer geeft u aan het contact met

Alleen vragen indien van toepassing

1 = zeer slecht, 10 = zeer goed

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet/gee n mening
Afdeling Vergunningen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Werkgeversservicepunt	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Amersfoort Business Team	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Rode Loperdag	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Anders, nl <i>(invoegen antwoord)</i>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

7. In welke mate heeft uw contact met de gemeente Amersfoort eraan bijgedragen dat u zich in Amersfoort heeft gevestigd / uit Amersfoort bent vertrokken / in Amersfoort bent gebleven? *(invoegen op basis van antwoord vraag 1)*

8. Hoe zou u Amersfoort als vestigingsplaats willen typeren?

- 8a. Welk rapportcijfer geeft u aan de volgende aspecten van de bedrijfsomgeving:

1 = zeer slecht, 10 = zeer goed

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet/geen mening
Bereikbaarheid	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Beschikbare bedrijfsruimten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Beschikbaarheid personeel	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Ondernemingsklimaat

8b. Welk rapportcijfer geeft u aan de volgende aspecten van gemeentelijke dienstverlening:

1 = zeer slecht, 10 = zeer goed

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet/gee n mening
Dienstverlening algemeen	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Voorlichting/communicatie	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Betrouwbaarheid	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Begrip voor ondernemers/meedenken	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Deskundigheid	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Snelheid van werken	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

9. Heeft u of heeft u overwogen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen?

Afstand tot de arbeidsmarkt: lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking, ziekte of aandoening die arbeidsdeelname belemmert. Ook (meer complexe) autisme kan hieronder vallen.

- 1 Nee, dat heb ik nooit overwogen -> *ga naar vraag 12*
- 2 Ja, dat heb ik overwogen maar dat is (nog) niet aan de orde -> *ga naar vraag 12*
- 3 Ja, ik heb mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst
- 4 Ja, ik heb mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst gehad -> *ga naar vraag 13*

10. Hoeveel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt hebt u in dienst en om wat voor type werkzaamheden gaat het? Wat maakt dat deze mensen een afstand hebben tot de arbeidsmarkt?

11. Wat zijn voor u de redenen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen?

12. Kent u de faciliteiten van het WSP bij het in dienst nemen van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt? (matching, loonkostensubsidie, jobcoaching)

- Nee
- Ja, een beetje
- Ja, zeker

13. Wat zijn voor u de redenen om géén mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (meer) in dienst te nemen?

14. We zijn aan het einde van de vragen. Heeft u nog een tip voor de gemeente Amersfoort of wilt u iets toevoegen aan de antwoorden die u heeft gegeven?